

63850

**CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN BEKLENTİ, TUTUM,
DAVRANIŞLAR VE EŞLER ARASI SORUMLULUK
PAYLAŞIMI**

(KAMU'DA ÇALIŞAN YÖNETİCİ KADINLAR ÖRNEĞİ)

Aysel GÜNİNDİ ERSÖZ

**Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Sosyoloji Anabilim Dalı için Öngördüğü
DOKTORA TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**Ankara
Şubat, 1997**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma Jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....
Prof.Dr. M. Cihat ÖZÖNDER

Üye .....
Prof.Dr. Nilgün ÇELEBİ

Üye .....
Prof.Dr. Tülin İÇLİ

Üye .....
Doç.Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN (Danışman)

Üye .....
Doç.Dr. Demet ULUSOY

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../19...

27 Mart 1997

.....
Prof.Dr. Hüsnü ARICI
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sadece kendi çabamla değil, bir çok insanın teşvik, öneri ve yardımları ile gerçekleştirilmiştir. Değerli katkı, öneri ve eleştirileri kadar, çok kısa zamanda olağanüstü bir özveri göstererek çalışmanın tamamlanmasında büyük emeği geçen tez danışmanım, hocam Doç.Dr. Aylin Görgün Baran'a teşekkür ederim.

Her zaman beni destekleyen, güdüleyen, yardım eden sayın hocam Prof. Dr. Tülin İçli'ye ayrıca teşekkür ederim. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde değerli önerileri ile katkı veren H.Ü. İstatistik Bölümü Öğretim Üyesi Prof Dr. Hüseyin Tatlıdil'e, verilerin istatistiksel değerlendirmelerinde yardım eden İstatistik Bölümü Araştırma Görevlisi sayın Leyla Bilen'e, anket sorularının hazırlanmasında ve verilerin değerlendirilmesindeki değerli katkı, öneri ve yardımları için Devlet İstatistik Enstitüsü Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri şube müdürü sayın Ayşe Karaduman Taş'a ve anket uyguladığım kurumlardaki tüm yönetici kadınlara yardımları için teşekkür ediyorum.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünde birlikte çalıştığım tüm arkadaşlarımdan değerli katkılarını hiç unutmayacağım. Her birine her şey için sonsuz teşekkür ediyorum.

Son olarak, sonsuz sabrı, anlayışı, sevecenliği yanında beni sürekli destekleyip güç verdiği için değerli eşim M.Cemal Ersöz'e teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Bugün tüm dünyada ve Türkiye’de gerek nicelik ve gerekse nitelik olarak kadın emeğine duyulan ihtiyaç kabul edilmektedir. Bununla birlikte cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar kadınların hem çalışma hem de ev yaşamında çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır.

Kadınların özellikle de evli ve çocuklu kadınların çalışma yaşamına girmesi geleneksel rollerini yerine getirmesini güçleştirmektedir. Geleneksel rollerini iş yaşamı ile uyumlu bir şekilde yürütmeleri ise, kadınların bu çifte yükümlülük altında ezilmelerine neden olmaktadır. Geleneksel olarak kadına atfedilmiş olan ev içi işlerin eşler arasında paylaşılması ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı oldukça fazladır.

Çalışmamızda öncelikle, sorumluluk paylaşımına tarihsel süreç içerisinde, paylaşılan sorumluluk türü ve paylaşılma ölçülerine cinsiyet temelinde yer verilmiştir. Çalışmamızda ayrıca, sorumluluk paylaşımını etkileyen yasal, kültürel, sosyal ve ekonomik faktörler de irdelenmiştir. Daha sonra kadın işgücünün sektörlere göre dağılımı, tarihsel bir süreç içinde ele alınmıştır. Bunun yanısıra Türkiye’de kadın işgücü göstergeleri ile kamuda çalışan kadınların demografik özelliklerine de yer verilmiştir.

Kadının çalışması ve sorumluluk paylaşımına ilişkin kalıpları, bu kalıpları etkileyen faktörleri ele almayı amaçlayan araştırmamız, Nisan 1995 ile Haziran 1995 tarihleri arasında, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan yönetici kadınlar ve onların eşleri ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, yönetici kadınların ve eşlerinin öğrenim düzeyleri oldukça yüksek bulunmuştur. Hem kadınların hem de eşlerinin bir mesleği vardır. Ev içi kararların eşlerin ortak onayı ile alındığı görülmüştür.

Araştırmamızda ortaya çıkan bu sonuç, bize eğitim düzeyi ile sorumluluk paylaşımı arasında bir ilişki olduğunun ipuçlarını vermektedir.

Erkeğin annesinin eğitim düzeyi ile erkeğin sorumluluk paylaşımı ve kadının çalışması konusundaki tutumları arasında anlamlı ve güçlü ilişki bulunmuştur. Yine erkeğin annesinin eğitim düzeyi ile erkeğin eşine işten ayrılmasını teklif edip etmediği arasında da anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Araştırmamızda ayrıca, kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyip etkilemeyeceğini düşünme ile sorumluluk paylaşımı arasında ilişki bulunmuştur.

Geleneksel olarak kadına atfedilen rollerin algılanma biçimi, hem kadının çalışması hem de sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumları etkilemektedir.

ABSTRACT

Today, the need for women labour is accepted both in quality and quantity in the whole World and in Turkey. However, prejudicial patterns cause various problems for women both in their houses and in employment.

Women's employment constrain them perform their traditional roles. The effort of performing their traditional roles and daily life in harmony caused women depress under these responsibilities. The number of studies made on sharing traditional household responsibilities between spouses is quite high.

Our study discusses the type and amount of the responsibility shared in the frame of gender. The legal, cultural, social and economic factors effecting responsibility sharing also discussed. The distribution of woman employment according to sectors takes place in a historical period. Besides, the indicator of woman employment in Turkey and demographic characteristics of women working in public sector are also present in this study.

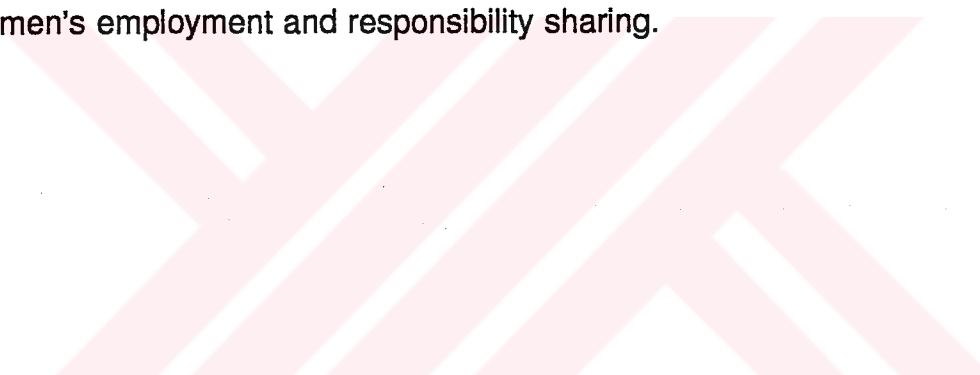
Our research aiming at handling the patterns related with women employment and responsibility sharing was realised between April-June 1995 among women and their spouses in public institutions and organizations. According to the results of the research, the education level of women working in administration is fairly high. Both women and their spouses have jobs. It is taken by the approvment of both sides. The husbands take responsibilities in house work. According to the results of this research, there is a link between the level of education and responsibility sharing.

The results of the research show that both women and men are positive towards the employment of women. Although the responsibility sharing of men is not at the desired level, most women find it satisfying.

There is also a strong and meaningful link between the education of husband's mother and his responsibility sharing and his reaction towards his wives working. There is also a meaningful link between the mother's education level and the husband's wish to leave his wife's job.

There is also link between the question of whether higher education level of the woman than husband's would affect the marriage and responsibility sharing.

The perceivment of the traditional roles ascribed to women affect both women's employment and responsibility sharing.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

TABLoların LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xvii
1. GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	3
1. ARAŞTIRMANIN ALANI VE KAPSAMI	3
1.1. Konunun Önemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Metodu	6
1.3.1. Alan, Örneklem, Yer Ve Süre	6
1.4. Veri Toplama Tekniği	7
1.5. Veri Değerlendirme Tekniği	8
1.6. Araştırmanın Hipotezleri	8
II. BÖLÜM	10
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1.1 Sosyal Alış-Veriş Kuramı	11
2.1.2. Fonksiyonalist Kuram	13
2.1.3. Kaynak Kuramı	14
2.2. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SORUMLULUK PAYLAŞIMI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	15
2.2.1. Ev İçi Görevler	15
2.2.2. Çocuk Bakımı	26
2.2.3. Otorite Paylaşımı	29
2.3. SORUMLULUK PAYLAŞIMINI ETKİLEYEN YASAL, SOSYAL, KÜLTÜREL VE EKONOMİK FAKTÖRLER	30
2.3.1. Yasal Düzenlemeler	30
2.3.2. Cinsiyet Rollerine İlişkin Kalıp Yargılar	32

	viii
2.3.3. Kadının Çalışma Hayatına Girmesi	42
2.3.4. Sosyal Sınıf	46
2.3.5. Eğitim Düzeyi	47
2.3.6. Yaş	49
2.3.7. Çalışma Saatleri	51
2.3.8. Gelir	52
2.4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADININ ÇALIŞMA HAYATININ TARİHÇESİ	54
2.4.1. Dünya'da Kadının ÇalışmaTarihçesi	54
2.4.2. Türkiye'de Kadının Çalışma Hayatının Tarihçesi ve Mevcut Durum	59
2.4.3. Türkiye'de Kamu Kesiminde Kadın Çalışması	63
III. BÖLÜM	69
3. TÜRKİYE'DE YÖNETİCİ KADINLAR VE ONLARIN EŞLERİ İLE GERÇEKLEŞTİRİLEN SORUMLULUK PAYLAŞIMI İLE İLGİLİ SAHA ARAŞTIRMASI SONUÇLARI	69
3.1. Kadınlara İlişkin Bulgular	69
3.2. Erkeklerle İlişkin Bulgular	101
3.3: İki Örnekleme İlişkin Testler: Hotelling T ² Testi	123
3.4: Çift Yönlü Frekans Tabloları:	126
3.5. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi	136
IV. BÖLÜM	153
4. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	153
4.1. GENEL DEĞERLENDİRME	153
4.2. SONUÇ VE ÖNERİLER	158

KAYNAKÇA	163
EK 1: Hotelling T^2 Testi	176
Ek 2: Yönetici Kadınlara Uygulanan Anket	180
Ek 3: Erkeklerle Uygulanan Anket	192

TABLOLARIN LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1: İngiltere'de Kadın ve Erkeğin Ev İşlerine Ayırdıkları Sürelerin Dağılımı (Yüzde)	18
Tablo 2: ABD, Kanada, Norveç ve İsveçte Paylaşılan Ev içi Görevlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (Yüzde)	22
Tablo 3: Gelişmiş Ülkelerde İşgücünün Cinsiyet Ve Sektörlere Göre Dağılımı (Yüzde)	57
Tablo 4. Seçilmiş Bazı Asya Ve Afrika Ülkelerinde İşgücünün Cinsiyet ve Sektörlere Göre Dağılımı (Yüzde)	58
Tablo 5: 1990 ve 1995 Yıllarında İşgücüne Katılma Oranları (12 ve daha yukarı yaşlar)	60
Tablo 6: Temel Değişkenlere Göre Kentsel Kesimde İşgücüne Katılım Oranlarına göre Yüzde Dağılım (12 ve daha yukarı yaşlar)	61
Tablo 7: Meslek Kategorilerine Göre İstihdam Edilenlerin Dağılımı (yüzde) (12 ve daha yukarı yaşlar)	62
Tablo 8: 1990-1995 Yıllarında İktisadi Faaliyetine Koluna Göre İstihdam Edilenlerin Dağılımı (yüzde) (12 ve daha yukarı yaşlar)	62
Tablo 9: Kamu Kesiminde Çalışan Memurların Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı	65
Tablo 10: Memurların Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı	66
Tablo 11: Memurların Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı	66
Tablo 12: Memurların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	67
Tablo 13: Orta ve Üst Düzey Yöneticilerin Ünvanlarına Göre Dağılımı (Genel, Katma ve Özel Bütçeli Kamu Kurum ve Kuruluşları)	67
Tablo 14: Yönetici Kadınların Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı	69
Tablo 15: Yönetici Kadınların Doğdukları Yerleşim Yerine Göre Dağılımı	69

Tablo 16:	Yönetici Kadınların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	70
Tablo 17:	Kadınların Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	70
Tablo 18:	Yönetici Kadınların Sahip Oldukları Mesleklerin Dağılımı .	71
Tablo 19:	Yönetici Kadınların Kadrolarına Göre Dağılımı	72
Tablo 20:	Kadınların Yöneticilik Görevlerinde Geçen Hizmet Sürelerinin Dağılımı	72
Tablo 21:	Kadınların Bir Günde Kaç Saat Çalıştığına Göre Dağılımı	73
Tablo 22:	Kadınların İlk İşe Girdiklerinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Dağılımı	74
Tablo 23:	Kadınların İş Yaşamına Ara Verme Nedenlerine Göre Dağılımı	75
Tablo 24:	Kadınların Çalışma Yaşamına Geri Döndüklerinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Dağılımı	75
Tablo 25:	Yönetici Kadının Anne ve Babasının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	76
Tablo 26:	Yönetici Kadınların Annelerinin Evlenme Biçimine Göre Dağılımı	77
Tablo 27:	Yönetici Kadınların Annelerinin Katıldığı Kararların Dağılımı	77
Tablo 28:	Yönetici Kadınların Annelerinin Kızları İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı	78
Tablo 29:	Yönetici Kadınların İlk Evlenme Yaşlarına Göre Dağılımı .	79
Tablo 30:	Yönetici Kadınların Evlenme Biçimine Göre Dağılımı	79
Tablo 31:	Yönetici Kadınların Erkek ve Kadın İçin Uygun Gördüğü İdeal Evlenme Yaşlarına Göre Dağılımı	80
Tablo 32:	Yönetici Kadınların Kadınlar İçin İdeal Bulduğu Mesleklerin Dağılımı	81
Tablo 33:	Yönetici Kadınların Erkekler İçin İdeal Bulduğu Mesleklerin Dağılımı	82

Tablo 34:	Yönetici Kadınların Kadınların Hangi Durumlarda Çalışabileceğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	83
Tablo 35:	Yönetici Kadınların Çalışma Nedenlerine Göre Dağılımı . .	84
Tablo 36:	Çalışma Yaşamının Evliliğe Olan Olumlu Etkilerinin Dağılımı	85
Tablo 37:	Yönetici Kadınların Ev Kadınları mı Yoksa Çalışan Kadınlar mı Toplumda Daha Saygın Olduğuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	86
Tablo 38:	Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olması Evliliği Etkiler Diyen Kadınların Belirttikleri Etkilerin Dağılımı	87
Tablo 39:	Yönetici Kadınların Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Dağılım	88
Tablo 40:	Yönetici Kadınların Tek Çocuğu Olsa Tercih Edeceği Cinsiyete Göre Dağılım	88
Tablo 41:	Çocuk Hastalığında İzin Kullanan Kişilerin Dağılımı	89
Tablo 42:	Yönetici Kadınların Çocukları İle Yeterince İlgilenememe Nedenlerinin Dağılımı	89
Tablo 43:	Kadının Eşinin Neden Çocukları İle Yeterince İlgilenmediğini Düşünme Nedenlerinin Dağılımı	90
Tablo 44:	Çocukla İlgili Kararların Kimin Tarafından Verildiğine İlişkin Dağılım	91
Tablo 45:	Yönetici Kadınların Kız Çocuklar İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı	91
Tablo 46:	Yönetici Kadınların Erkek Çocukları İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı	92
Tablo 47:	Yönetici Kadınların Erkek Çocuklarına Ev İşleri İle İlgili Eğitim Verilmesini Nasıl Karşılıdıklarına İlişkin Dağılım. . .	93
Tablo 48:	Kadınların Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	94

Tablo 49:	Kadınların Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmamaya Göre Dağılımı	95
Tablo 50:	Evdeki İş Bölümünden Memnun Olmama Nedenlerine Göre Dağılım	95
Tablo 51:	Eşinin Ev İşlerine Katılımını Yeterli Görüp Görmemeye Göre Dağılımı	96
Tablo 52:	Ev İşlerinin Yapıldığını Kontrol Eden Kişilerin Dağılımı . . .	96
Tablo 53:	Aile İle İlgili Kararları Veren Kişilerin Dağılımı	96
Tablo 54:	Kadının Evle İlgili Katıldığı Kararların Dağılımı	97
Tablo 55:	Kadının Ev İçi Kararlara Katılmadığı Zaman Gösterdiği Tepkilerin Dağılımı	98
Tablo 56:	Kadınların Kazançlarını Kullanma Şekline Göre Dağılımı .	98
Tablo 57:	Kadınların Evlerinde Bulunan Araçların Dağılımı	99
Tablo 58:	Kadınların Ev İşleri İçin Aldığı Yardımın Sıklığına Göre Dağılım	100
Tablo 59:	Erkeklerin Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı	101
Tablo 60:	Erkeklerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	101
Tablo 61:	Erkeklerin Meslek Kategorilerine Göre Dağılımı	102
Tablo 62:	Erkeklerin İşteki Durumlarına Göre Dağılımı	103
Tablo 63:	Çalıştığı Yerde Yönetici Olanların Kadrolarına Göre Dağılımı	103
Tablo 64:	Erkeklerin Şu Andaki Görevlerine Atanma Sürelerinin Dağılımı	104
Tablo 65:	Erkeklerin Bir Günlük Çalıştığı Saatlerin Dağılımı	104
Tablo 66:	Erkeklerin İlk Evlenme Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı .	105
Tablo 67:	Erkeklerin, Kadın ve Erkek için İdeal Bulduğu Evlenme Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı	106
Tablo 68:	Erkeklerin Kadın ve Erkek için İdeal Bulduğu Mesleklerin Dağılımı	107

Tablo 69:	Erkeklerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	108
Tablo 70:	Erkeğin Annesinin Oğlu İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı	109
Tablo 71:	Erkeğin Annesinin Evle İlgili Katıldığı Kararların Dağılımı	109
Tablo 72:	Erkeklerin Ailelerinin Kadının (Gelinlerin) Çalışması Konusunda Düşündüklerinin Dağılımı	110
Tablo 73:	Kadın Çalışmalı Diyen Erkeklerin Uygun Gördüğü Çalışma Koşullarına Göre Dağılım	111
Tablo 74:	Erkeklerin Ev Kadınları mı Yoksa Çalışan Kadınların mı Daha Saygın Olduğuna İlişkin Verilen Cevapların Dağılımı	111
Tablo 75:	Erkeklerin Eşine İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmemesine Göre Dağılım	113
Tablo 76:	Erkeğin Eşinin İş ile Ev Arasındaki Dengeyi Nasıl Kurduğuna İlişkin Dağılım	114
Tablo 77:	Çocukla İlgili Kararları Veren Kişiye Göre Dağılım	114
Tablo 78:	Çocuk Hastalandığında İzin Kullanan Kişiye Göre Dağılım	115
Tablo 79:	Erkeklerin Çocuğu ile Yeterince İlgilenip İlgilenmediğine İlişkin Dağılım	115
Tablo 80:	Erkeklerin Çocukları ile Yeterince İlgilenememe Nedenlerinin Dağılımı	116
Tablo 81:	Erkeklerin Eşinin Çocuklarla Yeterince İlgilenip İlgilenmediğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	116
Tablo 82:	Erkeklerin Eşlerinin Çocukları ile Yeterince İlgilenemediğini Düşünme Nedenlerinin Dağılımı	117
Tablo 83:	Erkeklerin Erkek ve Kız Çocuklar için Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı	117

Tablo 84:	Erkeklerin Erkek Çocuklarına Ev İşleri İle İlgili Eğitim Verilmesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	118
Tablo 85:	Erkeklerin Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	119
Tablo 86:	Erkeklerin Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmadığına Göre Dağılım	120
Tablo 87:	Erkeklerin Evdeki İş Bölümünden Memnun Olmama Nedenlerinin Dağılımı	120
Tablo 88:	Erkeklerin İş Yaptığında Aldığı Tepkinin Kimlerden Geldiğine Göre Dağılım	121
Tablo 89:	Evle ilgili Katılan Kararların Dağılımı	121
Tablo 90:	Evle ilgili Kararları Daha Çok Kimin Tarafından Verildiğine Göre Dağılım	122
Tablo 91:	Erkeklerin Kadının Boşanması Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	122
Tablo 92:	Erkeklerin Erkeğin Boşanması Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı	122
Tablo 93:	Yönetici Kadınların ve Eşlerinin Ev İşleri İçin Harcadıkları Ortalama Sürelerin Dağılımı	125
Tablo 94:	Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği ile Kadın Çalışmalı Diyenlerin Uygun Gördüğü Çalışma Koşulları.	126
Tablo 95:	Kadının Yönetici Olması ile Kadının Çalışmasının Uygun Görüldüğü Durumlar	127
Tablo 96:	Kadınların, Kadının Kariyerce Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemediği ve Eşlerden Hangisinin Kariyerinin Öncelik Taşdığına İlişkin Tutumları	128
Tablo 97:	Erkeğin Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği ve Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumları.	128

Tablo 98:	Erkeklerin Ev ya da Çalışan Kadınların Hangisinin Toplumda Daha Saygın Olduğunu Düşünmesi ve Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumları	129
Tablo 99:	Erkeğin Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumu ve Annesinin Eğitim Düzeyi	130
Tablo 100:	Erkeğin Eşinin Gelirini Aile Geçimi İçin Önemli Görmesi ve Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumu	131
Tablo 101:	Erkeğin Annesinin Eğitim Düzeyi ve Karısına İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği	132
Tablo 102:	Eşinin Gelirini Aile Geçimi İçin Önemli Görme ile Annenin Eğitim Düzeyi	133
Tablo 103:	Erkeklerin Ev Kadınları ile Çalışan Kadınlardan Hangisinin Toplumda Daha Saygın Olduğunu Düşünmesi ve Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmaması	134
Tablo 104:	Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği ve Erkeğin Eşine İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği	135
Tablo 105:	Kadının Çalışmasının Kabul Edildiği Durum ve Karısına İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği	136

ÖNSÖZ

Kadının çalışmasına salt ekonomik zorunluluk nedeniyle faydacı bir açıdan bakılmakta, kadın hangi meslek kategorisinde olursa olsun, hangi düzey görevde bulunursa bulunsun, geleneksel rolleri önce gelmektedir. Hem toplum hem de kadın tarafından bu görüş yaygın bir kabul görmektedir. Ev işleri ve çocuk bakım sorunları aksadığında ev ile iş yaşamı arasında bir denge kurma görevi yine kadına düşmektedir. Böylece kadının çalışma saatleri uzamakta, erkeklerin katkısı ise, çok sembolik nitelikte kalmaktadır.

Yapılan araştırmalar ev içi görevlerde erkeğin de sorumluluk aldığını, ancak bunun henüz yeterli ve istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Kadının çalışma yaşamında bugün geldiği nokta erkeklerin ev içi işlerde sorumluluk almasının artık bir zorunluluk olduğunu kanıtlamaktadır. Erkek ve kadının ev içi işleri paylaşmasını etkileyen yasal, kültürel, sosyal ve ekonomik faktörler gözönüne alınarak cinsiyet rollerinin, dolayısıyla ev içi iş bölümünün yeniden sorgulanması gerekmektedir.

Çalışma, Türkiye’de yönetici kadınların ve eşlerinin, kadının çalışması ve sorumluluk paylaşımı konusundaki değerlerini ilk elden veri toplayarak değerlendirmek ve böylece toplumsal nitelikli bir analize katkı sağlayacağı düşüncesiyle gerçekleştirilmiştir.

Aysel Günindi Ersöz

Şubat 1997

1. GİRİŞ

Geleneksel toplumlarda cinsiyete dayalı tabakalaşma en fazla ev içi rolleri etkilemiştir. Böylece ev içi ve ev dışı işler cinsiyet esasında ayrılmıştır. Ev içi işler kadına, ev dışı işler ise erkeğe uygun görülmüştür. Tüm toplumsal kurumlar kadın ve erkeğin buna yönelik sosyalleşmesine katkıda bulunur. Özellikle kadının çocuk doğurması ve çocuğunu beslemesi dolayısıyla çocuğun anneye, annenin de çocuğa bağımlı olması bu kalıp yargıların devam etmesine etki etmiştir. Böylece kadının ev içi işlere doğuştan yatkın olduğu görüşü yüzyıllarca kabul görmüştür.

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri üretim hayatında yer alan kadın "sanayi devrimi" ile birlikte dışarıda, ücret karşılığı çalışmaya başlamıştır.

Savaşların etkisi, eğitim düzeyinin yükselmesi, ekonomik zorluklar nedeniyle kadının gelirin olan ihtiyacın artması v.b. nedenlerle daha fazla kadın, üstelik anne olan kadın çalışma yaşamına katılmıştır. Böylece kadın anne- eş- çalışan kadın rollerini aynı anda yerine getirmek zorunda kalmıştır.

Özellikle gelişmiş batılı ülkelerde, sosyal devlet anlayışının bir uzantısı olarak çocuk bakımına yönelik destek kurumları (kreş, yuva, gündüz bakımevi) açılmıştır. Ayrıca kadınlara doğum sonrası verilen analık izinlerinin süreleri artırılmıştır. Ancak yine de bütün bu önlemler yeterli olamamıştır. Birçok batılı ülkede kadına verilen doğum izinleri ebeveyn iznine dönüştürülürken, kadınlara yarı zamanlı çalışma imkanları tanınmıştır. Böylece kadınlar geleneksel ev işlerini aksatma korkusu nedeniyle daha çok "kadın işi" sayılan alanlara yönelmişlerdir.

Kadın hareketlerinin tüm dünya'da ivme kazandığı yirminci yüzyılın son çeyreğinde özellikle feminist hareketler sonucu, kadının sadece eş ve anne

kimliği ile değil, birey olarak ele alınması dolayısıyla toplumsal sũrecin tũm evrelerine erkeklerle eşit katılması gerektiği savunulmaktadır. Bũylece cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar yeniden sorgulanırken, sosyologlar da ev içi işlerden sadece kadının sorumlu olmasının bir sosyal problem olduğunu ve yeniden değerlendirilmesinin gereğini savunmuşlardır.

Bũtũn bu gelişmeler yine de geleneksel olarak kadından beklenen ev içi işlerin azalmasına fazlaca bir etki etmemiştir. Erkeğin ev içi işlerde sorumluluk almaması hala önemli bir problem grũnũmũndedir.

Özellikle gelişmiş ülkelerde 1970'lerden beri uygulanmakta olan zaman kullanım araştırması (time use survey) ile kadınların ve erkeklerin ev içi işlere ayırdıkları sũreler bilinmektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki mevcut durum ise, yapılan bilimsel araştırma sonuğlarından öğrenilmektedir.

Bu veriler henũz erkeğin katkısının istenen dũzeyde olmadığını göstermektedir. Ancak, veriler zaman içinde değerlendirildiğinde erkeklerin ev içi işlere katkısında artma olduğunu göstermektedir.

Araştırmaların sonuçlarına göre, kadının çalışma yaşamına katılması, özellikle de uzman mesleklere mensup olması eşler arasındaki sorumluluk paylaşımını etkilemektedir.

Sorumluluk paylaşımını etkileyen en temel faktör kadının çalışma yaşamına girmesidir. Bu nedenle çalışmada kadının çalışması ve sorumluluk paylaşımına tarihsel sũre içinde yer verilerek, sorumluluk paylaşımını etkileyen faktörler ele alınmıştır.

I. BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN ALANI VE KAPSAMI

1.1. KONUNUN ÖNEMİ

İster gelişmiş olsun isterse gelişmekte olsun genellikle toplumlarda ev içi (özel alan) üretim işleri kadına ev dışı (kamusal alan) üretim işleri erkeğe devredilmiştir. Kadından beklenen özel alanda kalarak ev içi faaliyetleri yerine getirmesi, erkekten beklenen ise kamusal alanda başarılı olması ve para kazanmasıdır.

Geleneksel olarak kadına atfedilen bu rollerin sonucu, kadınlar yüzyıllardır özel alanda kalmışlar ve kendilerine atfedilen "iyi anne" ve "iyi eş" rollerini yerine getirmişlerdir.

Kadınların üretim hayatı içinde yer alması insanlık tarihi kadar eski bir olgu iken, ücretli çalışması "sanayi devrimi" ile başlamış, savaşların etkisi ile erkek emeğinin yerine ikame edilmiş, daha sonraki toplumsal koşullara bağlı olarak kadın emeği nicelik ve nitelik olarak değişme göstermiştir. Kadınlar böylece anne, eş, ev kadını üçlemine bir de çalışan kadın rolünü eklemişlerdir. Bu rollerin hepsini birden yerine getirmekte zorlanan kadınlara sağlanan kurumsal destekler, hem nicelik hem de nitelik açısından yetersiz kalmıştır. Özellikle ev içi işlerde ve çocuk bakımında erkeğin de sorumluluk alması ihtiyacı gündeme gelmiştir.

Yapılan bir çok araştırmada kadının çalışma yaşamına girmesi ile erkeğin ev işlerine katılımı arasında bir ilişki gözlenmiştir. Ancak bu katılımın yeterli olmadığı yine araştırmacılar tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca, araştırmalar katılım ile sorumluluk paylaşımı kavramlarının farklılığına da

değınmişlerdir. Katılım sadece o anki bir ihtiyaca göre, ya da başka faktörlere bağılı bazı işleri belirli zamanlarda yerine getirmekle ilgili iken, sorumluluk paylaşımı geleneksel cinsiyet rol beklentilerinde bir değışmeyi de gündeme getirmektedir. Oysa değer yargılarında meydana gelecek bir değışme, daha yavaş bir süreçte gerçekleşmektedir. Bu nedenle erkeklerin bazı işlere katılımı daha sıklıkla görülen bir olgu iken sorumluluk paylaşımına daha az sıklıkla rastlanmaktadır.

Bu bağlamda sorumluluk paylaşımından kastedilen geleneksel olarak ev içi üretim ya da ev içindeki günlük faaliyetlerin; yemek pişirme, temizlik yapma, bulaşık yıkama, ütü yapma, çocukların bakımı, alış-veriş, tamirat, bahçe bakımı, aile bütçesini düzenleme, faturaların ödenmesi, sosyal ilişkileri devam ettirme konularında kadın ve erkeğin eşit oranda yer almasıdır.

Sorumluluk paylaşımı, erkeğin de eşi kadar (örneğin bulaşıkların yıkanmasından) ev içi işlerden kendini sorumlu görmesidir. Dolayısıyla sorumluluk paylaşımı geleneksel cinsiyet rol yargılarında ve tutumlarında da bir değışme gerektirmektedir.

Türkiye'nin hızlı bir sosyal değışme süreci içinde olduğu bilinen bir gerçektir. Bu süreç içinde diğer tutumlarda olduğu gibi kadın ve erkeğin cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında da değışme görülmektedir.

Kadının çalışma yaşamına girmesi, evlilik ilişkilerinin yeniden gözden geçirilmesini ve ev içindeki cinsiyete dayalı iş bölümünün yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Kadınların yöneticilik görevine gelmesi oldukça güç olmaktadır. Ancak, kadının yönetici olması ile statüsünün yükselmesine karşın, çalışma saatleri uzamakta, görevi nedeniyle seyahatlere sık çıkmaktadır. Bu durum kadının geleneksel rollerini olumsuz etkilemektedir. Özellikle yönetici kadınlar bu problemi çok yoğun yaşamakta olan çalışan

kadınlar kesimini oluşturmaktadırlar. Kadının hem kendisi hem de eşi tarafından kadının geleneksel rollerinin neden bu şekilde algılandığı ve eşlerin bu rolleri ne oranda paylaştığı önemlidir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu kapsamda amacımız, yönetici olan kadınların ve eşlerinin kadının çalışmasına ve geleneksel rollerine ilişkin beklentilerini , kadının çalışmasına ilişkin tutumlarını, ideal eş beklentilerini ve kadın için uygun gördükleri yaşam biçimini ve çocuklarına yönelik değerlerini cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ile ilişkilendirmek ve bunun bir yansıması olarak sorumluluk paylaşımını ortaya koymaktadır. Kadının yönetici olması ile iş yaşamında sorumlulukları artmakta, çalışma saatleri uzamakta, cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kalmakta, yönetici olarak kendini kabul ettirmekte sorunlarla karşılaşmaktadır. Kadın iş yaşamının sorunlarını yaşarken diğer yandan da geleneksel rollerini de yerine getirmek zorunda kalmaktadır.

Bu bağlamda yönetici pozisyonundaki kadınların geleneksel rollerini algılamadaki nedenleri, çalışma yaşamına ilişkin değerleri, geleneksel rollerini yerine getirme ölçüleri ve bunları iyi yapamadıkları zaman neler hissettikleri ile eşlerinin bu geleneksel rolleri paylaşma ölçüsü, kadının çalışması konusundaki değerleri saptanmaya çalışılacaktır.

Bu konuda yapılan bir çok çalışma olmasına karşın eşlerle birlikte yapılan çalışmaların sayısı çok azdır. Bu nedenle erkeğin de eşini "anne" "eş" ve "çalışan kadın" olarak nasıl ifade ettiği de önemli bir olgu olarak saptanmaya çalışılacaktır. Böylece bu araştırmanın kadın ve erkeğin eş olarak birbirlerini nasıl ve neden öyle görüp algıladıkları konusunda bir literatür oluşturacağı düşünülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN METODU

Araştırma değişkenler arası neden-sonuç ilişkilerini arayan açıklayıcı bir araştırmadır. Açıklayıcı araştırmaların hareket noktası olgular arasındaki nedensel ilişkilerin hipotezler halinde formüle edilmesidir. Kurulan hipotezlerin araştırma teknikleriyle sınanması ve gerçekleştirmeleriyle yani değişkenler arası neden-sonuç ilişkilerinin ortaya konulması amaçlanır. Bu şekilde bilimsel genelliklere ulaşılır (Gökçe 1993:66).

Sorumluluk paylaşımı ile paylaşımı etkileyen sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler neden-sonuç ilişkileri içinde değerlendirilmiştir.

1.3.1. Alan,Örneklem,Yer Ve Süre

Bu araştırma, sosyal alış-veriş, kaynak ve fonksiyonalist kuramlardan yola çıkarak belirlenen hipotezleri sınamak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan orta ve üst düzey yönetici kadınlar ve onların eşleri ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle öncelikle Bakanlıklar ve bağlı kuruluşlarına bir yazı yazılarak bakanlıklarında/kurumlarında çalışan kadınların isim, medeni durum, ünvan ve çalıştığı birimlere göre dağılımı istenmiştir. Tüm kurumlardan gelen cevaplar toplanarak evren oluşturulmuştur.

Sayıları daha az olan müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür, genel müdür yardımcısı ile daire başkanlarının hepsi örnekleme dahil edilmiştir. Sayıları daha fazla olan şube müdürlerinin ise % 40'ı örnekleme alınmıştır. Her kurumdaki şube müdürü sayısına göre aralıklandırılarak tesadüfi olarak seçilmiştir. Ancak çeşitli nedenlerden üst düzey yöneticilerin hepsine ulaşma imkanı olmamıştır. Şube müdürlerinde hedeflenen sayıya ulaşılmıştır. Araştırma, kurumların merkez teşkilatında çalışan tüm yönetici kadınları temsil etmektedir.

Araştırma Nisan 1995-Haziran 1995 tarihleri arasında tüm kamu kurum ve kuruluşlarındaki 280 orta ve üst düzey yönetici kadın ve eşleri ile gerçekleştirilmiştir. Kadın yöneticilere işyerlerinde ulaşılmıştır. Eş olarak erkeklerin soru kağıtları ise kadınlara verilerek daha sonra toplanmıştır.

1.4. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ

Araştırmamızda kullandığımız veri toplama tekniği soru kağıdı uygulamasıdır. Anket uygulamasından elde edilen verilerle frekans tabloları oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bilgi türü de frekans dağılımlarına dayanmaktadır.

Araştırmamızda iki adet soru kağıdı kullanılmıştır. Soru kağıtlarından birisi yönetici olan kadına diğeri ise eşine uygulanmıştır. Kadın için hazırlanan soru kağıdı 53 adet kapalı 18 adet açık uçlu sorudan oluşmuştur. Erkek soru kağıdı ise 51 adet kapalı 16 adet açık uçlu sorudan oluşmuştur.

Soru kağıdında öncelikle yönetici olan kadın ve eşine ilişkin sosyo-demografik bilgi elde etmek amacıyla; yaşı, doğum yeri, öğrenim durumu, mesleği, çalışma yaşamı, evlilik geçmişi, anne-babanın öğrenim durumu, evlenme biçimi değişkenlerine ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Daha sonra kadının çalışmasına ilişkin tutumlar, kadının ve erkeğin geleneksel rollerine ilişkin beklentiler, sorumluluk paylaşımı ile ilgili tutumlar, hangi ev içi görevlerin ne oranda paylaşıldığı, paylaşımı etkileyen faktörler, ideal çocuk ve çocukları için ideal meslek tercihlerini ölçmeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

1.5. VERİ DEĞERLENDİRME TEKNİĞİ

Araştırmada elde ettiğimiz veriler, öncelikle tek yönlü frekans tabloları olarak sunulmuş, bu yolla değişkenlerin örneklem içerisindeki dağılımları incelenmiştir.

İkinci aşamada araştırmada belirlediğimiz temel değişkenlerin aralarındaki çok yönlü ilişkiyi/etkileşimi incelemek amacıyla çift yönlü frekans tabloları değerlendirilmiştir.

Kadın ve erkeğin ev işlerine bir haftada ayırdıkları ortalama süreyi bulmak için Hotelling T2 Testi uygulanmıştır. Hotelling T2 testi ile iki farklı örneklem grubunun karşılaştırılması yapılabilmektedir. İki örneklem grubunun değişkenleri arasındaki farkın önemli olup olmadığını test etmek amacıyla H_0 hipotezi kurulur. H_0 hipotezinin reddedilmesi sonucun anlamlı çıktığını göstermektedir. Bu teste ilişkin detaylı bilgiler Ek: 1'de verilmiştir.

1.6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1. Yönetici kadınların ev içi işleri yapmak için harcadığı süreler eşlerinden fazladır.
2. Hem yönetici kadın hem de eşine göre kadının çalışmasının birinci fonksiyonu ev gelirine katkı sağlamaktır.
3. Yönetici kadınlar için geleneksel kadın rolleri (anne ve ev kadınlığı) eşitlikçi kadın rollerine göre daha önemlidir.
4. Eş seçimini kendi yapan yönetici kadınların evdeki sorumluluk paylaşımı daha eşitlikçidir.

5. Yönetici kadının erken yaşta evlenmesi ile eşinin evde sorumluluk alması arasında negatif ilişki vardır.
6. Yönetici kadınlar evle ilgili kararlara eşleri ile eşitlikçi bir şekilde katılırken, evle ilgili büyük alışverişlerde daha çok söz sahibidirler.
7. Erkeğin eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmesi, erkeğin sorumluluk paylaşımını artırmaktadır.

II. BÖLÜM

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Tüm toplumlarda ev içi işlerden kadının, ev dışı işlerden erkeğin sorumlu olması olağan bir durum olarak kabul edilmiştir. 1930'lara kadar bu durum biyolojik gerekçeliğe bağlı olarak genetik ve biyolojik nedenlere göre açıklanmıştır (Güvenç 1979:256).

Kadının çocuk doğurması ve emzirmesi toplumdaki konumunun belirlenmesinde etken olmuştur. Bu kanı, kadının doğası gereği ev işlerine doğuştan yatkın olduğu görüşünü yüzyıllarca desteklemiştir. Daha sonraları ortaya çıkan kültür-kişilik ilişkilerini açıklamaya yönelik teorilerde kültürün de etkili olduğu ve sosyalizasyon sürecinde bu kültürel kalıpların aktarıldığı görüşü kabul edilmeye başlanmıştır.

Savaşların etkisi, eğitim düzeyinin yükselmesi, ekonomik zorunluluklar, kadın emeğine duyulan ihtiyaç v.b. nedenler kadınların çalışma yaşamına katılımını artırıcı etki yapmıştır. Kadınların ev kadını ve çalışan kadın rollerini aynı anda yerine getirmelerine bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar cinsiyet rollerinin yeniden sorgulanmasını gerekli kılmıştır. Böylece sosyologlar konuya yönelmişlerdir.

Sorumluluk paylaşımı ile ilgili geleneksel kuramcılar bunu olağan bir işbölümü (yani kadının evde, erkeğin dışarıda çalışması) olarak kabul ederken, çağdaş kuramcılar bunun sosyal bir problem olduğu ve sosyal faktörlerin etkisi altında yeniden değerlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Bu çalışmada temelde cinsiyet rollerinin ayrılaşması özelde ise, sorumluluk paylaşımı konusu ile ilgili teorilerden, sosyal alış-veriş, fonksiyonalist ve kaynak kuramları ele alınmıştır.

2.1.1 SOSYAL ALIŞ-VERİŞ KURAMI

Alış-veriş kuramcıları, toplumsal etkileşimin ekonomik alış-verişe benzerliği varsayımını paylaşırlar.

Homans tarafından geliştirilen alış-veriş kuramı kişinin davranışının ya ödül elde etmek ya da cezalandırılmaktan sakınmak amacıyla olduğu varsayımına dayanır. Ödül için bu davranış basit ekonomik işlemlerin temel ilkesidir. Homans, sadece ekonomik davranışın değil tüm toplumsal davranışların, böylesi bir alış- veriş sonucu oluştuğunu söyler. Homans'a göre insanlar maliyetlerini en aza indirmek ve karlarını artırmak amacıyla eyleme geçerler (Poloma 1993:59).

Poloma'ya göre (1993:79), kişileri birlikte olmaya çeken ödüllere duyulan arzudur. Blau, kişilerin içsel ve dışsal ödül beklentisiyle alış-verişe ilgi duyduklarını söyler. Dışsal ödüller, para, mal veya hizmetlerdir. İçsel ödüller ise sevgi, saygı, görev ve güzellik arayışıdır. Toplumsal alış-veriş ilkelerince idare edilen insan davranışı, toplumsal yapı ve toplumsal kurumların oluşumunda etkilidir.

Pazardaki bir kişinin davranışı karını artırıp, maliyeti en aza indirmekdir. Bu durum sosyal ilişkiler için de geçerlidir. Sosyal alış-veriş kuramı tüm ilişkilerin, ister evde, ister okulda, isterse işyerinde olsun genel bir çerçevesini çizer (Brehm, Kassin 1990:248).

Sosyal alış-veriş 5 ana parçadan oluşur.

- a. Ödüller
- b. Maliyet
- c. İki kişi arasındaki denge beklentisi
- d. Alternatif konusunda beklenti
- e. Yatırım

Sosyal değiş-tokuştaki ana ilke ödülleri bol, maliyeti daha az ilişkilerin daha tatminkar olduğu üzerinedir. Bu tür ilişkilerin daha uzun süreli olacağına inanılır. Kişisel ilişkide ödüller, sevgiyi, arkadaşlığı, umutsuzluk durumunda teselliyi, cinsel tatmini kapsar. Ancak kişisel ilişkilerin bir de bedeli vardır: ilişkiyi sürdürmek için harcanan zaman ve çaba, barışın devamı, çatışma sırasındaki sıkıntılar, ilişkinin devamı için kaçırılan fırsatlardır. Bir ilişkinin tatminkarlığı daha fazla ödül, daha az bedel dengesine dayanır. Aynı zamanda ilişkiden beklenenlerin karşılanması gerekir (Brehm,Kassin 1990:248).

Sosyal alış-veriş kuramı sosyologlar tarafından aile kurumuna uyarlanmıştır.

Karı ve kocalar geleneksel evliliklerde karşılıklı olarak yarar sağladıkları bir konuda değişim içindedirler. Kocalar gelir sağlamakdan, kadınlar da ev işlerinden sorumludurlar. Eğer eşlerden biri diğerinin sorumlu olduğu bir işi üstlenirse, (yeni bir adil alış-veriş veya sözleşme yapıncaya kadar) bir dengesizlik veya gerilim oluşur (Scanzoni 1970:433). Böylece eşlerin birbirini tanımlama dengesi bozulur. Kadın hem çalışıyor hem de ev ve çocuklara bakıyorsa evlilikten çok az kazancı var demektir. Erkek ev içi görevlerde daha fazla rol almadıkça kendi kazancının karşılığını vermesi mümkün değildir (Philliber,Hiller 1990:324).

Sosyal alış-veriş kuramı; kadınların kendilerini kocaları kadar para kazanma zorunda hissetmeleri halinde ev hayatında daha fazla paylaşımın olacağını ileri sürer (Haas 1981:960).

2.1.2. FONKSİYONALİST KURAM

Fonksiyonalist kuramın en önemli temsilcilerinden Parsons'a göre cinsel rol ayrışması (sex role segregation) araçlı ve anlatımlı roller arasındaki yapısal bir ayrışmadır. Araçlı roller, amaca ulaşmayı ve uyumu içeren temel olarak aile ile toplum arasındaki ilişki ile ilgilidir. Anlatımlı roller ise, bütünleşmeyi içeren ailenin iç yapısı ve işlevleriyle ilgilidir. Modern sanayi toplumunda, çekirdek aile içinde erkekler araçlı rolleri, kadınlar ise anlatımlı rolleri yerine getirirler. Kadınların anlatımlı roller için en uygun kişiler olmalarının nedeni, çocuk doğurmaları, bakımı ve beslenmeleriyle ilgilenmeleridir. Bu durum, erkeklerin araçlı roller doğrultusunda uzmanlaşmalarını sağlar (Ecevit 1985:76).

Parsons, farklı evlilik rollerinin temel belirleyiciliğine dikkat çekerek, eğer kadın ev dışında çalışıyorsa, kazancı ya da statüsü kocasından daha yüksek ise bu durumun evliliği tehdit edeceğini ileri sürer. Fonksiyonalist teoride eşlerden ikisinin de başarı elde etmesinin çiftler arasında rekabet yaratacağı görüşü hakimdir (Hare-Mustin 1988:38).

Parsons'a göre kadın ve erkeğin farklı alanlara yönelmesi, geleneksel toplumlarda aile içindeki parçalanmayı önlemekte, kentsel sanayi toplumlarındaki kırılan yapı nedeniyle desteklenmeyen evlilik kurumunu korumaktadır (Hare-Mustin 1988:38).

Parsons için, bu uzmanlaşma alanlarının sürekliliğini sağlamak doğal ve gereklidir. Eğer ailenin tümü toplumda mesleki yarışma içinde yer alırsa, bu

yarışma aile dayanışmasında köklü gerilimlere yol açar. Eğer kadın geleneksel rolünü benimser, iş yaşamını ve evliliğini buna göre düzenlerse ailede gerilim azalır.

Görüldüğü gibi Parsons kadına geleneksel rolü çerçevesinde bakmaktadır. Kadının statüsünün kocasının mesleği ve statüsüne göre belirlendiğini ve rolünün yalnızca eş ve annelik olduğunu ileri sürer.

Fonksiyonalist kuramcılar modern toplumlarda kadın ve erkeklerin farklı rolleri yerine getirmesinin geleneksel toplumlarda işin bölümlere ayrılması üzerine kurulduğunu belirtirler (Hare-Mustin 1988:38).

2.1.3. KAYNAK KURAMI

Kaynak kuramı aile ile ilgili çalışmalara Blood ve Wolfe tarafından uyarlanmıştır. Buna göre bir ilişkide bir kadının yönetiminde ne kadar fazla kaynak varsa, geleneksel olarak kendisine verilen ev işlerini eşit şekilde paylaşması için kocasını o ölçüde ikna etme gücüne sahip olacaktır (Spitze 1988:601).

Kaynak şöyle tanımlanmaktadır: bir eşin diğer eş için geçerli olabilecek herhangi birşey yapmasıdır; bir eşin diğerinin gereksinimlerini karşılamaları veya hedeflerine ulaşmasında yardımcı olmasıdır. Güç dengesi (balance of power) evliliğe daha fazla kaynak katan eş tarafından ağır basacaktır (Akan 1981:13).

Kaynak kuramına göre; klasik evlilikte koca ev işlerine karışmaz çünkü, istenmeyen faaliyetleri yapmaktan kurtulmak için karısı üzerinde gücünü kullanır. Gücü, daha fazla kaynağa sahip olmasından kaynaklanır.

Piyasa ekonomisinde bu kaynaklar; eğitim, mesleki prestij ve gelirdir. Şayet, kadın bu kaynakların daha fazlasına sahipse, özellikle kocası ile olan ilişkilerinde evlilikteki etkisini artırır ve geleneksel olarak kendisine verilen ev işlerinin paylaşılmasında kocasını ikna edecek konuma sahip olur (Haas 1981:962).

Eşlerden birinin katkısının büyüklüğü onun ilişki içindeki gücünün önemini de artırmaktadır. Bu güç, bir ücret gerektirmeyen ve minimum düzeyde sosyal prestij sağlayan ev işi gibi görevlerden kaçınmayı getirmektedir. Evlilik ilişkisi içinde kaynakları sağlayan karı ve kocalar gücü eşit paylaşabilir ve sonuçta evlilik rolleri eşit kullanılır(Sexton,Perlman 1989:938).

Araştırma, yukarıda belirtilen üç temel kuramdan yola çıkılarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Gelecek bölümde Dünya'da ve Türkiye'de sorumluluk paylaşımı konusunda yapılan çalışmalara yer verilmektedir.

2.2. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SORUMLULUK PAYLAŞIMI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Dünya'da ve Türkiye'de sorumluluk paylaşımı ile ilgili çalışmalara yer verilecek olan bu bölümde sorumluluk paylaşımı üç alt başlıkta incelenmektedir. Bunlar ev içi işler, çocuk bakımı ve otorite paylaşımı konularıdır.

2.2.1. EV İÇİ GÖREVLER

Yapılan tüm araştırmalarda çok az oranda olmakla birlikte erkeğin de ev içi faaliyetlerde sorumluluk almaya başladığı görülmektedir. Ancak, ev işlerinde hala bariz bir şekilde cinsiyete dayalı işbölümü bulunmaktadır. Yani

kadın ve erkeğin yaptığı işler tarihsel olarak biyolojik yapıyla açıklanması nedeniyle farklılık göstermektedir.

Sorumluluk paylaşımı, gelişmiş ülkelerde zaman kullanım araştırmaları (time-use survey) ile ölçülmektedir. Bu yöntemle ücretsiz ev işçiliği, çocuk yetiştirme ve bakımı değerlendirmeye dahil edilmektedir. Bu yöntem sayesinde, kişilerin zamanlarını hangi faaliyetlere ayırdıkları ortaya çıkarılmaktadır. Zaman kullanım araştırmaları; kadınların gerçek iş yüklerinin belirlenmesi ve ölçülmesinde ve erkeğin sorumluluk alanlarının belirlenmesinde önemli bir işlev yüklenmiştir.

Yaklaşık 10 yıldır, gelişmiş ülkelerde kullanılmakta olan bu yöntem sayesinde bu ülkelerdeki sorumluluk paylaşımı ile ilgili durum ve gelişmeler saptanabilmektedir.

Erkeğin ev içi işlerde sorumluluk almasını etkileyen en önemli faktör eşinin çalışması iken, ideoloji, işin yapılmasının aciliyeti, paylaşılan sorumluluğun türü, kadının kocasından neyi, ne kadar paylaşmasını istemesi, ekonomik güç ev işlerinin paylaşılmasını etkileyen faktörlerden bazılarıdır. Ayrıca, görevlerin hoş görünmesi ya da görünmemesi de paylaşımı etkilemektedir (Blumberg, Coleman 1989:242).

Ev içi işlerde sorumluluk paylaşımı ile ilgili diğer bir nokta, ev işlerinin cinsiyetçi yaklaşım içinde paylaşılması yani kadın ve erkeğin yaptığı ev içi faaliyetlerinin de farklılık göstermesidir. Temizlik, bulaşık, yemek, ütü gibi ev içi işler daha çok kadının sorumluluğunda iken, bahçe bakımı, alış-veriş ve tamir işlerini erkek daha fazla üstlenmektedir.

Biernat ve Wortman, (1991:850) tarafından gerçekleştirilen çalışma bu görüşü desteklemektedir. Bu çalışmada, bütçeyi ayarlama, ev temizliği, yemek

pişirmede kadının, çamaşır ve tamir işlerinde ise erkeğin daha fazla katkısı olduğu bulunmuştur. "İşlerin yapıldığını kontrol etmek kimin sorumluluğundadır" sorusuna verilen cevaplardan tamir hariç kadınların diğer ev içi işlerde daha fazla sorumluluk taşıdığı ortaya çıkmıştır

Ev içi işlerin paylaşılmasında, kadınlar işlerin yapıldığını kontrol etme sorumluluğunu taşımayı sürdürmektedirler. Sadece geleneksel "erkek işi" olarak kabul edilen tamir ve bahçe bakımı görevinde kontrol görevini erkekler üstlenmiştir.

1974 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada kadınların en çok ev temizliğinden, yemek pişirilmesinden, bulaşık yıkanmasından ve çocukların bakımından sorumlu olduğu bulunmuştur. Kadınların birinci derecede sorumlu oldukları bulaşık yıkama görevine kocaların sadece % 2 'sinin ara sıra, % 5 'nin birinci derecede , % 64'nün ise bu işlerden hiç sorumlu olmadığı ortaya çıkmıştır (England, Farkas 1986:94).

Aynı çalışmada; kocaların birinci derecede sorumlu olduğu alanın ev ve bahçe bakımı olduğunu, fatura ödemelerini ise iki cinsin kısmen eşit paylaştığı bulunmuştur (England, Farkas 1986:94).

1981 yılında Kanadalı aileler ile gerçekleştirilen bir başka çalışmada; erkeklerin 1971 yılından itibaren ev içi faaliyetlere toplam katkısında yaklaşık % 50'lik bir artış olduğu ortaya çıkmıştır. Haftalık ev içi faaliyetlere harcanan süre 15 saat'ten 22 saate çıkmasına karşın, erkekler bu süreyi tamirat, bahçe bakımı gibi düzensiz olan işlere harcamışlardır (Douthitt 1989:701).

Kadın ve erkeklerin ev içi faaliyetlerde sorumluluk paylaşımı ile ilgili en belirgin eşitsizlik, erkeklerin devamlılık arz etmeyen işlerden sorumlu olmalarıdır. Oysa kadın, yemek pişirme ve temizlik gibi günlük, yapılması

zorunlu olan tüm faaliyetlerden sorumludur. Bu durum, sorumluluk paylaşımındaki eşitsizliğin bir başka yönüne işaret etmektedir.

Zaman kullanım verileri kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda kadınların giyecek, idare ve alış-veriş aktivitelerine harcadıkları sürede artma, yemek ve temizlik için harcadıkları sürede ise bir azalma olduğu görülmüştür.

1985 yılında İngiltere’de İngiliz Hükümeti tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, ev içi sorumlulukların nasıl paylaşıldığı ve en çok paylaşılan ev içi faaliyetlerin türü gösterilmiştir. Eşlerin nispeten eşit paylaştığı sorumluluğun akşam bulaşığı olduğu görülmektedir. Diğer kategorilerdeki durum aşağıda (Tablo 1) gösterilmiştir (Lewenhak 1992 :71-72).

Tablo 1: İngiltere’de Kadın ve Erkeğin Ev İşlerine Ayırdıkları Sürelerin Dağılımı (Yüzde)

İşin Cinsi	K	E	Ortak
Çamaşır türü	89	1	10
Temizlik	72	3	24
Akşam Bulaşığı	40	17	40

Kaynak: Lawenhak 1992, 71-72.

Bir Sovyet araştırmacısı tarafından Leningrad'ta gerçekleştirilen bir çalışma, kadınların % 25'inin kocalarından tam yardım aldıklarını, % 46'sının çok az yardım aldıklarını, % 20'sinin ise hiç yardım almadıklarını göstermektedir. (Lawnehak 1992 :72).

Paylaşılan işlerin hoş görünüp görünmemesinde sorumluluk paylaşımında önemli olduğu bulunmuştur. Çiftlerin ev içi işleri aşağı yukarı eşit bir şekilde paylaşması durumunda bile; kadın tuvaletleri temizlerken,

tencereleri tavaları ovarken, çamaşır yıkarken, erkeğin çim biçme, alış-veriş yapma ve zevk için yemek yapma ve çocukları hayvanat bahçesine götürme işini üstlenmesi eşitsiz bir paylaşımı göstermektedir.

Sorumluluk paylaşımı ile ilgili diğer bir kriter işin beceri gerektirip gerektirmemesidir.

Çok fazla beceri gerektiren çamaşır yıkama, ütö, yemek pişirme gibi işler eşler arasında en az paylaşılan işler olurken daha az beceri gerektiren gıda alış-verişi daha fazla paylaşılmaktadır. Bardak yıkama ve ev temizliği zorluk derecesi nedeniyle paylaşılma olasılığı birinci kategorideki işlerden daha yüksektir (Haas 1981:959).

Beceri gerektiren ve beceri gerektirmeyen işler yaklaşımı kanımızca, geçerliği az olan bir yaklaşım şeklidir. Kadınlar ev işi işlere yönelik sosyalleşmeleri ve bunları daha çok yerine getiriyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu lokanta ve konaklama yerlerinde daha çok erkeklerden hizmet alınması gerçeği ile çelişmektedir. Bu ayrışmanın kökeninde, geleneksel olarak bu işlerin kadınlara atfedilmiş olması ve dolayısıyla erkeklerin kadın işi olarak bilinen işleri yapması durumunda statüsünün ve prestijinin olumsuz etkileneceği yönündeki ön yargı yatmaktadır.

Linda Haas (1981:959) tarafından İsveç'te gerçekleştirilen çalışmada "evin günlük bakımında ana sorumluluk kime aittir" sorusuna kadın ve erkeklerin verdiği cevapların ortalaması alındığında çiftlerin % 17'sinin evin günlük bakımını eşit şekilde paylaştıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanların % 23'ü ise, bunların erkekten daha çok kadınlara düştüğünü belirtmiştir. % 58 gibi bir çoğunluk ise bunun çoğunlukla kadının işi olduğunu belirtmiştir. Çiftlerin sadece %2'si ev işlerinden biraz daha fazla veya çoğunlukla erkeklerin sorumlu olduğunu söylemiştir

Sorumluluk paylaşımı ile ilgili ortaya çıkan diğer bir sonuçta; cinsiyet rol değişiminde öncü olmaları beklenilebilen evlenmemiş beraber yaşayan çiftler arasındaki ev işlerinin büyük bir kısmının kadın tarafından yapılmasıdır.

Haas, (1981:966) ev işlerinin eşit şekilde paylaşılmasını engelleyen iki faktör bulunduğunu söylemiştir. Bunlar çocukların varlığı ve para kazanan kişi olarak erkeğin rolüne yönelik tutumlardır. Kadın gelir getiren bir işte çalışıyor olsa dahi, çocuk olduğunda çiftler belki de ev işlerinin artmasından dolayı evle ilgili işlerin ana sorumluluğunu kadına yükleme eğilimine girmektedir.

Kadının doğası ve cinsiyetçi sosyalleşme süreci kadın ve erkeğe dayatılan toplumsal rollerde ev içi işler ve çocuk bakımı sorumluluklarının kadına, ev dışı sorumlulukların erkeğe yüklenmesini desteklemektedir.

Kadınların ev işlerinde büyük oranda sorumlu olması ev işlerinin kadının asli görevi olduğu yönünde sosyalleşmeleri ve kadınların bu rollerini içselleştirmeleri ile ilintilidir.

Hatta; iki kariyerli çiftlerle yapılan bir çalışmada kadın da erkekle aynı oranda eve gelir sağlamasına rağmen, hem kadın hem de kocası, kadının evliliğe olan katkısının daha fazla olduğunu dile getirmişlerdir (Sexton,Perlman 1981 :937).

Ülkelerarası karşılaştırmalı bir çalışmada, Avusturalyalı, Kanada ve ABD'de kadınların ev işleri için haftada ortalama harcadığı sürenin erkeğin iki katı olduğunu göstermektedir. Bu, oran çocuk bakımı görevinde dört katına çıkmaktadır. Diğer ülkelerde ise bu oranlar kadın için daha yüksektir. Karşılaştırmalı bir yaklaşımla zaman kullanım verilerine bakıldığında; ev işlerine en çok vakit ayıran erkeklerin haftada 18.1 saatle İsveçli, 17.4 saatle

Amerikalı, 16.5 saatle Hollandalı ve 15.9 saatle Avusturalyalı erkekler olduğu görülmüştür (UN 1995:53).

Ev temizliği, çamaşır yıkama, çamaşırın onarımı, dikiş işlerinden kadınlar, tamiratlar, evcil hayvan ve bahçe bakımının büyük bir kısmı ise erkekler tarafından üstlenilmektedir. Bu işlerin Kanada'da % 59'unu, Avustralya'da % 53'nü, Almanya'da % 69'unu, Norveç'te % 58'ini, İspanya'da % 79'unu, İsveç'te % 60'ını, İsrail'de ise % 79'unu erkekler yapmaktadır (UN 1995:54).

Veriler zaman içinde değerlendirildiğinde; ev içi ve çocuk bakımı görevlerinin daha eşitlikçi paylaşıma doğru değiştiği gözlenmektedir. Kadının yemek pişirme ve çocuk bakımı görevindeki katılımında azalma olurken erkeğin katılımında artma görülmektedir.

Örneğin Hollandalı erkekler yemek pişirme görevinin 1980 yılında % 20'sini yaparken bu oran 1988 yılında % 25'e çıkmıştır. Norveçli erkekler için bu oran 1981 yılında % 19 iken, 1990 yılında 26'ya yükselmiştir (UN 1996:54).

Kalleberg ve Rosenfeld (1990:339) tarafından gerçekleştirilen karşılaştırmalı başka bir çalışmada, ABD, Kanada, Norveç ve İsveçli eşlerin ev içi görevleri paylaşma ölçüsü incelendiğinde benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 2: ABD, Kanada, Norveç ve İsveçte Paylaşılan Ev İçi Görevlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (%)

Değişkenler	ABD		Kanada		Norveç		İsveç	
	E	K	E	K	E	K	E	K
Çalışma Sa.	47.3	39.7	45.9	35.2	43.0	30.1	42.4	32.2
Çocuk Bakımı	36.3	64.0	36.7	65.0	29.2	50.8	24.8	53.2
Yemek	18.6	82.2	18.5	82.2	20.9	81.7	25.9	75.5
Yemek Sonrası Temizliği	25.7	74.4	25.1	77.1	27.5	70.9	24.7	73.7
Çamaşır	17.0	85.1	11.8	88.2	12.0	88.5	18.9	81.6
Temizlik	22.6	76.8	19.7	80.2	19.9	79.2	28.5	72.5
Alış-veriş	28.3	74.7	33.0	71.2	36.2	66.6	38.5	66.7
Ev işlerine harcanan ortalama süre	22.5	78.7	21.6	79.8	23.	77.4	27.1	74.0

Kaynak: Kalleberg ve Rosenfeld,1990:339.

Dört ülkede ev işlerinin yaklaşık %75'i kadınlar, % 25'i ise erkekler tarafından yapılmaktadır. Bu ülkelerde alış-veriş ve çocuk bakımı erkeğin en fazla sorumluluk aldıkları görevlerdir (Kalleberg,Rosenfeld 1990.339).

Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalar daha çok sorumluluk paylaşımı ile ilgili tutumsal değişimleri ölçmeye yöneliktir.

Türkiye'de DPT tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada; " erkeğin ev içi işlere ilgisi ne olmalıdır" yönündeki tutum ölçmeye yönelik soruya aile reislerinin % 35.50'si ev içi işlere yardımcı olmalıdır, % 31.70'i ev içi işlere katılmamalıdır, % 21.4'i kadın çalışıyorsa ev içi işlere yardımcı olmalı, % 5.72'si ev içi işleri paylaşmalı, % 5.38'i kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalı cevabını vermiştir (DPT 1992:141).

Türkiye'de sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumsal değişimler farklı bir yönde gelişmektedir. Sorumluluk paylaşmaktan daha fazla olarak erkeğin

yardım etmesi yönünde bir değişme görülmüştür. Cinsiyet rollerine ilişkin yapılan tutumsal çalışmalarda kadınların erkeklerden daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğu bulunmuştur.

Başka bir çalışmada, "erkekler bulaşık yıkama ve temizlik gibi ev işlerini paylaşmalıdır" yargısına kadınlar eşitlikçi yönde cevap vermişlerdir (Çelebi 1990:53).

Kırşehir Sağlık Müdürlüğü (1991:28) tarafından Kırşehir'de çalışan annelerle yapılan bir araştırmada, araştırmaya katılan kadınların % 47'si eşinin ev işlerine yardım ettiğini söylemiştir. Eşinin yardım ettiğini söyleyen kadınlar eşlerinin en çok yaptıkları işleri şöyle belirtmişlerdir. Erkeklerin % 13.7'sinin çocukla ilgilendiği, % 11.2'sinin soba hazırlayıp yaktığı, % 10.8'nin ütü yaptığı, % 10.2'sinin masa topladığı, % 9.6'sının ise yemek yaptığı ortaya çıkmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 1993 yılında gerçekleştirilen "**Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması**" verilerinden DİE tarafından ev içi faaliyetlerden kimin daha fazla sorumlu olduğunu saptamaya yönelik olarak bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada, yemek pişirme işinin %73.6'sını, temizliğin % 66.7'sinin, bulaşık yıkamanın % 67.'sının, ütü yapmanın % 67.2'sinin kadın tarafından yapıldığı görülmüştür. Yemek pişirme işinin % 1.2'sini, temizliğin % 0.7'sini, bulaşığın %0.8'ini ve ütünün %0.9'unu eşlerin birlikte yaptığı görülmüştür. Kadının kendi ve diğer aile fertleri ile birlikte yaptığı katkı da gözönüne alındığında bu dört kategoride kadının neredeyse bu işlerin tamamını yaptığı ortaya çıkmaktadır (DİE 1996:16).

Kadının çalışıp çalışmama durumuna bakıldığında çalışan kadının eşi, çalışmayan kadın eşine oranla daha fazla ev işi yaptığı bulunmuştur (DİE 19996:16).

Görüldüğü gibi geleneksel olarak "kadın işi" diye tanımlanan alanlarda erkek katılımı yok denecek kadar azdır. Bu da ataerkil toplum değerlerinin hala devam ettiğini göstermektedir.

"Kocanız ev işlerinde size yardımcı olur mu " sorusuna kadınların % 36.2'si hayır demiştir. % 39.7'si zaman zaman, % 17.4'ü nadiren; % 7.4 'ü ise her zaman yardım ettiğini söylemişlerdir (Kağıtçıbaşı 1981:80).

Başaran'ın, (1984:155) çalışması bu bulguları desteklemekle birlikte başka bir yöne işaret etmiştir. Erkeğin ev işlerine katılmasında tutumsal değişme görüldüğü ancak, bu yardım oranının öncelikle kadının hastalık nedeniyle yapamadığı, özel durumlarda erkeğin yapması şeklinde olduğunu göstermiştir

Kıray'a göre, (1984:73) özellikle büyük kente göç eden ailelerde, büyük kent yaşamında kadına yeni yüklenen rollerden biri de, saat ve mesafelerle işe bağlanmış olan erkeğin yerine evin dışarda görülmesi gereken işlerdir. Erkek işinden ayrılamadığı için, büyük şehrin düzeni içinde çocukların okul sorunlarının çözülmesi, hastanelere, devlet dairelerine başvurular, makbuzların ödenmesi gibi bürokratik ilişkilere girişmek, giden gelen akrabaları karşılamak uğurlamak hep kadının üstüne kalmıştır.

Üst-orta ve üst tabakalarda, daha çok dışarıya açılmış ailelerde sosyal etkinlikleri planlama işinin sorumluluğunu da kadın yüklenmiş durumdadır (Kıray 1984:74).

Rol tanımları, beklentiler ve rollere ilişkin tutumlarda gözlenen özelliklerin gecekondularda yaşayanların rol davranışlarına ne ölçüde yansıdığına bakıldığında yemek yapma (%79.1), çamaşır-ütü (%72.5), bulaşık (%69.7), ev temizliği (%67.6), bebek bakımı (%63.4) gibi tamamen ev işine yönelik, geleneksel kadın işleri yüksek oranda kadınlar ve/veya kadınlarla kız çocuklar tarafından yapılmaktadır (Acar 1993:225).

Ütü, bulaşık, çamaşır, temizlik gibi işler erkeğe uygun görülmezken, araştırmalarda erkeğe en uygun görülen ev içi faaliyetin alış-veriş olduğu bulunmuştur. Bunu küçük oranlarla % 2.4'le yemek, %1.3'le misafire ikram ve sofraya kurma işleri izlemektedir (Başaran 1984:155).

Diğer ev içi görevlerden alış-veriş ve faturaların ödenmesi eşler arasında kısmen eşit paylaşılmaktadır.

Ülkelerarası karşılaştırmalı çalışmalarda alış-veriş işinin birçok ülkede eşler arasında en eşit şekilde paylaşılan ev içi faaliyeti olduğu görülmüştür (UN 1996 :56).

Türkiye'de alış-veriş kategorisinde paylaşım açısından eşitlikçi bir durum gözlenmektedir. Aile bütçesini düzenleme işinin ise % 54.1'ini erkek, % 22.7'sini kadın ve erkek birlikte yapmaktadır (DİE 1996:16).

Elektrik, gaz, su faturası ödeme (%71.9) taksit yatırma (% 70.8), mektup, paket yollama gibi ev dışında ve resmi kuruluşlarla ilişkileri içeren işler ise erkeklerce yapılmaktadır (Acar 1993:225).

2.2.2. ÇOCUK BAKIMI

Gerek ülkelerin zaman kullanım tekniği ile gerçekleştirdiği çalışmalarda gerekse akademik çalışmalarda kadın ve erkek arasında en fazla paylaşılan sorumluluk türünün çocuk bakımı olduğu görülmüştür.

Erkek/babaların ev işlerine katılımı ölçüldüğünde kocaların en fazla paylaştığı sorumluluğun çocuk bakımı olduğu görülmektedir. Erkeklerin günde ortalama 2.52 saat çocuk bakımı, 1.99 saat yemek pişirme, 1.97 saat ise temizlik işlerine katıldıkları görülmüştür (Rexroat, Shenan 1987:748).

Douthitt, (1989:701) 5 yaşın altında çocuğu olan kadınların ev işlerine haftada 32.6 saat harcarken bu çocuğun 5 yaş ve üstünde olması durumunda 27.5 saate düşmektedir. Çocuksuz ailelerde ise kadınların ev işlerine 18.3 saat harcamaktadırlar. Ev işlerine haftada 32.6 saat harcadığını söyleyen 5 yaşın altında çocuğu olan kadınlar bunun 13.9 saatini çocuk bakımına ayırmaktadırlar.

Kadınlar en az ev işini çocuksuz oldukları dönemde yapmaktadırlar. Çocukları, 7-13 yaş döneminde ortalama haftada 33.47, 4-6 yaş döneminde 32.75, 14-20 yaş döneminde 32.80, 0-3 yaş döneminde 36.07 saat harcadıkları görülmüştür. Hem kadınlar hem de erkekler en fazla çocuk bakımına çocukları 0-3 yaş kategorisinde iken yapmaktadırlar. Kadınlarda bu, haftada 36.07 saat iken erkeklerde 8.6 saate düşmektedir (Douthitt 1989:710).

Biernat ve Wortman (1991:849) yaptıkları çalışmada bir profil analizi aracılığıyla erkek ve kadınların çocuk bakımı görevine katılımı ilgili sorulara verdikleri cevaplardan kadınların çocuk bakımına kocalarından daha fazla katıldıklarını bulmuşlardır.

Ev işlerinde olduğu gibi çocuk bakımı görevlerinin sevimsiz, zor, hoş ve eğlenceli olarak değerlendirildiğinde önemli cinsiyet farklılıkları ortaya çıkmıştır. Oyun hariç, bakımla ilgili diğer tüm kategoriler incelendiğinde cinsiyet bazında önemli farklılıklar bulunmuştur. Sıkıcı sayılabilecek görevlerin daha çok kadınlar tarafından yerine getirildiği görülmüştür.

Ülkelerin zaman kullanım tekniği ile topladığı veriler biraraya getirilerek oluşturulan " **The World's Women 1995**" adlı Birleşmiş Milletler yayınında tüm ülkelerde çocuk bakımı görevlerinin yaklaşık 3/2'sini kadınların 3/1'ini erkeklerin yerine getirdikleri görülmektedir (UN 1995:132).

Çocuk bakımı görevini en fazla Norveçli ve Kanadalı erkekler paylaşmaktadır. Çocuk bakımı görevinin % 29'u bu ülkelerde erkekler tarafından yerine getirilmektedir. Bunu % 28 ile İsveç, % 25 ile İsraili kocalar izlemektedir (UN 1995:133).

Ayrıca istatistikler yıllar itibari ile incelendiğinde erkeklerin çocuk bakımı görevine katılımında artma olduğu görülmektedir (UN 1995:133).

Okul öncesi yaşlarda çocuğu olupta tam zamanlı çalışan annelerin 1/6'sı, yarı zamanlı çalışanların 1/5'i, vardiyalarda çalıştıklarında eşlerinin çocukların bakımını üstlendiklerini söylemişlerdir. Çalışan kadının kocasının çocuk bakımı için ayırdığı sürenin günde 25 ile 26 dakika arasında değiştiği görülmüştür (Spitze 1988:607).

Kadınların kocalarının kariyerinin öncelik taşıdığına inandığında çocuk bakımına kendileri daha çok, kocaları ise daha az katılmaktadırlar. Kocalar kendi kariyerlerinin öncelik taşıdığına inandığında çocuk bakımına daha az katılmıştır (Biernat, Wortman 1991:255).

Hem kadın hem de erkekler erkeğin kariyerinin öncelik taşıdığına inanmaktadırlar. Geleneksel olarak erkekten beklenti para kazanması ve başarılı olmasıdır. Bu nedenle kadının kariyeri önemli olarak algılanmamaktadır. Sonuç olarak, çocuk bakımı görevlerinin çoğunluğu kadın tarafından yerine getirilmektedir.

Kadının mesleki başarısını etkileyen olumsuz faktörler arasında, evde çocuğun varlığı ve çocuğun yaşının da önemli olduğu saptanmıştır (Fhilliber,Hiller 1990:328).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 1993 yılında gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına göre; Çocuk için yemek hazırlanması, çocuğun giydirilmesi görevine erkeklerin katılımı % 0.1 olarak bulunmuştur. Kısmen eğlenceli kabul edilen çocukla oynama görevini tek başına yapan erkek oranı % 0.6 dir. Eşi ile birlikte bu görevi yerine getirme oranı % 22.1'e yükselmektedir (DİE 1996 :19).

Çocuğun hastalanması durumunda ise ana sorumluluk yine kadına aittir. Bu durum kadının çalışma yaşamına katılmasından etkilenmemektedir. Sadece diğer aile bireylerinin katkısı ile kadın bunu hafifletebilmektedir (DİE 1996:19).

Okul ve öğretmenle görüşmeyi gecekondü ailelerinin % 27.8'inde kadınlar, %30.3'ünde erkekler, % 17.8'inde eşler birlikte yapmaktadır. Cinsler arası bir karşılaştırma yapıldığında kadın ve erkeklerin cevaplarında bir zıtlık göze çarpmaktadır. Erkeklerin % 36.5'i ailede, okul -öğretmenle görüşme işini kendilerince yapıldığını söylemesine karşın bunu eşinin yaptığını söyleyen kadınların oranı sadece % 24.2'si dir. Kadınların % 34.5'i ise çocuklarının öğretmenleri ile görüşmeyi kendilerinin yaptığını ifade etmesine karşın bunu eşim yapar diyen erkek oranı % 21.0'dır. Acar bunu; özellikle toplumun ataerkil kültürel mirasının geleneksel olarak "erkek işi" diye bilinen görevlere daha

yüksek prestij attığı için kadınların bunları sahiplenmeleri daha kolay olmaktadır. Kadınlar açısından bu olumlu bir değerlendirme içermekte, kadına statü kazandırmaktadır. Buna karşın erkeklerin bu tür işleri yaptığını ifade etmek aynı kültürel yapıda erkeğe prestij ve statü kaybettirecektir. Bu nedenle erkeklerin geleneksel "kadın işi" olarak tanımlanan işleri yaptığını itiraf etmesi zorlaşmaktadır (Acar 1993:229).

2.2.3. OTORİTE PAYLAŞIMI

Ev içi işlerin yapılması, çocuk bakımı görevlerinde var olan cinsiyetçi ayrımlaşma ev içi kararlarda da mevcuttur. Kadınlar daha çok günlük hayatla ilgili ufak-tefek konularda karar verirken, erkeğin mali konularda daha fazla karar verdiği görülmektedir.

Kadın deneklere sorulmuş olan "ailenizde hangi konularda kim karar verir" şeklindeki soruya verilen cevaplardan; arkadaş ziyareti, giyim-kuşam, alış-veriş, oy kullanma, büyük eşya alış-verişi, okulda çocuk eğitimi, çocukların evlenmesi, çocukların doktora götürülmesi, doğum kontrolü konularında eşlerin çoğunlukla ortak karar verdikleri görülmektedir. Kadınların en fazla % 48.0'la çocuk yetiştirme, % 52.3'le gündelik alış-veriş, % 30.2'i ile oy kullanma konularında karar verdiği görülmüştür (Acar 1993:242).

"Mali konularda kim karar verir" sorusuna %43.87'si evin erkeği, % 38.06'sı kadın ve erkek birlikte, % 10.64'ü evin hanımı cevabını vermişlerdir. Ayrıca gelirin harcanmasına % 57.87'si erkeğin karar verdiğini söylemektedir. Çocukların geleceği ile ilgili kararlar eşler arasında ortak verilmektedir (DPT 1992:50).

Çelebi (1990:53), çalışmasında "evin kararlarının çoğu erkek tarafından verilmelidir" yargısına kadınların % 59.56'sı eşitlikçi yönde katılmıştır.

Çelebi (1993:108) tarafından gerçekleştirilen **Bağımsız İşyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri** adlı araştırma da benzer sonuçlar bulunmuştur. Önemli konularda kararı ortak veririz, önemsiz konularda kendimiz karar veririz cevabını verenler %40 dır. Önemli konular olarak denekler ev, araba almak, seyahata çıkmak, çocukların okulu, evlenmesi, iş değiştirmek, önemsiz konular olarakta elbise almak, ne pişirileceğine karar vermek örnek olarak verilmiştir. Tüm cevaplar incelendiğinde cevapların % 85.7'sinin eşitlikçi yönde oldukları görülmektedir.

PIAR (1993:20) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, "Aile'de nihai kararı kim verir" sorusuna % 47.9'u evin erkeği, % 44.4'ü ortak ve sadece % 4.4'ü evin kadını cevabını vermiştir.

Ev içi kararlarda eşitlikçi bir durum gözlenirken önemli konularda tek başına karar veren kadın oranı son derece düşüktür. Kararların verilmesi aşamasında da cinsiyetçi yaklaşım görülmektedir.

2.3. SORUMLULUK PAYLAŞIMINI ETKİLEYEN YASAL, SOSYAL, KÜLTÜREL VE EKONOMİK FAKTÖRLER

2.3.1. YASAL DÜZENLEMELER

Cinsiyet rollerine ilişkin kalıplaşmış yargılar kadar yasal düzenlemeler de eşler arası sorumluluk paylaşımını etkilemektedir. Özellikle Türk Medeni Kanunu'nda yer alan aile reisliği ve aile bakım yükümlülüğü, ikametgah seçimi, evlilik birliğinin temsili ile meslek ve sanat seçimi konularındaki maddeler kadın -erkek eşitliğini engellemektedir.

Türk Medeni Kanunu'na göre evlilik birliği içinde erkek daha fazla öne çıkarılmakta, kadın sadece ev işlerini yönetmek ve kocasına yardım ve danışmanlık etmekle görevlendirilmektedir.

Türk Medeni Kanununun 152. maddesine göre "evlilik birliğinin reisi kocadır". Yine 152.maddeye göre, karının ve çocukların iâşesi görevi kocaya verilmiştir.

Türk Medeni Kanununun 21. maddesinde ise " evli kadının ikametgahı kocanın ikametgahıdır" hükmü yer almaktadır.

Evin reisinin erkek olması nedeniyle Türk Medeni Kanununun 154.maddesiyle evlilik birliğinin temsil yetkisi kocaya verilmiştir.154. maddeye göre, "birliği koca temsil eder, mallarını idare hususunda, karı koca hangi usulü kabul etmiş olursa olsun, koca tasarruflardan şahsen mesul olur" ifadesi yer almaktadır.

Türk Medeni Kanununun 159. maddesi , karının bir iş veya sanatla iştiğalini kocanın iznine bağlamıştır. Bu madde Anayasa Mahkemesi tarafından eşitliğe aykırı bulunarak 1990 yılında iptal edilmiştir.

Türk Medeni Kanunuda eşlerin çalışma hayatına atılmakta özgür oldukları, ancak bir meslek ve sanat seçiminde ve bunların icrasında diğer eşin ve evlilik birliğinin çıkarlarını gözönünde tutmaları gerektiği doğrultusunda yeni bir hükmün düzenlenmesinde yarar bulunmaktadır (DPT, 1994:46).

Türk Medeni Kanunu'nda kadının yararı gözardı edilerek, aile birliğinin yararı öne çıkarılmıştır. Ayrıca, Türk Medeni Kanununun tüm maddeleri kadını erkeğe bağımlı kılmakta, erkeğe ise egemenlik hakkı tanımaktadır. Türkiye'de yasal düzenlemeler kadının korunması gerektiği noktasından hareketle kadının

anne ve ev kadınlığı rolünü pekiştirmekte, kadını aileye dolayısıyla kocaya bağımlı kılmaktadır.

2.3.2. CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN KALIP YARGILAR

Cinsiyet farklılıklarını açıklarken yakın bir geçmişe kadar biyolojik özellikler dikkate alınmıştır. Daha sonraları ise kültürün de önemli bir faktör olduğu, dolayısıyla cinsiyet farklılıklarının biyolojik ve kültürel faktörlerin karşılıklı etkileşimi olduğu görüşü yaygınlık kazanmıştır.

Cinsiyet, yapıcı bir şekilde analiz edildiğinde, cinsiyete yüklenen anlamların insanlık tarihi ve kültürü tarafından şekillendirildiği gerçeğini ortaya çıkarır. Sosyal çevrenin cinsiyete dayalı olması, ailenin, çalışmanın, kadın ve erkeğin işgal ettiği yerin de cinsiyete dayalı olduğu anlamına gelmektedir.

Cinsiyet rollerinin kültürle ilişkisi yapılan çalışmalarca desteklenmektedir. Kültür ve cinsiyet rolleri ilişkisi konusunda Ruth Benedict ve Margaret Mead ilkel kültürlerle ilişkili ilk alan çalışmalarını yapmışlardır.

Ruth Benedict; kültür ve kişilik ilişkileri konusunda Freud'un psikoanalitik görüşünün etkisiyle kültürün, ilk çocukluk ve çocukluk yıllarında insan kişiliği üzerinde yaptığı etki doğrultusunda kültürel kalıpların kişiliği biçimlendirdiğini söylemektedir. Her kültürün diğerlerinden farklı olduğu noktasından hareket eden Benedict, (1959:32-33) cinsiyetle ilgili rollerin sosyo-psikolojik olgu ve süreçlerin kültürlerarası bir genel özelliği olduğunun ileri sürülemeyeceği görüşündedir.

Mead'in kültür-kişilik sistemine ilişkin saptadığı en önemli konu ise cinsiyet rolleri bakımından, kadın ve erkek davranışlarının kültürden kültüre farklılık göstermesidir. "Sex and Temperament in Three Primitive Societies" adlı

eserinde birbirine yakın üç ilkel kültürde cinsiyete göre farklı davranışları batı toplumundaki erkek ve kadın davranışlarıyla karşılaştırılmış ve bu davranışların önemli ölçüde kültürel şartlanma sonucu oluştuğunu göstermiştir (Sandy 1980:341). Buna göre bu kültürlerde batı kültürlerindeki erkekler gibi davranan kadınlar, kadın gibi davranan erkekler vardır.

Kandiyoti (1982:319) ise, cinsiyet rol standartlarından bir kültürde erkek ve kadınların cinsiyetlerine uygun sayılan davranış beklentileri anlaşılması gerektiğini ileri sürerek bu standartların kültürlerarasında, aynı toplumun değişik alt kültür gruplarında ve kuşaklar arasında çok değişebileceğine işaret etmektedir .

Her toplumda var olan ve kültüre göre belirlenen kalıp yargılar kadın ve erkeklerin kendilerini belirli beklentilere cevap verecek şekilde davranmalarına yol açarak bir baskı yaratırlar. Toplumsallaşma süreci bu temel üzerine kuruludur.

Kadın, yaşadığı sosyalizasyon süreci boyunca, toplumsal cinsiyet rollerine ait kavramlaştırmaların (annelik, kadınlık kendine eşine ve çocuklarına adama-erkeklik, aileyi geçindirip koruma) etkisinde kalır. Aile, okul, geniş sosyal çevre ve kitle haberleşme araçları toplumsal cinsiyet rollerini aşılır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanıldığı en önemli yer ailedir. Kadının eve bağlılık ve annelik, erkek için ev reisliği ve erkek olarak evin diğer üyelerinden "sorumlu" olma anlayışı, aile içinde kazanılır. Yaşam boyu bu roller kendilerine benimsetilir ve roller hatırlatılır (Ecevit 1985:78).

Kağıtçıbaşı'nın (1982:86), çalışmasında kadınların % 41.7'si kızı büyüdüğünde onda görmek istediği özellik olarak; iyi eş ile mutlu bir evliliği olmasını göstermiştir. Kız çocuktan iş ve başarı bekleyen erkeklerin oranı % 17.3 iken bu oran kadınlarda % 13.1'e düşmektedir

Kadınların eşlerinden daha geleneksel rol beklentileri içinde olması, kadının kendi geleneksel rolünü içselleştirmesi kızı için de farklı bir rol beklentisi geliştirmesini engellemektedir.

Bunun sonucu olarak kadınlar ideal bir eş ve ebeveyn olamamaktan dolayı erkeklerden daha fazla suçluluk duymaktadırlar. Oysa, erkekler karılarını, karılarının kendilerini algıladığından daha iyi eş ve ebeveyn olarak algılamakta ve karılarının rolleri dengeleme yeteneği hakkında karılarından daha olumlu görüş bildirmektedirler (Biernat, Wortman 1991 :851).

Kuşaklararası karşılaştırmalı bir çalışmada annelerin % 32.9'u başarılı kadını sadece "iyi eş" ve "iyi anne", % 23.2'si iyi ev kadınlığının yanısıra sosyal faaliyetleri ve topluma faydalı olabilecek uğraşları vurgulamakta, % 25.6'sı hem evini hem de mesleğini bir arada yürütebilmeyi başarı olarak kabul etmektedir (Kandiyoti 1982:324).

Cinsiyet rollerinin ne kadar ayrılmış olduğuna en güzel örneklerden birisi de anne ve babaların çocuklarında tercih ettikleri cinsiyet ve tercih nedenleridir.

"Sadece bir çocuğunuz olsa hangi cinsiyetten olmasını isterdiniz" sorusuna çiftlerin % 75.2'si erkek, %23.5'i ise kız çocuk cevabını vermiştir. Kız çocuk erkeklerden ziyade kadınlar tarafından tercih edilmiştir (Başaran 1984:155).

Erkek çocuk isteme nedenleri arasında; aileye gelecekte ve şimdiki ekonomik katkıları, aile adını devam ettirmeleri (özellikle babalar böyle düşünüyor) kişilik özellikleri ve kızlardan daha kolay yetiştirilebilir olmaları ilk sıralardadır (Kandiyoti 1982:87).

Kocalarından iki kat daha fazla kız çocuk isteyen kadınların kız çocuk isteme nedenleri arasında kızların anlayışlı, uysal, sevimli, anneye yakın olmaları başta gelmektedir. Hem kadın hem de erkek için aynı derecede geçerli olan, kız çocuğun ev işi yapmasına yönelik "faydacı" özellikte bu nedenler arasında sayılabilir (Kağıtçıbaşı 1982:87). Görüldüğü gibi kız çocuğu hem kadınlar hemde erkekler işgücünden yararlanmak için istemekte, kız çocuk henüz doğmadan geleneksel rolleri pekiştirilmektedir.

Erkek çocuk ise, Türkiye gibi geleneksel toplumlarda, aile isminin sürdürülmesi, baba ocağının tütürülmesi, aileye yaşlılıkta sosyal güvence oluşturması gibi yararlı nedenlerle tercih edilmektedir.

Aslında cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve tutumlar hem kızlar hem de erkekler açısından aynı oranda olumsuzluklar içermekte, baskı yaratmakta ve kişileri kısıtlamaktadır.

Geleneksel olarak kadın ve erkeğin eşinde olması gerekli özellikler de toplum tarafından önceden belirlenmiştir ve cinsiyet bazında bakıldığında iki cinsiyet grubu için farklılık gösterir.

Kadından ailenin geçimini sağlayabilecek, mesleki açıdan başarılı, uzun boylu ve yakışıklı bir erkek seçmesi beklenirken, erkekte seçmesi beklenen eş özellikleri iyi bir anne, iyi bir ev kadını ve çekici bir kadın olmasıdır.

Gecekondu aileler arasında gerçekleştirilen bir çalışmada; ailenin geçimini sağlamanın erkeğin en önemli görevi olduğu konusunda deneklerin % 89.9'u hem fikirdir. Erkeklerin % 93.3'ü, kadınların ise % 89.9'ü bu konuda görüş birliği içindedirler. İkincil öneme sahip erkek görevi, ailenin güvenliğini ve korunmasını sağlamak olarak tesbit edilmiştir (Acar 1993: 217).

Aynı çalışmada kadının en önemli görevi konusundaki tutumlar incelendiğinde, deneklerin %76.6'sı ev işlerini yapmak olarak tanımlamıştır. Bu görüşe erkeklerin % 86.7 'si ile kadınların 76.7'si katılmıştır. Toplam cevaplara bakıldığında kadının ev işi yapması, çocuklara ve kocasına bakması (% 64.9) en yüksek oranda, aile bütçesine katkıda bulunma (% 16.8) , ailenin sosyal ilişkilerini düzenleme (%15.2) daha az sıklıkla dile getirilmiştir (Acar 1993:219).

Mustin, (1988:38) kadınların bir değer sistemine sahip erkek egemen sistem yanında başka değer sistemine sahip kadınların alt sisteminde de sosyalleştiklerini ve bunun da değerlerin birbirine zıt yapısı nedeniyle kadın üzerinde ayrıca baskı yarattığını ifade etmiştir.

Haas, (1981:960) çalışmasında, sosyalleşme sürecinin ne kadar az geleneksel olursa ev işlerinin o oranda paylaşıldığını göstermiştir .

Erkeklerin evlilikten beklentisinin kadınlara göre daha geleneksel olduğu ve kocaların geleneksel olmayan cinsiyet rolü değerlerini benimsemesinin ise ev içi işbölümünü artırdığı bulunmuştur (Seccombe 1986:839).

Ancak kadının cinsiyet rol değerlerinin eşinden daha eşitlikçi olması durumunda kadın eşinin daha fazla sorumluluk almasını ve çocuk bakımına katılımı yönünde daha fazla beklenti geliştirmesi sonucunda çatışma yaratabileceği de çalışmalarda vurgulanmaktadır (Blumberg, Coleman 1989:236).

Yapılan çalışmalarda toplumlarda var olan cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve tutumlardaki geleneksel yapının büyük ölçüde korunmakta olduğu gözlenmektedir.

Kağıtçıbaşı aile içi rollerin değişmesine en çok karşı koyan faktörün geleneksel (kültürel) değerler olduğunu ifade etmektedir (Kağıtçıbaşı 1986:498).

Cinsiyet rollerine ilişkin bu beklenti ve tutumların geleneksel yapısını koruması ise hem kadınları hem de erkekleri olumsuz yönde etkilemekte, kısıtlamakta, çalışma hayatına giren kadınların yoğun iş ve ev ikilemi yaşamasına neden olmaktadır. Çoğu zaman kadının geleneksel rolünün ön plana çıkartılması kadının özel alanda kalması sonucunu doğurmaktadır.

Sosyalleşme sürecinde kız çocuklarına öğretilenler daha çok sosyal ve konuşma becerileri ile fiziksel çekicilik ve ev sorumluluğu gibi özelliklerdir. Erkek çocuklara öğretilenlerin ise, teknik beceri, otoriterlik, fiziksel güce önem vermektir. Hiç bir şekilde tam olmayan bu sosyalleşme, cinsiyete özgü mesleklere uygun nitelikler, beğeniler ve beklentilere güçlü bir eğilim yaratır.

Tüm kültürler çocuklara öncelikle kadın erkek arasındaki farkı öğretirler. Oyuncaklar, meslekler, hobiler v.b. cinsiyete göre farklılık gösterir.

Böylece kızların ve erkeklerin yöneldiği meslekler tipik olarak cinsiyet temelinde ayrışır. Kadınlar geleneksel anne ve eş rollerinin uzantısı sayılabilecek alanlara (öğretmenlik, sekreterlik, hemşirelik, çocuk doktorluğu) yönelmektedirler.

Zaten anne babalar ile toplum kız çocuklarını geleneksel kadın özellikleri ve mesleklerine yönelim için ödüllendirirken, erkek çocuklarını tipik olarak erkek özellikleri ve yönelimleri için ödüllendirmektedir. Kızlar, toplumun kendileri için uygun gördüğü bu mesleklere yönelim için isteklidirler.

Bir grup kız öğrenci ile beş yıl ara ile gerçekleştirilen bir çalışmada kariyer tercihleri saptanmaya çalışılmıştır. 8-13 yaş kategorisindeki 66 kız çocuğun 21'i öğretmen, 12'si hemşire, 3'ü sekreter, 3'ü hostes olmak istediğini söylemiştir. Çalışma aynı gruba 5 yıl sonra tekrarlanmıştır. 13-18 yaş kategorisinde olan kızların tamamına yakını geleneksel olarak "kadın işi" sayılan alanları ileride yapmak istedikleri meslek olarak belirtmişlerdir (Sandberg ve arkadaşları 1987:653-654).

England ve Farkas (1986:154) tarafından gerçekleştirilen ikinci, dördüncü ve altıncı sınıf öğrencilerinin meslek tercihlerini saptamaya yönelik çalışmada, kızların % 54'ünün öğretmen, hemşire, ev kadını, sekreter ve garson olmak istedikleri görülmüştür. Bu işleri tercih eden erkek çocuklarının oranı % 1 dir. Erkek çocuklarının ise, % 57'si kendilerinin itfaiyeci, polis, araba tamircisi, inşaatçı veya tamirci veya sporla ilgili meslekleri tercih etmişlerdir. Bu işleri seçen kızların oranı ise sadece % 4 düzeyinde olmuştur.

Kıray, (1964:86) "Ereğli" adlı çalışmasında; öğretmenlik, ebelik, terzilik, hemşirelik gibi kadın işi sayılan meslekleri kadınların yapabileceğini söyleyen aile reislerinin oranının % 95.8 olduğunu belirtmektedir. Oysa doktorluk, avukatlık, hakimlik ve mühendislik için bu oran yarıya (%51.0) inmektedir.

"Erkek çocuklar için en uygun meslek sizce nedir" sorusuna % 28.97'si doktorluk, % 14.30'u mühendislik cevabını vermiştir. Kızlar için en uygun bulunan meslek sıralamasında % 27.30'la öğretmenlik ilk sırada belirtilmiştir (DPT 1992:211).

ABD'de 1987 yılında tüm sekreterlerin % 98'i, tüm hemşirelerin % 97'si, tezgahçıların % 70'inin kadın olduğu görülmüştür. İngiltere'de ise, sekreterlerin % 99'u, büro işlerinde çalışanların % 73.5'i, sağlık ve sosyal refah hizmetleriyle ilgili mesleklerde çalışanların % 72'si, eğitim alanında çalışanların

% 58.8'i kadındır. Yine ABD'de 1987 yılında çalışan kadınların % 96'sı büro personeli olarak çalışmakta iken bu işlerde çalışanların % 80'ini kadınlar oluşturmaktadır (Koray 1993:29).

Kadının geleneksel rol tanımına uygun düştüğü varsayılan insancıl içerikli, bakım ve gözetime dayanan öğretmenlik, doktorluk ve eczacılık gibi görevler kadına yakışan uğraşlar arasında yer alırken, mimarlık, mühendislik, yöneticilik gibi uğraşlar kadınlara uygun görülmemektedir.

Kadınların "kadın işi" sayılan alanlarda yoğunlaşmasının temelinde ise kadınların geleneksel rollerini aksatması korkusu yatmaktadır. Bunun sonucu olarak kadınlar, geleneksel rollerini aksatmayacak alanlara ya da part-time işlere yönelmekte veya her iki rollerini yerine getirirken daha fazla efor sarf etmektedirler.

Kadının çalışmasına ilişkin tutumlar incelendiğinde kadının çalışmasının aile gelirin'e katkı olarak düşünüldüğü görülmektedir.

Kadınlara sosyalleşme sürecinde empoze edilen bu cinsiyetçi rol yaklaşımları, (eş-anne-ev kadını üçlemi) kadının çalışma yaşamına girmesini ve ileriye yönelik beklenti geliştirmelerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

"Neden çalışıyorsunuz sorusuna" kadınların %77'si ekonomik ihtiyaçtan cevabını vermiştir. Yine aynı çalışmada "ekonomik durumunuz iyi olsa yine çalışır mısınız" sorusuna kadınların % 41.69'u hayır demiştir (Koray 1993:91).

Çitci (1982:179), Kamu görevlisi kadınlar ile gerçekleştirdiği çalışmasında, evli kadının çalışmasına ilişkin tutumları incelemiş ve kadınların % 55.9'unun ekonomik zorunluluk varsa kadının çalışmasını uygun gördüğünü göstermiştir.

Malatya'da gerçekleştirilen bir çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Kadınların % 57.86'sı çalışma nedeni olarak aile geçimine katkıda bulunmayı, %11.16'sı ise aileyi geindirmeyi neden göstermiştir. Kadınların % 60'a yakını aile geçimine katkıda bulunmak amacıyla çalıştığını söylemiştir (Demir 1991:87).

itci (1982:180), kamu görevlisi personel yöneticileri ile gerçekleştirdiği çalışmada, personel yöneticilerinin kadın çalışanlara ilişkin tutumları ölçmüştür. Personel yöneticileri kadın görevli sayısındaki artışa neden olarak ekonomik zorunluluğu göstermektedir.

Yine itci (1992:68) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada, deneklerin % 55.9'u "ekonomik zorluk varsa" kadının çalışma yaşamına katılması gerektiği görüşünü bildirmiştir.

Yapılan çalışmalarda çocuğu olan kadınların çalışmasının ailenin ekonomik sıkıntısı olması durumunda daha kolay kabul edildiği görüşmüştür.

"Kadınlar için ideal yaşam biçimine ilişkin görüşleri" almaya yönelik soruya cevap verenlerin % 68.9'u kadın için ideal yaşam olarak ev kadınlığı ve iş kadınlığı rollerinin birleştirilerek yürütölmesi gösterilmiştir. İyi bir ev kadını ve anne olmalı diyenlerin oranı % 15.5 ve meslek eğitimi görüş gerektiğinde bunu kullanmalı diyenlerin oranı % 15.3, başarılı iş kadını olmalı diyenlerin oranı ise, % 0.3'dür (itci 1982:173).

Demir (1991:138), aynı soruyu Malatya örneğinde denemiş ve benzer sonuçları almıştır. Çalışmaya katılan kadınların % 65.14'ü kadının ev kadını ve iş kadını rollerini birleştirerek yürütmesini kadın için ideal yaşam biçimi olarak dile getirmişlerdir.

"Kadınların öncelikli yeri neredir" sorusuna kadınların %34.39'u evi, % 20.2'si işi, % 63.58'i "her ikisi de" demiştir (Koray 1993:145).

Kadın bir kefesinde iş hayatı sorumlulukları öteki kefesinde aile hayatının getirdiği sorumluluklar olan bir büyük teraziye dengeleme çabası içerisinde büyük savaşlar vermektedir. Aile hayatı kefesi lehine denge bozulduğunda, iş hayatından ikinci sınıf çalışan olma durumunda kalırken, iş hayatı kefesine ağırlık verdiğinde ise kendisinin de benimsediği geleneksel kutsal görevi olan "iyi anne" ve "iyi eş" olmaktan ödün vermekte, bu ise kadını ruhsal çöküntüye itmektedir (Pur 1992:27).

Kadınların, ev işinin kadının işi olduğu yolundaki sosyalleşme tecrübelerinin, üst statülü, yoğun zaman, seyahat ve coğrafi hareketlilik gerektiren ve erkek mesleği diye tanımlanan alanlara kaymalarının önünde engel oluşturduğu bulunmuştur (England, Farkas 1986:153).

Kadın ve erkeklerin farklı sosyalleşme tecrübelerinin iki kariyerli çiftler arasında problemlere sebep olduğu görülmüştür. Erkeğin çalışma yaşamına yönelik sosyalleşmesi, kadının aileye dönük sosyalleşmesi, kadın çalışma yaşamına katılması ile ev içi sorumluluklarını aksatması sorunlara neden olabilmektedir. Bu sorunlarla başa çıkamayan kadın, aile ile ilgili rollerini öne çıkarıp, çalışma yaşamını ikincilliğe itmektedir (Rexroat, Shenan 1987 :744).

Cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ölçmeye yönelik çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sosyalleşme sürecinde kendilerine öğretilen ve kendilerinde içselleştirdikleri aile-içi rolleri asli rolleri olarak gören kadınların çalışma hayatına girseler bile bunu aile bütçesine katkı olarak tanımladıkları böylece çalışmayı ailesel rollerinin arasına dahil ederek adeta meşrulaştırdıkları görülmüştür (Çelebi 1990: 10).

Buna bağlı olarak elebi (1990:52), kadınların çoğunluğu eşi ev içi sorumlulukları çok az paylaşmasına karşın kadınların, eşlerinin katkısından hoşnut olma konusunda daha iyimser tavır izlediklerini gözlemiştir. Bu durum kadınların da kendilerine atfedilen geleneksel rollerini benimsediklerinin en önemli kanıtıdır.

Genelde kadınlar kocalarının ev içi işlere katılımını yeterli görmektedir. Kocaların ev içi işlere katılımından hoşnut olma konusunda, kadınların çoğunluğu % 62.4' eşinin tatminkar miktarda yardım ettiğini, % 13.7'si çok fazla yardım ettiğini, % 24' ise çok az yardım ettiğini belirtmişlerdir. (Çelebi 1990:52).

Cinsiyet rollerinde görülen kırılmaların en önemli göstergelerinden birisi eşler arasında ev içi sorumlulukların paylaşılmasıdır. Henüz davranışsal boyutta sınırlı olan ev içi sorumlulukların paylaşılması konusunda, tutumsal boyutta değişmeler olmuştur. Halen ev içi işlerin büyük çoğunluğu kadın tarafından yapılmasına karşın ev içi sorumluluklarda erkekler de yer almaya başlamışlardır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda; katı cinsiyetci rol yaklaşımlarında kırılmalar olduğu ve kentleşme, endüstrileşme ve g gibi sosyal olguların bu değişimi hızlandırdığı görülmüştür.

2.3.3. KADININ ALIşMA HAYATINA GİRMESİ

Geleneksel cinsiyet rollerinde yumuşama görülmesinin başlıca göstergelerinden birisi kadına atfedilen ev içi sorumlulukların iki cins tarafından paylaşılmasıdır. Bu sorumlulukların paylaşımını etkileyen en önemli faktörlerden birisi kadının gelir getiren bir işte çalışmasıdır.

Yapılan çalışmalarda kadının ücretli bir işte çalışmaya başlaması ile erkeklerin ev içi sorumluluklarda rol alması arasında anlamlı bir ilişki

bulunmuştur. Bir başka deyişle erkeklerin eşleri çalışma yaşamına girmesiyle ev işlerine ayırdıkları zamanda bir artış olduğu, görülmüştür (Rexroat, Shenan 1987:747).

Eşi çalışmayan erkeklerle eşi çalışan erkekler karşılaştırıldığında hem tutum hem de davranış düzeyinde bir farklılık gözlenmektedir.

Pleck tarafından 1977 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada, çalışan kadının kocasının ev işlerine diğer kocalardan haftada 1.8 saat daha fazla zaman ayırdığı, ayrıca çocuk bakımı için ise haftada 2.7 saat zaman ayırdığı görülmüştür (Pleck 1977:420).

1983 yılında Avusturya'da gerçekleştirilen bir araştırmada erkeklerin ev içi sorumluluklara katılımında bir artış olduğunu göstermiştir. 1969 yılında sadece erkeklerin % 10'u çalışan karılarına yardım ederken, 1983 yılında bu oran % 35'e yükselmiştir. Bu oran eşi çalışmayanlar için 1969 yılında % 7 iken, 14 yıl sonra % 25'e yükselmiştir (Lawenhak 1992 :72).

Başka bir çalışmanın bulguları ise, kadının çalışma yaşamına girmesi ile kocasının katkısının arttığı sonucunu desteklemektedir. Ancak bu katkının daha çok çocuk bakımına yönelik olduğu bulunmuştur.

Haas, (1981:964) tarafından gerçekleştirilen çalışma da ise, kadınların % 93 'ü ile erkeklerin % 83'ü kadın dışarıda çalışıyorsa kadın ve erkek ev işlerini ve çocuk bakımını eşit şekilde paylaşmalıdır" ifadesine katılmışlardır.

Akan (1981:69) ise, çalışmasında, kadının çalışmasının, ekonomik kararlardaki gücünü artırdığını bulmuştur. Ayrıca, kadının çalışması ile ev işlerindeki gücünü azaltığı görülmüştür.

Eşin ev işlerini paylaşması ile kadının çalışması arasında bir ilişkinin olup olmadığının bir soruyla denendiği çalışmada kadınların % 35'i eşleriyle ev işlerini paylaşmalarını çalışıyor olmalarına bağlamışlardır (Çelebi, Baran, Tokuroğlu 1993:107).

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yapılan **Türk Aile Yapısı Araştırması** sonuçlarına göre hanehalkı reislerinin % 35.50'si, "erkek ev içi işlere yardımcı olmalı", % 31.70'i "ev içi işlere katılmamalı", derken % 21.4'ü ise "kadın çalışıyorsa erkek ev içi işlere yardımcı olmalı" cevabını vermiştir. Sadece, % 5.72'si "ev içi işleri paylaşmalı", % 5.38'i gibi küçük bir çoğunluk "kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalı" cevabını vermiştir (DPT 1992: 142).

Sexton ve Perlman, (1981:933) tarafından 1981 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada ikili ve tekli kariyerli çiftlerin evlilik güç ilişkilerinde farklılık olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda; ikili kariyer sahibi çiftlerin evlilik gücünü dolayısıyla ev içi iş bölümünü daha eşitlikçi paylaştıkları ortaya çıkmıştır.

Hartman (1981:380) ise, kadınların dışarıda ücretli çalışmasının, ev işlerinin azalması anlamına gelmediğini, kadınların ailelerine hem ekonomik hem de duygusal anlamda bağlılıklarının buna etki ettiğini göstermiştir. Kadının dışarıda çalışması geleneksel rollerini bir kenara bırakmasına ve ev işlerinin eşit bir şekilde paylaşılmasına neden olmamaktadır. Dolayısıyla erkekler ev içi sorumluluk paylaşımına yeterince katkıda bulunamamaktadır.

İsraili erkeklerle gerçekleştirilen bir çalışmada, kocaların işsiz oldukları zaman bile eskisinden daha fazla ev işi üstlenmedikleri görülmüştür. Çünkü işsiz olduklarında bile para kazanma rollerini sürdürmektedirler (Spitze 1988:601).

Erkeğin ev içi işlere yeterince katılmamasının önemli nedenleri arasında, geleneksel geniş aile yapısı ve kadının çalışması konusundaki aile tutumlarıdır. Geleneksel aile yapısı içinde yakın akrabalarca kadının çalışmasının desteklenmesi ve geleneksel dayanışma örüntüleri içinde ev işlerinin yapıyor olması, ev işlerinin erkek tarafından paylaşılmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Spitze 1988:601).

Kadının çalışma yaşamına girmesinin evde sorumluluk paylaşımını etkilediği ifadesine en güzel örnek, kadınlar part-time çalıştıklarında erkeklerin ev işlerinde çok daha az sıklıkla sorumluluk almalarıdır (Haas 1981:966).

Kadının ücretli bir işte çalışması ile erkeğin ev işlerinde sorumluluk alması arasında pozitif bir ilişki olduğu araştırma sonuçlarındadır. Yapılan çalışmaların çoğunluğu kadının çalışması ile erkeğin ev işlerinde katkısının arttığı, bazı çalışmalar ise kadının ev işlerine ayırdığı zamanda bir azalma olduğunu kabul etmekle birlikte bu boşluğu erkeğin değil, geleneksel dayanışma örüntüleri içinde akrabaların yardımı ya da paralı hizmet alımı ile çözüldüğü sonucu bulunmuştur.

Davranışsal düzeyde görülen bu değişimler tutumsal düzeyde daha bir netleşmektedir. Cinsiyet rollerine ilişkin tutumsal değişimleri saptamaya yönelik çalışmalar sorumluluk paylaşımı konusunda henüz istenilen düzeyde olmasa da daha eşitlikçi bir yapıya doğru gidildiğinin işaretlerini vermektedir.

Kadının çalışma yaşamına girmesi, ev içi faaliyetleri ve iş yaşantısını birlikte götürmesinde zorluklarla karşılaşması ve erkeğin ev içi faaliyetlere katkısının çok kısıtlı olması nedeniyle "iyi ev kadınlığı"na ilişkin kültürel normlarda bir değişme meydana gelmiştir. İyi ev kadınlığından zamanı daha verimli kullanan kadın normlarına doğru açık bir değişme olmaktadır (England, Farkas 1986:96).

Ayrıca, teknolojik gelişmelerin, sorumluluk paylaşımı olgusuna basit ve fazla zaman almayan ev içi işlerde erkeğin de sorumluluk almasına katkı sağladığı da bir gerçektir.

2.3.4. SOSYAL SINIF

Eşler arasında sorumluluk paylaşımı veya erkeğin de ev içi işlere katılımını etkileyen faktörler arasında kişinin mensup olduğu sosyal sınıfta önemli bir etkidir.

Yapılan çalışmalar farklı toplumsal sınıflardaki çiftlerin sorumluluk paylaşımının da farklı olduğunu ortaya koymuştur.

İşçi aileleri ile yapılan bir çalışmada, işçi sınıfındaki kadınların evliliğe diğer sosyal sınıflardaki eşlere göre eşit meslek ve gelirle katılmalarına yani kaynak sağlama açısından eşitsizlik olmamasına karşın evlilik rollerinin ayrıldığı görülmüştür (Seccombe 1986:839).

Aynı çalışmada işçi sınıfındaki hem kadın hem de erkeklerin geleneksel rol paylaşımını kabul ettikleri görülmüştür.

"Hayat böyle gelmiş böyle gider. Çocuklar ve ev işleri karımın, para kazanmakta benim görevim. Karım benim işimi yapamaz bende onun kadar iyi bir aşçı olamam ve evi onun kadar iyi çekip çeviremem. Onun için en iyi şekilde yapabildiğimiz işleri yapıyoruz demektedir" (Seccombe 1986:840).

Çalışan kesim bireylerinin orta sınıf veya üst sınıf üyelerinden daha fazla geleneksel rol değerleri ve beklentileri taşıdığı ortaya çıkmıştır (England, Farkas 1986:96).

Çalışan sınıfa göre orta sınıfta daha az geleneksel rol beklentisi olmasına karşın orta sınıf erkekleri bunu davranışa dönüştürmede henüz yeterince yol alamamışlardır.

160 orta sınıf beyaz aile üzerinde yapılan bir çalışmada kocaların 150'sinin "kadına ait ev işlerinin" sorumluluğunu üzerine almak istemedikleri ancak ev işlerine katkıda buldukları görülmüştür (Hare-Mustin 1988:36).

Haas, (1981:960) orta sınıf aile çocuklarının, çalışan sınıf çocuklarına oranla daha az geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduklarını, anne-babanın çalıştığı aileler ile ilgili araştırmalarda çocuğun belkide büyüdüğünde kuracağı iş bölümünün daha geleneksel olacağını belirtmektedir.

Bireylerin içinde yer aldıkları sosyal sınıf da sorumluluk paylaşımını etkilemektedir. Çalışan ve orta sınıfa göre üst sınıfta rol paylaşımı daha eşitlikçidir. Orta sınıfta ise çalışan sınıfa göre paylaşım daha eşitlikçi yönde değişmektedir.

2.3.5. EĞİTİM DÜZEYİ

İnsanda istendik davranış değişikliği meydana getirme olarak tanımlanabilecek olan eğitim, geleneksel cinsiyet rollerinin ve ev işlerinin paylaşılma biçimini sorgulamaya da etki etmektedir.

Kadın ve erkeğin eğitim düzeyinin yükselmesi ile cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve tutumlarında daha az geleneksel olma eğilimi görülmektedir.

Özellikle geleneksel toplumlarda kadından daha eğitimli olan erkeğin sorumluluk alması eğitim düzeyi ile yakından ilişkilidir.

Haas, (1981:960) kadın ve erkeğin eğitim düzeyinin yükselmesinin, erkeğin ev işlerine katılımına olumlu yönde etki yaptığı sonucunu bulmuştur.

Yine eşlerden sadece kocanın çalıştığı ve eşlerin ikisinin de çalıştığı 100 aile ile gerçekleştirilen çalışmada kariyer sahibi çiftlerin evlilik gücünü eşit bir şekilde paylaştığı bulunmuştur (Sexton, Pearlman 1981:933).

Türk toplumu ile ilgili Olson (1982:43) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada; kadınların ve erkeklerin görevlerinin büyük ölçüde mesleklerine ve sosyal sınıflara göre değiştiğini bulmuştur. Doktor, avukat, akademisyen gibi yüksek öğrenim görmüş kişiler arasında evlilik içi cinsiyet farklılıklarının daha az olduğunu göstermiştir.

Çelebi (1990:8) ise çalışmasında; eğitim düzeyi yükseldikçe eşitlikçi tutuma sahip olmanın da tutarlı bir biçimde yükseldiğini gözlemlemiştir.

DPT tarafından gerçekleştirilen **Türk Aile Yapısı Araştırmasında** toplam olarak bakıldığında "ev işleri yapmak kadının birinci görevidir" diyenlerin oranı % 75.81 iken, bu oran ilkokul mezunlarında % 80.83'e yükselmekte, lise mezunlarında % 58.30'a ve üniversite mezunlarında % 42.52'ye düşmektedir (DPT 1992:138).

Yine aynı çalışmada, eğitim düzeyinin yükselmesi ile ev içi işleri erkeğin paylaşması gerektiğini söyleyenlerin oranı artmaktadır.

Eşlerin rol ve statülerinde büyük oranda geleneksel tutumlar yani erkeğin daha çok ev dışında çalışmasını kadında ev içi işlerle ilgilenmesini

esas alan yaklaşım sürerken, bu durum özellikle eğitimden etkilenmekte ve geleneksel tutumlarda değişmeler gözlenmektedir.

Eğitim düzeyi kadın rollerinin tanımlanmasında etkilidir. Kadının temel görevini ev işi olarak tanımlama, üst eğitim düzeyindeki aile reisleri arasında az eğitilmiş olanlara oranla daha az yaygındır.

Bu oranlar; okur-yazar olmayanlarda % 81.2, ilkokul mezunlarında % 74.4, lise ve dengi okul mezunlarında % 71 iken yüksek okul mezunlarında % 50.0'ye düşmektedir (Acar 1993:221).

Rol beklentileri ile eğitim ilişkisinde diğer bir fark "kadının aile bütçesine katkısı" konusundadır. Eğitim düzeyi yükseldikçe daha fazla kadının çalışma yaşamına katılması dolayısıyla maddi katkısının artması beklenmektedir..

Eğitim düzeyi yüksek kadınların, ev işi ve çocuk bakımı gibi geleneksel kadın rolü beklentilerine verdikleri önemin diğerlerinden farklı olduğu görülmektedir (Acar 1993:223).

2.3.6. YAŞ

Yapılan çalışmalarda kadın ve erkeğin yaşının da sorumluluk paylaşımını etkileyen faktörlerden birisi olduğu bulunmuştur.

İsveç'te gerçekleştirilen çalışmada genç yaş grubundaki kişilerin daha fazla sorumluluğu paylaştıkları bulunmuştur. Buna neden olarak ise, gençlerin yaşlılara oranla, yaşamlarının daha büyük bir bölümünde cinsiyet rolü tartışmasına tanık olmalarıdır. Ayrıca okul dönemlerinde geleneksel cinsiyet rollerine kıyasla eşitlik modellerinin daha avantajlı olduğunu öğrenmişlerdir (Haas 1981:963).

Rexroat ve Shenan (1987: 743) çalışmalarında, yaş ile paylaşım arasında anlamlı ilişki bulmuşlardır. Ancak farklı bir bakış açısı olarak erkeklerin erken yaşlarında ev işlerine ve çocuk bakımına nispeten daha fazla zaman ayırdıklarını göstermişlerdir. Buna göre, erkekler en az sorumluluğu çocukları ergenlik dönemine geldiğinde almaktadır.

Erkeklerin ileri yaşlarda daha az sorumluluk almaları mesleki başarılarının zirvesine bu dönemde ulaşmaları ve vakitlerinin azlığı ile açıklanmıştır.

Türkiye’de özellikle cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve tutumlarla ilgili çalışmalar davranışsal düzeyde olmasa bile tutumsal düzeyde genç neslin, yetişkinlere göre geleneksel cinsiyet rollerinde daha fazla yumuşama olduğu görüşünü desteklemektedir.

Çelebi (1990:53) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaş ile kararlara katılım arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş ilerledikçe eşitlikçi olan tutumlar geleneksele kayma eğilimindedir.

"Kadın çalışmasa da erkek ev işlerine yardım etmeli" diyenlerin dağılımına bakıldığında kentli kategorisindekilerin % 29.4’ü, işçi kategorisindekilerin % 11.1’i ve köylü kategorisindekilerin % 26.4’ü olumlu yönde cevap verirken, bu oran öğrenci kategorisinde %51.5’e yükselmektedir (Başaran 1984:155).

Kuşaklararası karşılaştırmalı bir çalışmada anne ve kızların cinsiyet rollerine ilişkin beklentileri farklılık göstermiştir (Kandiyoti 1982:334).

Gecekondu aileler arasında yapılan başka bir çalışmada gençlerin geleneksel cinsiyete dayalı kalıplara uygun rol beklentileri içinde olmaları

yetişkin kadın ve erkeklerden daha düşük bulunmuştur. Erkeklerin %86.7'si, kadınların %76.7'si kadının en önemli görevinin ev işlerini yapmak olduğunu belirtilirken, bu oran genç yaş kategorisinde % 61.5'e düşmektedir (Acar 1993:225).

Literatür taramaları sonucu elde edilen bilgiler bize geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılara sahip olma ile sorumluluk paylaşımı arasında ilişki olduğunu göstermiştir.

2.3.7. ÇALIŞMA SAATLERİ

Eşlerin çalışma saatlerinin uzunluğu ile kadının gelirinin dolayısıyla aile bütçesine katkı oranı da sorumlulukların paylaşımında etkili olan diğer faktörlerdendir.

Yine, kadının çalışma saatlerinin uzun olması ile erkeğin ev işlerinde sorumluluk alması arasında bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Kadının çalışma saatlerinin uzun olduğu, kadının en az erkek kadar çalıştığı ve kadının işinde hiç esnekliğe sahip olmadığı çiftler arasında daha fazla rol paylaşımı olduğu bulunmuştur (Haas 1981:964).

Akademisyen kadının çalışma saatleri uzadıkça çocuk bakımına katılımlarının daha az olduğu, kocaların katılımının arttığı bulunmuştur. Akademisyen ve iş kadınları karşılaştırıldığı aynı çalışmada iş kadınları için aynı sonuç çıkmamıştır.

Kocanın haftalık çalışma saatleri ne kadar çok olursa çocuk bakımına kendisi o kadar az, karısı o kadar fazla katılmaktadır (Biernat.Wortman 1991:255).

2.3.8 GELİR

Yapılan çalışmalarda kadının gelirinin artması ile erkeğin ev işlerinde sorumluluk alması arasındaki ilişkinin negatif yönde olduğu görülmüştür. Kadının geliri arttıkça, erkeğin ev işlerine katılımı azalmaktadır. Oysa erkeğin geliri arttıkça işlere katılma oranı düşmektedir.

Kocalar ne kadar çok para kazanırsa çocuk bakımına o kadar az katılıyorlar. Ayrıca kocalarının geliri arttıkça karıların, bilhassa iş kadını olanların, daha çok çocuk bakımı görevi yapmaya eğilimli oldukları görülmüştür. İş kadınlarının kazancı her iki eşin katılımıyla direkt bağlantılı değildir, fakat akademisyen kadınların kocalarının çocuk bakımına olan katılımları karıların kazandıkları para miktarı arttıkça şaşırtıcı bir şekilde azalmıştır. Ayrıca, kazançları arttıkça akademisyen kadınların kocalarına oranla daha çok çocuk bakımı görevini yaptıkları bulunmuştur (Biernat, Wortman 1991:852- 853).

Aynı çalışmada kadınlar para kazandığında, ev işlerine ve çocuk bakımı için yardımcı tutabildiğini ve böylece kocaların ev işlerine daha az katıldıklarını varsayarak erkeğin ev işlerine katılması ile evde yardımcı bulunup bulunmaması arasındaki ilişki incelenmiş ve akademik kariyer yapan kadınların %60'ı ile iş kadınlarının %55'inin düzenli olarak dışarıdan bir yardımcı aldıkları görülmüştür (Biernat, Wortman 1991: 853).

Kadınların kazançlarının kocalarından daha iyi olması ise, kadınların kendilerini eş ve ebeveyn olarak olumsuz algılamalarına neden olmaktadır. Oysa, kocaların daha fazla para kazanması hem ev işlerinden kurtulmasına hem de eş ve ebeveyn olarak daha fazla değer kazanmasına neden olmaktadır. Böylece, erkek kendini o kadar iyi bir eş ve ebeveyn olarak hissetmektedir.

Geleneksel cinsiyet rol kalıp yargılarına bağılı olarak, kocaların kariyerinin öncelik taşıması, ve karılarından daha fazla para kazanması durumunda kadınlar ve erkekler daha mutlu bir evlilik sürdürmektedirler.

Kişinin maaşının getirisiyle o kişinin evde yapabileceği iş değeri arasında bir hesaplaşma vardır. Özellikle erkeğin pazarda daha yüksek para kazanması ile kadının evde daha üretken olması üzerindedir. Dolayısıyla karar verme, erkeğin daha çok zamanı para getiren işe yönelmesi ile çok az ev işi yapması doğrultusunda gelişmektedir (England, Farkas 1986:95).

Kadının ekonomik gücünün erkeğinkine oranla aniden yükselmesi çok önemlidir. Koca bunu ne kadar fazla tehdit olarak algılar ise kadının ekonomik gücünü davranışlarıyla değersiz kılmaya itebilir. (Blumberg, Coleman 1989:237)

Erkek karısının gelirini geçimlerini sürdürebilmek için gerekli görmediği durumda, erkeğin bunu gerekli olarak kabul ettiği durumda olduğundan, kadın daha az statü kazanacaktır (Blumberg, Coleman 1989:236).

Kadının maaşı kocasının maaşına yakın olduğu durumda kocasının maaşının karısından çok daha yüksek olduğu duruma göre kadın daha çok istihdam ve kocasından daha çok ev işi ile ilgilenecektir (England, Farkas 1986:95).

Araştırmalardan da görüldüğü üzere genel olarak sorumluluk paylaşımının istenen düzeyde olmasa bile bu yöne doğru bir eğilimin başladığı görülmektedir. Erkeklerin ev içi görevlerde sorumluluk alması henüz istenen düzeyde olmasa da, araştırmaların bulguları tarihsel bir süreç içinde değerlendirildiğinde erkeklerin ev içi görevlerdeki katkılarının artmaya başladığı

görülmektedir. Geleneksel cinsiyet rol anlayışı önemini korumakla birlikte yüksek eğitilmiş, meslekli ve çalışan kadınlarda değişme eğilimindedir.

2.4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADININ ÇALIŞMA HAYATININ TARİHÇESİ

Eşler arasında sorumluluk paylaşımı kadının çalışma hayatına girmesi ile görülmeye başlanmıştır. Bu nedenle bu bölümde Dünya'da ve Türkiye'de kadının çalışma hayatının tarihçesine kısaca yer verilmiştir. Ayrıca, örneklem grubumuzu kamu'da çalışan yönetici kadınlar oluşturduğu için ülkemizde kamu'da kadının çalışma tarihçesi ile mevcut durum ele alınmıştır.

2.4.1. DÜNYA'DA KADININ ÇALIŞMA TARİHÇESİ

İlk insan topluluklarından bu yana ekonomik hayata aktif bir şekilde katılan kadınların, ev dışında ücret karşılığı çalışması "Sanayi Devrimine" dayanır.

İkel toplumlarda ev içinde yiyecek-giyecek hazırlama, ev işleri, gerektiğinde onarım işleri, ev dışında ise tarım öncesi dönemde bitki-meyva toplama işleri, tarım döneminde toprağı ekip biçmek, işlemek, hayvanlarla ilgilenmek hep kadının üstlendiğı görevler olmuştur.

Kadının üretim hayatı içinde yer alması insanlık tarihi kadar eski bir olgu olmasına karşın ücret karşılığı çalışmaya başlaması XIX yüzyılda teknik-teknolojik, ekonomik ve toplumsal bir takım değişikliklere yol açan "Sanayi Devrimi" ile birlikte gerçekleşmiştir.

Sanayi devrimi ile birlikte aile artık üretim birimi olmaktan çıkmış iş pazarı üretimi şekline dönüşmüştür. İş pazarı aktivitesi tüm aile üyelerinin artık

bir özelliği olmaktan çıkararak, iki kademeli üretim sistemi içinde koca ekmeği kazanan ve ev dışında gelir getirici işlerde çalışan bir birey iken, aile içi üretim öncelikle kadının, sonra kız çocuğunun daha sonra da erkek çocuğunun sorumluluk alanında kalmıştır.

Sanayi devrimi sonucu, bireyin ev ve meslek hayatı birbirinden ayrılınca ekonomik faaliyetler parasal açıdan değerlendirilmeye başlanmış ve yalnızca "para karşılığı" yapılan işler üretim faaliyeti sayılmıştır.

Kadınların alışma hayatına girişleri üzerinde en önemli etkiyi savaşlar yapmıştır. Hemen tüm ülkelerde o tarihe dek asli görevi ev işi olan kadınlar cepheye giden erkeklerin yerini almak üzere işgücüne girmişlerdir. Savaş, özellikle hizmetler kesiminde kadınların sayısını büyük lde artırmıştır. Ticaret kesiminde 500.000'den 900.000'e, kamu kesiminde 260.000'den 560.000'e yükselmiştir. En büyük patlamanın olduğu bankacılık sektörüne 64.000 kadın girmiştir. 1914-1918 yılları arasında sadece İngiltere'de 1.345.000 kadın çalışma yaşamına katılmıştır (Tekeli 1982:92).

1921-1931 döneminde çalışma hayatına giren kadınlar daha çok elektrikli aletler, yiyecek, sentetik iplik gibi yeni sektörlere ve özellikle hizmet kesimine girmişlerdir. Ticaret kesiminde çalışan kadınların sayısında bu dönemde % 20, büro işinde çalışanların sayısında % 35, serbest meslek erbabında da % 12 civarında bir artış olmuştur (Tekeli 1982:93).

İkinci Dünya Savaşı yeniden ev kadınlarının emeğine başvurulan ve emek gücüne yoğun bir biçimde katıldıkları bir dönem olmuştur. 1943 yılında yapılan hesaplara göre, 18-40 yaşları arasındaki 10 bekar kadından 9'u ve 10 evli kadından 8'i sivil ve askeri kamu sektöründe çalışmaktaydı. Amerika'da 1890 yılında evli kadınların yalnızca %4.5'i çalışma yaşamına katılıyorken, İkinci Dünya Savaşının sonunda bu oran % 20'ye yükselmiştir.

Aynı zamanda yüksek öğrenim gören kadın sayısının artışı ile uzmanlık gerektiren işlerde de kadınlar görevlendirilmeye başlanmıştır. Giderek hayat şartlarının zorlaşması, ekonomik zorlamalar, iş alanlarında kadının başarısını ortaya koyması, öte yandan değişen toplumda ailenin görevlerinin bazı sosyal kurumlara aktarılması (kreş, yuva, yaşlılar için huzurevleri) gibi etkenlerle iş hayatı içinde yer alan kadınların sayısında giderek artış olmuştur.

1950 yılında, 15-64 yaş arasındaki kadın nüfusunun gelişmekte olan ülkelerde % 50'si, endüstrileşmiş ülkelerde % 47'si ekonomik olarak aktif görünmektedir. Kadınların gelişmekte olan ülkelerde %87'si, gelişmiş olan ülkelerde ise % 47'si tarım sektöründe çalışmaktaydı. 1968 yılında A.B.D'de faal nüfus içerisindeki kadın oranı, % 41.6 iken, İngiltere'de bu oran 1971 yılında % 34.6 olmuştur. Aynı oran 1970'de İsveç'te % 40'a, 1969 yılında Danimarka'da % 38.0'a, 1968 yılında Kanada da %34.0'a, 1966 yılında Almanya'da % 36.7'ye, 1967 yılında Fransa'da %31.9'a, 1965 yılında İsviçre'de % 28.9'a, 1966 yılında % 26.9'a, 1960 yılında Norveç'te % 22.9'a ve 1960 yılında Hollanda'da % 22.3'e yükselmiştir (Tekeli 1982:96).

Gelişmiş ülkelerde 1950 yılında ekonomik aktif nüfus içinde kadınların payı % 36.7 iken, 1975 yılında % 40.6, 1985 yılında ise % 41.4 olmuştur. 1980 yılında Amerika Avustralya, İngiltere, Fransa, Almanya, İsveç ve Rusya'da tüm evli kadınların % 50'si çalışma yaşamına katılmıştır (Greenstein 1990:657-658).

1970-1990 arasında gelişmiş ülkelerde kadınların işgücü içerisindeki payı % 35'ten % 39'a yükselmiştir. Latin Amerika ve Karayiplerde % 24'ten % 29'a, Kuzey Afrika ve Batı Asya da % 12'den % 17'ye yükselmiştir (Birleşmiş Milletler 1990).

Tablo 3: Gelişmiş Ülkelerde İşgücünün Cinsiyet Ve Sektörlere Göre Dağılımı (Yüzde)

Ülkeler	Tarım		Sanayii		Hizmetler	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Belçika	2	2	22	38	77	54
Kanada	2	4	15	44	83	57
Danimarka	1	6	15	40	84	54
Finlandiya	4	4	20	40	76	48
Fransa	3	4	20	47	77	49
Almanya	6	5	33	46	60	40
İtalya	6	4	26	54	68	53
japonya	7	4	29	43	65	58
Hollanda	2	5	8	38	90	62
Norveç	5	6	8	32	87	59
İsveç	3	4	10	35	88	56
İsviçre	4	5	16	40	81	57
İngiltere	1	3	15	38	84	55
Avusturalya	6	6	13	42	81	56

Kaynak: The World's Women 1995, United Nations

Birleşmiş Milletlerin 1995 yılı verilerine göre Hollandaki kadın işgücünün %90'ını, İsveçteki kadın işgücünün % 88'si ve Norveçteki kadın işgücünün ise %87'si hizmetler kesiminde çalışmaktadır.

Almanya'da çalışan kadınların % 33'ü, Japonya'da çalışan kadınların % 29'u ile İtalya'da çalışanların % 26'sı sanayi kesiminde çalışmaktadırlar.

İstatistiksel göstergeler incelendiğinde, gelişmiş ülkelerde kadınların tarım kesiminde yer alma oranının oldukça düşük olduğu görülür.

Tablo 4. Seçilmiş Bazı Asya Ve Afrika Ülkelerinde İşgücünün Cinsiyet ve Sektörlere Göre Dağılımı (Yüzde)

ÜLKELER	Tarım		Sanayii		Hizmetler	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Kenya	82	73	4	11	14	15
Nijerya	67	64	7	16	26	20
Senegal	87	72	3	10	10	18
Sudan	84	60	5	10	11	29
Zimbabwe	80	62	4	17	16	21
Bangladeş	65	68	8	7	27	25
Çin	74	67	17	19	10	14
Hindistan	78	64	10	15	12	20
Pakistan	15	54	23	11	62	35
Sri Lanka	50	51	14	13	36	35

Kaynak: The World's Women 1995, United Nations

Gelişmekte olan ülkelerde özellikle Afrika ve bazı Asya ülkelerinde kadınların en yoğun yer aldığı sektör, kadının ücretsiz işgücü oluşturduğu tarım sektörüdür. Tablo'dan da görüldüğü gibi Senegal'de çalışan kadınların % 87'si, Sudan'da % 84'ü ve Kenya'da % 82'si tarım sektöründe çalışmaktadır.

Kadınların sanayi kesiminde en fazla yer aldığı ülke % 23'le Pakistan ve % 17 ile Çin'dir. Senegal sanayi kesiminde en az kadın iş gücü bulunduran ülkedir.

Pakistan'da çalışan her 100 kadından 62'si, Sri Lanka'da 36'sı hizmetler kesiminde görev yapmaktadır.

2.4.2. TÜRKİYE'DE KADININ ÇALIŞMA HAYATININ TARİHÇESİ VE MEVCUT DURUM

Ülkemizde kadınlar özellikle Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen yıllarda bir toplumsal değişim içinde yer almıştır. Özellikle cumhuriyet sonrası hızlanan sanayileşme ve onun getirdiği kentleşme ve göç etkenlerinin yanısıra Cumhuriyetin getirmiş olduğu hukuk sisteminin kadına tanıdığı kadın-erkek eşitliği, seçme ve seçilme, istediği alanda öğrenim görme ve meslek edinme hakları, kadınlar için yeni iş alanlarının açılmasına neden olmuştur. Diğer taraftan ekonomik, yasal, kültürel değişimler öğrenim ve meslek sahibi olan kadın sayısının artışı sonucunu getirmiştir.

Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi savaşlar kadınların çalışma yaşamına katılma sürecini olumlu etkilemiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarda ise; Türkiye, gelişmesine, faal nüfusunun % 80'den çoğunun tarımda çalıştığı bir aşamadan başlamıştır. Bugün gelinen nokta ise, Türkiye'nin henüz temelde bir köylü toplumu olmaktan kurtarılamamış olduğunu göstermektedir. Ücretsiz aile işgücüsüyle çalışan küçük işletmeler, tarım nüfusunun 3/4'ünü barındırmaktadır. Emek-yoğun üretim teknolojisine dayanan bu tür bir tarımsal yapıda, genellikle kadınların işgücüne katılma oranı yüksektir (Pur 1992:28).

Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranları son derece düşüktür. Aynı zamanda bu katılımı, yıllara göre sürekli bir azalma göstermektedir. 1955 yılında çalışma yaşındaki kadın nüfusunun % 77'si işgücüne dahilken bu oran 1990'da %34.0'a, 1992'de % 32.5'e,ve Ekim 1995'te ise %30.7'ye gerilemiştir.

Türkiye'de kadınların işgücüne katılımlarının gerek kadınlar gerekse aile ve ulusal ekonomi için önemli olduğu tüm ilgili çevrelerce kabul edilmekle birlikte, kadınların işgücüne katılımı konusunda hem istenilen düzeye hem de istenilen niteliklere ulaşamamıştır.

Kırda, tarım sektöründe, yoğunlukla aile işletmelerinde ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadın, göçle kente geldiğinde, kent işgücü piyasasına girememekte, işgücü dışında kalarak genellikle ev kadını olmaktadır. Bu olgu hem kırdan, hem de kentte kadının işgücüne katılımını azaltmaktadır. İşgücüne katılmayan 14.092.000 kadının 10.415.000'i (%73.9) işgücüne katılmama nedeni olarak "Ev Kadını" olmalarını göstermektedir.

Tablo 5: 1990 ve 1995 Yıllarında İşgücüne Katılma Oranları (12 ve daha yukarı yaşlar)

A: Toplam B: 12-24 yaşında lise ve daha yüksek okul mezunu

		Ekim 1990		Ekim 1995	
		Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
TÜRKİYE					
İşgücüne katılım oranı (%)	A	34.0	75.3	30.7	71.2
İşsizlik oranı (%)	A	7.5	7.5	6.8	6.6
	B	41.3	28.2	37.3	22.0
Eksik İstihdam/İşgücü oranı (%)	A	1.9	9.4	2.7	7.9
	B	4.8	8.4	2.9	11.0
KENT					
İşgücüne katılım oranı (%)	A	17.0	72.3	15.5	66.6
İşsizlik oranı (%)	A	21.0	8.6	18.9	8.0
	B	43.8	29.7	38.1	23.0
Eksik İstihdam/İşgücü oranı (%)	A	5.0	8.7	4.6	6.6
	B	6.8	5.8	2.4	7.7
KIR					
İşgücüne katılım oranı (%)	A	51.9	78.8	48.7	77.0
İşsizlik oranı (%)	A	2.9	6.3	2.1	5.1
	B	35.2	25.7	34.8	20.4
Eksik İstihdam/İşgücü oranı (%)	A	0.9	10.2	1.9	9.3
	B	0.0	12.9	4.7	16.3

Kaynak: Hanehalkı İşgücü Anketi, Ekim 1990-1995 [DİE]

Ekim 1995 verilerine göre kentte kadının işgücüne katılma oranı %15.5 (erkekler için %66.6), işsizlik oranı %18.9 (erkekler için %8.0) olup işsizlerin %43.1'inin iş arama süreleri bir yıldan fazladır. Kırdada ise kadınların işgücüne katılım oranı %48.7 (erkekler için %77.0) ve işsizlik oranı %2.1 (erkekler için %5.1) dir. Kentlerde kadın işsizliğinin yüksek olması, kadınların iş bulmada erkeklere kıyasla çok daha fazla güçlüklerle karşılaştığının göstergesidir

Tablo 6: Temel Değişkenlere Göre Kentsel Kesimde İşgücüne Katılım Oranlarına göre Yüzde Dağılım (12 ve daha yukarı yaşlar)

	Ekim 1990		Ekim 1995	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Toplam	17.0	72.3	15.5	66.6
<i>Eğitim Düzeyi</i>				
Okur-yazar değil	6.5	57.3	5.3	29.8
Mezun değil	8.2	49.8	1.6	11.5
İlkokul	13.7	76.3	10.6	68.2
Ortaokul	13.7	58.1	10.7	52.4
Ortaokul dengi	14.9	46.7	10.4	35.6
Lise	42.5	76.6	31.7	69.4
Lise dengi	50.3	80.7	42.2	79.1
Fakülte ve dengi	79.7	90.5	71.1	85.7
<i>Medeni durum</i>				
Hiç evlenmedi	24.7	55.1	22.6	45.5
Evli	14.1	82.7	12.8	79.3
Boşandı	42.4	75.6	42.8	81.9
Eşi öldü	5.8	22.9	5.4	18.1

Kaynak: Hanehalkı işgücü Anketi, Ekim 1990-1995 [DİE]

Kadının eğitim düzeyinin, medeni durumunun, hanehalkı reisliğinin, çocuk sayısının işgücüne katılımını nasıl ve ne ölçüde etkilediği uzun süredir tartışılmaktadır. Ekim 1995 verilerine göre, kentte kadının eğitim düzeyi yükseldikçe, işgücüne katılımı da yükselmekte, fakülte ve dengi okul mezunu

kadınlarda işgücüne katılım oranı % 71.1'e ulaşmaktadır. Boşanmış kadınlarda işgücüne katılım oranı % 42.8'e yükselirken, evli kadınlarda % 12.8'e kadar düşmektedir.

Tablo 7: Meslek Kategorilerine Göre İstihdam Edilenlerin Dağılımı (%) (12 ve daha yukarı yaşlar)

	Ekim 1990		Ekim 1995	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0
İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri vb. çalışanlar	5.7	5.7	6.1	5.5
Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri	0.3	3.4	0.8	3.0
İdari personel vb. çalışanlar	4.9	4.8	5.5	4.5
Ticaret ve satış personeli	1.6	10.6	2.6	11.4
Hizmet işlerinde çalışanlar	2.5	10.3	3.0	9.2
Tarımda çalışanlar	77.1	33.1	75.1	36.1
Tarım-dışı üretimde çalışanlar, ulaştırma makineleri kullananlar	7.9	32.1	6.9	30.4

Kaynak: Hanehalkı işgücü Anketi, Ekim 1990-1995 [DİE]

Türkiye'de istihdam edilen kadınların % 75.1'nin mesleğini tarımcılık, % 6.1'inin mesleğini ilmi ve teknik elemanlar vb. oluştururken, müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticilerinde bu oran sadece % 0.8'dir. Ekim 1990'dan Ekim 1995 dönem arasındaki kadın ilmi ve teknik elemanlardaki artış dikkat çekicidir.

Tablo 8: 1990-1995 Yıllarında İktisadi Faaliyetine Koluna Göre İstihdam Edilenlerin Dağılımı (%) (12 ve daha yukarı yaşlar)

	Ekim 1990		Ekim 1995	
	K	E	K	E
Tarım	75.8	33.6	74.8	36.1
Sanayi	9.7	19.3	8.4	17.8
Hizmetler	14.5	47.1	16.8	46.1

Kaynak: Hanehalkı işgücü Anketi, Ekim 1990-1995 [DİE]

Türkiye'de kadın işgücü özellikle tarım kesiminde yoğunlaşmaktadır. Ekim 1995 verilerine göre; istihdam edilen kadınların %74.8'i ve erkeklerin ise yalnızca %36.1'i tarım sektöründedir. Tarım-dışı sektörlerden olan sanayide kadın istihdamının payı %8.4 ve hizmetlerde %16.8 iken, bu iki sektörde erkek istihdamının payı sırasıyla %17.8 ve %46.1'dir. Tarım sektöründe istihdam edilen kadınların %88.3'ü ücretsiz aile işçisi konumunda iken, tarım dışı sektörlerde çalışan kadınların %81.4'ü ücretlidir.

2.4.3. TÜRKİYE'DE KAMU KESİMİNDE KADIN ÇALIŞMASI

Kadın işgücünün hizmetler sektörüne yönelmesi biçimindeki evrensel özellik, Türkiye için de geçerlidir. Kadınlar giderek artan ölçüde kamu görevlerini üstlenmektedirler.

Osmanlı döneminde, kadınların çalışmaya başladıkları ilk alan ebelik olmuştur. Bunu, 1872'de ilk kadın öğretmen, 1882'de ilk kadın okul yöneticisinin atanması izlemiştir.

Savaşlar, erkeklerin cepheye sevkiyle boşalan memuriyetlere (postahanelere, telgrafhanalara) ve hastabakıcı olarak orduya kadınların alınmasına yol açmıştır (Çitci 1982:221).

Cumhuriyet döneminde yapılan köklü değişiklikler ise kadınların kamu yönetiminde çalışma oranını artırmıştır.

Kadınların kamuda çalışması için yasal dayanak 1926 yılında çıkarılan Memurin Kanununun 6. maddesidir. Buna göre; "kadınların memur ve müstahdem olmaları caizdir. Ne gibi memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilecekleri her vekaletin memurlarına ait kanunlarda tesbit olunur" diye ifade edilmiştir (Çitci 1992:60).

Kamu kuruluşlarının sayısal artışı ve bunların işlev ve görevlerinin çoğalmasının yarattığı personel gereksinmesi, öte yandan ekonomik zorunluluk, kadınların eğitim düzeylerindeki görece yükselme ve aile ve doğum yapısında oluşan değişiklikler kamu kesiminde çalışan kadınların sayısal olarak artmalarına yol açmıştır (Çitci 1982:225).

1938-1988 yılları arasındaki 50 yıllık süreçte kadın memurların sayısı 34.5 kat artmıştır. Oysa aynı zaman diliminde kamu görevlisi erkeklerin sayısı sadece 8 kat artmıştır.

Kadınların kamu yönetimindeki bu hızlı artışı, bu görevlerin kadınların geleneksel rolleriyle bağdaştırabilmeleri ya da bu görevlere kadınların daha uygun olduğu yolundaki geleneksel yargılarla ilgilidir. Ayrıca, bu görevlerin erkekler için saygınlığını ve maddi çekiciliğini yitirmesi nedeniyle sanayi kesimine kaymaları sonucu boşalan yerleri kadınlar doldurmaya başlamıştır.

Bunun bir sonucu olarak Türk kamu yönetiminde kadınlar, teknik ve üretici nitelikteki kurumlardan çok, toplumsal, kültürel ve destek nitelikteki hizmetler üreten ve geleneksel "kadınsı" çalışma alanlarında yoğunlaşmaktadırlar. Kadınlar eğitim, sağlık ve büro hizmetlerinde daha fazla çalışmaktadırlar (Çitci 1992:62).

Çitci (1992:61), 1980-1988 döneminde kadın görevlilerin sayısındaki artışın belli bir planlama veya politika sonucunda gerçekleşmediğini bu artışın "kendiliğinden" ortaya çıktığını söylemektedir.

Tablo 9: Kamu Kesiminde Çalışan Memurların Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	Toplam	Kadın	Erkek	Kadın Oranı(%)	Cinsiyet Oranı(%)
1976	962,537	244,294	718,243	25.38	294.01
1978	1,038,777	277,622	761,155	26.73	274.17
1980	1,238,282	296,758	941,524	23.97	317.27
1982	1,294,418	318,470	975,948	24.60	306.45
1984	1,369,373	403,484	965,889	29.46	239.39
1986	1,248,823	333,526	915,297	26.71	274.43
1988	1,434,262	437,631	996,631	30.51	227.73
1990	1,112,263	337,596	774,667	30.35	229.47
1994(*)	1,338,257	467,621	870,636	34.94	186.18

Kaynak: Çitci,1992:61

* 1994 Yılı Kamu Personeli Anket Sonuçları, DPB

1990 yılında toplam kamu çalışanı içinde kadın oranı % 30.35 iken, 1994 yılında bu oran % 34.94'ye yükselmiştir.

Kadın memurların hizmet sınıflarına göre dağılımına bakıldığında, eğitim, sağlık ve genel idare hizmetler sınıfında yoğunlaştıkları görülmektedir. Kamuda çalışan kadınların % 41.82'si eğitim ve öğretim hizmetleri, % 23.29'u sağlık hizmetleri, % 21.87'si ise genel idare hizmetleri sınıfında çalışmaktadırlar. Kadınların en az yer aldığı sınıf % 0.24 ile teknik hizmetler sınıfıdır.

Kadınların genelde her hizmet sınıfının iç hiyerarşisinde alt düzeylerde yoğunlaştıkları da görülmektedir. Örneğin genel idare hizmetlerinde çalışan kadınların çoğunluğu büro memuru ve daktilo iken (%70.3), sağlık hizmetlerinde çalışan kadınların % 86'sı hemşire ve ebe, eğitim hizmetlerinde çalışanların ise çoğunluğu ilkökul öğretmenidir.

Tablo 10: Memurların Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı

Hizmet Sınıfları	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	Toplam %	Kadın %	Erkek %
Genel İdare	102,266	34.26	196,275	65.74	298,541	22.31	21.87	22.54
Yard. Hizm.	41,235	22.47	142,268	77.53	183,503	13.71	8.82	16.34
Din Hizm.	2,702	3.92	66,160	96.08	68,862	5.15	0.58	7.60
Emniyet Hizm.	3,508	3.02	112,658	96.98	116,166	8.68	0.75	12.94
Teknik Hizm.	1,113	9.78	10,268	90.22	11,381	0.85	0.24	1.18
Sağlık Hizm.	108,894	65.70	56,844	34.30	165,738	12.38	23.29	6.53
Eğitim ve Öğr. H.	195,543	43.40	255,064	56.60	450,607	33.67	41.82	29.30
Avukatlık Hizm.	1,237	65.69	646	34.31	1,883	0.14	0.26	0.07
Mülki İdare H.	11,123	26.75	30,453	73.25	41,576	3.11	2.38	3.50
Toplam	467,621	34.94	870,636	65.06	1,338,257	100	100	100

Kaynak: 1994 Yılı Kamu Personeli Anket Sonuçları, DPB

Kadınların yaş kategorilerine göre dağılımına (Tablo 11) bakıldığında genç yaş kategorisinde oldukları görülmektedir. Kamu görevlisi kadınların % 33.04'ü 30-35, % 24.64'ü 24-29, % 15.65'i ise 36-41 yaş kategorisinde yer almaktadır. Kadınların % 73.33'ünün 24- 41 yaş kategorisinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu yaş kategorisinde aynı zamanda doğurganlık ve çocukların kısmen yaşının küçük olduğu döneme rastlaması, kadının bu rollerini yerine getirirken karşılaştığı sorunları artırmaktadır.

Tablo 11: Memurların Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	Toplam%	Kadın %	Erkek %
18'den küçük	1,610	30.24	3,714	69.76	5,324	0.40	0.34	0.43
18-23	48,100	33.49	95,517	66.51	143,617	10.73	10.29	10.97
24-29	115,200	33.41	229,640	66.59	344,840	25.77	24.64	26.38
30-35	154,497	39.06	241,090	60.94	395,587	29.56	33.04	27.69
36-41	73,200	33.31	146,540	66.69	219,740	16.42	15.65	16.83
42-47	42,290	32.41	88,208	67.59	130,498	9.75	9.04	10.13
48-53	24,120	33.02	48,925	66.98	73,045	5.46	5.16	5.62
54-59	6,954	34.21	13,372	65.79	20,326	1.52	1.49	1.54
60 ve yukarı	1650	31.25	3630	68.75	5,280	0.39	0.35	0.42
Toplam	467,621	34.94	870,636	65.06	1,338,25	100.00	100	100

Kaynak: 1994 Yılı Kamu Personeli Anket Sonuçları, DPB

Kadın memurların eğitim durumuna göre dağılımlarına bakılacak olursa en fazla yoğunluğu % 43.65 ile lise mezunları, ikinci sırayı % 15.52 ile iki yıllık yüksek okul mezunları almaktadır. Kamu kesiminde lisansüstü eğitim yapanların % 32.2'si kadındır. Buradan hareketle eğitilmiş kadınların daha çok kamu kesiminde çalıştıkları söylenebilir.

Tablo 12: Memurların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	Toplam %	Kadın %	Erkek %
İlkokul	46,254	32.75	94,987	67.25	141,241	10.55	9.89	10.91
Ortaokul	44,985	31.51	97,784	68.49	142,769	10.67	9.62	11.23
Lise	204,119	37.45	340,915	62.55	545,034	40.73	43.65	39.16
İki Yıllık Yüks.Öğr.	72,588	32.87	148,264	67.13	220,852	16.50	15.52	17.03
Üç Yıllık Yüks.Öğr.	27,865	33.79	54,611	66.21	82,476	6.16	5.96	6.27
Dört Yıllık Yüks.Öğr.	52,145	34.55	98,789	65.45	150,934	11.28	11.15	11.35
Beş Yıllık Yüks.Öğr.	2,965	35.11	5,481	64.89	8,446	0.63	0.63	0.63
Altı Yıllık Yüks.Öğr.	16,700	35.91	29,805	64.09	46,505	3.48	3.57	3.42
Toplam	467,621	34.94	870,636	65.06	1,338,257	100	100	100

Kaynak: 1994 Kamu Personeli Anket Sonuçları,DPB

Tablo 13: Orta ve Üst Düzey Yöneticilerin Ünvanlarına Göre Dağılımı (Genel, Katma ve Özel Bütçeli Kamu Kurum ve Kuruluşları)

Ünvan	Kadın	%	Erkek	%	Toplam	Toplam %	Kadın %	Erkek %
Müsteşar	1	2.38	41	97.62	42	0.16	0.01	0.21
Müsteşar Yardımcısı	5	4.95	96	95.05	101	0.38	0.07	0.49
Genel müdür	12	11.88	89	88.12	101	0.38	0.17	0.45
Başkan	10	9.71	93	90.29	103	0.39	0.14	0.48
Başkan yardımcısı	6	7.79	71	92.21	77	0.29	0.09	0.36
Genel müdür yard.	58	14.39	345	85.61	403	1.52	0.82	1.76
Daire başkanı	339	21.84	1,213	78.16	1,552	5.84	4.82	6.20
Şube müdürü	1,262	17.21	6,071	82.79	7,333	27.57	17.95	31.03
Şef	5,339	31.62	11,546	68.38	16,885	63.48	75.92	59.01
Toplam	7,032	26.44	19,565	73.56	26,597	100	100	100
Genel Toplam	467,621	1.50	870,636	2.25	1,338,257	1.99		

Kaynak: 1994 Kamu Personeli Anket Sonuçları,DPB

Kamu kesiminde çalışan kadınlar eğitim düzeyleri açısından oldukça donanımlı olmalarına karşın yöneticilik görevlerinde çok az yer almaktadırlar. Müsteşarların %2.3'ü ve müsteşar yardımcılarının 4.95'i genel müdürlerin %11.88'si başkanların ise % 9.71'i kadındır. Kamuda yönetici olan kadınların daha çok şef ve sube müdürlüğü gibi orta ve alt düzey yöneticilik görevlerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Kadın yöneticilerin %63.48'i şef, %27.57 şube müdürü ve %7.36'sı genel müdür yardımcısı ve daire başkanıdır.

III. BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. KADINLARA İLİŞKİN BULGULAR

Yönetici kadınların yaş kategorilerine göre dağılımı incelendiğinde % 31.1'nin 36-40 yaş kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu % 30.1'le 41-45, % 20.4'le 46-50 yaş kategorisi izlemektedir. Kadınların % 8.3'ü 51 ve üzeri yaş kategorisinde bulunurken, 26-30 yaş kategorisinde sadece bir kadın görevliye rastlanmıştır.

Yönetici kadınların % 81.6'sı 36-50 ve % 61.2'si 36-45 yaş kategorisinde yoğunlaşmaktadır.

Tablo 14: Yönetici Kadınların Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı

Yaş Kategorileri	Frekans	%
26 - 30	1	.4
31 - 35	28	9.7
36 - 40	87	31.1
41 - 45	84	30.1
46 - 50	57	20.4
51 - 55	18	6.4
56 ve üstü	5	1.9
Toplam	280	100

Tablo 15: Yönetici Kadınların Doğdukları Yerleşim Yerine Göre Dağılımı

Yerleşim Yeri	Frekans	%
İl	169	60.4
İlçe	77	27.5
Köy	32	11.4
Yurtdışı	2	.7
Toplam	280	100

Yönetici Kadınların doğdukları yerleşim yerine göre dağılımı incelendiğinde, % 60.4'ünün büyük kent kökenli olduğu görülmektedir. Kadınların % 27.5'i kasaba, % 11.4'ü ise köy kökenlidir. Köyde kızların eğitimine önem verilmediği için köy kökenli kadınların çalışma hayatına dolayısıyla da yönetici olma konumuna sıklıkla gelememeleridir.

Tablo 16 : Yönetici Kadınların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Frekans	%
Lise ve Lise Dengi Okul	3	1.1
Üniversite ve Yüksekokul	228	81.4
Lisanüstü (master,doktora)	49	17.5
Toplam	280	100

Yönetici Kadınların eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde kadınların % 81.4'ünün üniversite veya yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir. Kadınların sadece % 1.1'i lise ve lise dengi okul mezunudur. Ayrıca kadınların % 17.5'i lisansüstü eğitim yapmıştır.

Yönetici kadınların eğitim durumu incelendiğinde nitelikli bir kesimi oluşturdukları görülmektedir.

Tablo 17: Kadınların Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süreleri	Frekans	%
10 yıl ve altı	9	3.2
11 - 15 yıl	39	13.9
16 - 20 yıl	103	36.8
21 - 25 yıl	78	27.9
26 - 30 yıl	37	13.2
31 - 35 yıl	12	4.3
36 ve üstü yıllar	2	0.7
Toplam	280	100

Yönetici kadınların devlet hizmetinde geçen süreleri incelendiğinde % 36.8'inin 16-20 yıl hizmeti olduğu görülmektedir. İkinci sırada, % 27.9'la 21-25 ve üçüncü sırada % 13.9'la 10-15 yıl hizmet süresi olanlar gelmektedir. Yönetici kadınların % 3.2'si 9 yıl ve daha az süredir çalışmakta iken 36 ve üstü sürede hizmeti olan sadece 2 kadın bulunmaktadır. Yönetici kadınların % 64.7'sinin hizmet süresi 16-25 yıl arasında değişmektedir.

Tablo 18 : Yönetici Kadınların Sahip Oldukları Mesleklerin Dağılım

Meslekler	Frekans	%
Kimyager, Fizik vb. meslekler	1	.4
Mimar ve Mühendislik	50	17.9
Tıpla ilgili meslekler	31	11.0
Bilgisayarcılar	13	4.6
Ekonomist	48	17.1
Maliyeci	12	4.3
Hukukçular	6	2.1
Öğretmenlik	47	16.8
Gazeteci	12	4.3
Diğer ilmi ve teknik meslekler	37	13.2
Cevap vermeyen	22	-
Toplam	280	100

Yönetici kadınların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde oldukça farklı meslek gruplarından geldikleri görülmektedir.

Kadınların % 17.9'u mimar ve mühendis, % 17.1'nin ekonomist olduğu görülmektedir. Kadınların % 16.8'nin ise, asıl mesleği öğretmenlik,

%11.0'nın tipla ilgili meslekler, % 13.2'sinin diğ er ilmi ve teknik mesleklerden geldikleri görülmektedir.

Tablo 19 : Yönetici Kadınların Kadrolarına Göre Dağılımı

Kadrolar	Frekans	%
Şube Müdürü	180	64.3
Daire Başkanı	74	26.4
Genel Müdür Yardımcısı	19	6.8
Genel Müdür	6	2.1
Müsteş ar Yardımcısı	-	-
Müsteş ar	1	.4
Toplam	280	100

Yönetici Kadınların kadrolarına göre dağılımı incelendiğinde, % 64.3'nün şube müdürü, % 26.4'ünün daire başkanı ve % 6.8'i genel müdür yardımcısı olduğu görülmektedir.

Müsteş ar düzeyinde ise, sadece bir kadın araştırmaya katılmıştır. Üst düzey yöneticilerinin sayıca az olmasının nedenleri arasında bu görevlerde bulunan kadınlarında sayıca az olmasındandır. Örneğin araştırmanın yapıldığı dönemde kamu bürokrasisinde müsteş ar düzeyinde sadece üç kadın bulunmaktadır. İki müsteş ar ile çeşitli nedenlerle görüşülememiştir.

Tablo 20: Kadınların Yöneticilik Görevlerinde Geçen Hizmet Sürelerinin Dağılımı

Hizmet Süreleri	Frekans	%
1 yılın altında	17	6.1
1-4 yıl	138	49.3
5-9 yıl	69	24.6
10-14 yıl	40	14.3
15-17 yıl	10	3.6
Cevap vermeyen	6	2.1
Toplam	280	100

Kadın yöneticilerin yöneticilik görevlerinde geçen süreleri incelendiğinde, % 49.3'ünün 1-4 yıl arasında yöneticilik yaptığı görülmektedir. Daha sonra %24.6 ile 5-9 yıl, % 14.3 ile 10-14 yıl aynı görevi sürdürenler bulunmaktadır.

Kadın yöneticilerin % 6.1'i son yöneticilik görevinde henüz bir yılı doldurmazken, %3.6'sı 15-17 yıl aynı görevi sürdürmüştür.

Tablodan da görülebileceği gibi kadınların yöneticilikte geçen süreleri kısadır. Kadınların % 73.9'nun 1-9 yıl arasında hizmet süresi olduğu gözlenmiştir.

Ancak kamuda şube müdürü olmak için 8 yıl, daire başkanı olmak için ise 12 yıl devlet memurluğu yapma şartı aranmaktadır. Oysa hali hazırda kadınlar erkeklere göre daha genç yaşta emekli olabilmektedirler. Bu durum kadınların yöneticilik görevlerine gelmesini olumsuz etkilemektedir.

Tablo 21: Kadınların Bir Günde Kaç Saat Çalıştığına Göre Dağılımı

Çalışma Saatleri	Frekans	%
7 saat	1	.4
8 saat	192	68.5
9 saat	31	11.1
10 saat	44	15.7
11 saat	3	1.1
12 saat	5	1.8
13 saat	1	0.4
15 saat	1	.4
Cevap vermeyen	2	.7
Toplam	280	100

Yönetici kadınların % 68.5'i bir günde normal mesai saati olan 8 saat çalışmaktadırlar. Bir günde 9 saat ve üzeri çalışan kadın oranı % 30.4'dir. Ayrıca bir kadın bir günde yedi saat çalıştığını söylemiştir.

Kadınların yönetici olması ile günlük işte geçirilen saatlerin uzadığı görülmektedir.

Tablo 22: Kadınların İlk İşe Girdiklerinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Dağılımı

Yaşanan Güçlükler	Frekans	%
Ev işleri ve çocukların bakım sorunları	19	46.4
İş yerinde ilişki kurma zorluğu	5	12.3
Eşin kabul etmek istememesi	1	2.3
İşe girdiğimde bekar dım	16	39.0
Toplam	41	100

Kadınların % 14.6'sı ilk işe girişte kadın olmasından dolayı güçlük yaşadığını belirtmektedir. Güçlkle karşılaştığını söyleyen kadınların % 46.4'ü ev işleri ve çocuk bakımı sorunu yaşadığını, % 12.3'ü iş yerinde sosyal ilişki kurmada zorlandığını, % 2.3'ü ise çalışmasını eşinin kabul etmek istememesi nedeniyle sorunlar yaşadığını söylemiştir.

Kadınların % 39.0'ı ise, işe girdiğinde bekar olduğunu, bu nedenle evle ilgili herhangi bir sorun yaşamadığını, ancak işle ilgili sorunları olduğunu söylemişlerdir.

"Çalışma yaşamınıza ara vermek zorunda kaldınız mı " sorusuna kadınların % 29.3'ü "evet", % 70.0 "hayır" demiştir. Kadınların çalışma yaşamına ara verme nedenleri incelendiğinde, % 70.8'inin doğum ve çocuk bakımı, % 12.1'nin yurtdışına gitmesi, %3.7'sinin eşinin isteğine bağlı olarak istifa etmesi, %4.9'nun öğrenim amacıyla çalışma yaşamına ara verdikleri görülmektedir.

Tablo 23: Kadınların İş Yaşamına Ara Verme Nedenlerine Göre Dağılımı

Ara Verme Nedenleri	Frekans	%
Doğum sonrası izin	55	67.1
Yurtdışına gitmek	10	12.1
İstifa ettim	2	2.4
Eşimin isteği doğrultusunda ayrıldım	3	3.7
Çocuklar için ayrıldım	3	3.7
Hastalık	3	3.7
Öğrenim amaçlı	4	4.9
Taşınma	2	2.4
Toplam	82	100

Tablo 24 : Kadınların Çalışma Yaşamına Geri Döndüklerinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Dağılımı

Karşılaşılan Güçlükler	Frekans	%
Terfim gecikti	23	28.0
İşe uyum sağlamakta zorlandım	8	9.8
Amirlerimle sorun yaşadım	2	2.4
Herhangi bir olumsuzluk olmadı	49	59.8
Toplam	82	100.0

Kadınların, %29.2'si çalışma yaşamına ara vermesi nedeniyle geri döndüğünde çeşitli güçlüklerle karşılaştığını söylemişlerdir. Karşılaşılan güçlükler ise terfi gecikmesi, işe uyum sağlamakta zorlanma, amirlerle sorunlar yaşanması dile getirilmiştir. Kadınların %59.8'i hiçbir güçlükle karşılaşmadığını söylemektedir. "İşinizde kadın olmanın dezavantajı var mı" sorusu sorulduğunda kadınların % 18.2'si "evet" demiştir. Kadınların % 79.3'ü ise işinde cinsiyetinin herhangi bir dezavantaj oluşturmadığı görüşündedir.

Kadınların belirttikleri dezavantajlar arasında birinci sırada; yükselmede tercih edilmemek, ikinci sırada önemli bulunan seyahate çıkmakta zorlanmak, ve üçüncü olarak da geleneksel sorumluluklarının aksatılması gelmektedir.

Kadınlar ayrıca hem erkek yöneticilerinin hem de diğer erkek çalışanların "kadının yeri evidir" yargısını taşımalarının kendilerini olumsuz etkilediğini söylemişlerdir. Cinsel kimliklerinin öne çıkarılması, erkeklerin kadın yöneticiyle henüz çalışmaya hazır olmaması, otorite kurmada zorlanmaları, davranışlarını sürekli kontrol etmek zorunda kalması kadınlar tarafından dile getirilen diğer güçlüklerdir

Tablo 25: Yönetici Kadının Anne ve Babasının Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Anne		Baba	
	Frekans	%	Frekans	%
Okur - yazar değil	24	8.6	2	.7
Okur - yazar, okul mezunu değil.	29	10.4	12	4.3
İlkokul mezunu	118	42.1	58	20.7
Ortaokul ve dengi okul mezunu	52	18.6	43	15.4
Lise ve dengi okul mezunu	46	16.4	68	24.3
Yüksek okul veya Üniversite mezunu	10	3.6	92	32.9
Cevap vermeyen	1	.4	5	1.8
Toplam	280	100	280	100

Yönetici kadınların annelerinin öğrenim durumu incelendiğinde % 42.1'nin ilkökul, % 18.6'sının ortaokul ve dengi okul, % 16.4'nün ise, lise ve dengi okul mezunu olduğu görülmektedir. Annelerin % 8.6'sı okur-yazar değilken, % 10.4'ü okur-yazar fakat bir okul mezunu değildir. Anneler arasında üniversite mezunu oranı ise, sadece % 3.6'dır.

Tablodan da görülebileceği gibi babalar annelere göre daha eğitimidir. Babaların % 32.9'u üniversite, % 24.3'ü ise, lise ve dengi okul mezunudur. Okur yazar olmayan sadece iki baba bulunmaktadır. İlkokul mezunu baba oranı ise tüm babalar arasında % 20.7'dir.

Yönetici kadınların anne ve babalarının öğrenim durumu karşılaştırıldığında babaların annelere göre oldukça yüksek eğitimi olduğu görülmektedir. Yüksekokul ve üniversite mezunu anne oranı sadece % 3.6'ı

iken, bu oran babalarda yaklaşık kadınların 9 katına çıkmaktadır. Yine okur-yazar olup, okul bitirmeyenler ile okur-yazar olmayan kategorilerdeki annelerin oranı % 19 iken, bu oran babalarda % 5.0'e düşmektedir.

Yönetici kadınlara yöneltilen "Anneniz çalışıyormu/ çalışıyor muydu" sorusuna alınan cevapların dağılımı incelendiğinde annelerin % 84.4'nün çalışmadığı ortaya çıkmıştır. Annelerin sadece % 15.2'si hali hazırda çalışıyor veya daha önce çalışmıştır.

Tablo 26: Yönetici Kadınların Annelerinin Evlenme Biçimine Göre Dağılımı

Evlenme Biçimi	Frekans	%
Görücü Usulü	179	64.0
Kendisi karar verme	97	34.5
Diğer (kaçırılmış)	1	.4
Cevap vermeyen	3	1.1
Toplam	280	100

Annelerin yarısından fazlası (% 60.0) görücü usulü ile evlenmiştir. Annelerin % 34.5'i ise, evlenmeye kendisi karar verdiğini söylerken, bir anne kaçırılarak evliliğe zorlanmıştır.

Tablo 27: Yönetici Kadınların Annelerinin Katıldığı Kararların Dağılımı

Kararlar	Frekans	%
Gayrimenkul ve araba alımı	173	62.9
Çocuklarla ilgili kararlar	252	92.0
Tasarruflarla ilgili kararlar	198	72.0

Yönetici kadınların annelerinin evle ilgili hangi kararlara katıldığını tespit etmeye yönelik soruya verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, annelerin

%92.0'nın çocuklarla ilgili kararlarda söz hakkı olduğu görülmektedir. Annelerin en az katıldığı karar türü (% 62.9), gayrimenkul ve araba alımı ile ilgili büyük alış-verişlerdir. Annelerin % 72.0'ı tasarrufların şekli ile ilgili kararlara katılmaktadır.

Tablo 28: Yönetici Kadınların Annelerinin Kızları İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Mimar - Mühendis	10	3.6
Doktor - Eczacı	63	22.6
Ekonomist	1	.4
Hukukçu	17	6.1
Öğretmen	87	31.3
Gazeteci	1	.4
Ev Kadını	4	1.4
Bankacı	7	2.6
İyi tahsil yapsın	2	.7
Annesi yoktu	1	.4
Annesinin uygun gördüğü meslek yoktu	44	15.5
Cevap vermeyen	43	15.5
Toplam	280	100

Yönetici kadınların annelerinin kızları için uygun gördüğü meslekler sıralamasında birinci sırayı % 31.3'le öğretmenlik almaktadır. İkinci sırada % 22.6'i ile doktor, eczacılık gibi tıpla ilgili meslekler gelmektedir.

Kadınların % 15.5'i annesinin kendisi için uygun gördüğü meslek olmadığını belirtmiştir.

Annelerin kızları için en az uygun gördüğü meslekler arasında ekonomist ve gazetecilik mesleklerinin tekrarlanma sıklığı son derece düşük bulunmuştur. Sadece bir anne kızının ekonomist bir anne de gazeteci olmasını istemiştir.

Tablo 29: Yönetici Kadınların İlk Evlenme Yaşlarına Göre Dağılımı

Evlenme Yaş Kategorileri	Frekans	%
15 - 20	15	5.2
21 - 25	143	51.1
26 - 30	91	32.5
31 - 34	20	7.1
35 - 40	11	4.0
Toplam	280	100

Yönetici kadınların ilk evlenme yaşları incelendiğinde %51.1'nin 21-25, %32.5'nin 26-30 yaş kategorisinde evlendikleri görülmektedir. Kadınların %83.6'sı 21-30 yaş arasında ilk evliliklerini yapmışlardır. 31 ve üstü yaş kategorisinde evlenen kadınların oranı ise % 11.1 dir.

Kadınların % 96.4'ünün bu evlilikler ilk evliliği, % 3.2'sinin ise ilk evliliği değildir.

Kadınların ilk evlenme yaşlarından memnun olup olmadığını tespit etmeye yönelik "ilk evlenme yaşınızdan memnun musunuz" sorusuna alınan cevapların dağılımı incelendiğinde kadınların yaklaşık %75'i ilk evlenme yaşından memnun, %21.5'inin ise, ilk evlenme yaşından memnun olmadığı görülmüştür.

Tablo 30: Yönetici Kadınların Evlenme Biçimine Göre Dağılımı

Evlenme Biçimi	Frekans	%
Görücü Usülü	14	4.8
Kendisi karar veren	263	94.1
Diğer	3	1.1
Toplam	280	100

Yönetici kadınların evlenme biçimine göre dağılımı incelendiğinde %94.1'i evliliğe kendisi karar vermiştir. Kadınların sadece %4.8'i görücü usulü ile evlenmiştir.

Yönetici kadınlar ile annelerin evlenme biçimi karşılaştırıldığında iki kuşak arasında önemli farklılık görülmektedir. Annelerin % 64.0'ı görücü usulü ile evlenmesine karşın bu yöntemle evlenen yönetici kadınların oranı sadece %4.8'de kalmıştır.

Kadınların eğitim düzeyi anneleri ile karşılaştırıldığında ortaya çıkan farklılık ile bu açıklanabilir. Bununla beraber kuşaklar arası geleneksel kalıp yargıların değiştiği de söylenebilir.

Tablo 31: Yönetici Kadınların Erkek ve Kadın İçin Uygun Gördüğü İdeal Evlenme Yaşlarına Göre Dağılımı

Evlenme Yaş İdeal Kategorileri	Kadın		Erkek	
	Frekans	%	Frekans	%
16 - 20	1	.4	-	-
21 - 24	60	21.4	6	2.1
25 - 29	200	71.4	141	50.4
30 - 34	17	6.1	120	42.9
35 yaş ve üstü	-	-	11	3.9
Cevap vermeyen	2	.7	2	.7
Toplam	280	100	280	100

Yönetici kadınların % 71.4'ü 25-29 yaş kategorisini, %21.4'ü ise 21-24 yaş kategorisini kadınlar için ideal evlenme yaşı olarak belirtmişlerdir.

Erkekler için ideal evlenme yaş kategorisini 25-29 olarak belirleyenlerin oranı % 50.4'dür.

Kadınlar ile erkekler arasındaki belirgin farklılık 30-34 yaş kategorisindedir. 30-34 yaş kategorisi erkek için ideal evlenme yaş kategorisi diyenlerin oranı %42.9 iken, bu yaş kategorisini kadın için ideal evlenme yaşı olarak düşünenlerin oranı % 6.1'dir. Bu yaş kategorisinde iki cinsiyet açısından önemli bir farklılık bulunmaktadır.

Ayrıca kadın için ideal yaş kategorisi 21-24 diyenlerin oranı % 21.4 iken, bu oran erkekler için %2.1'e inmektedir.

Araştırmaya katılan yönetici kadınların, % 40.0'ı kadın için her mesleğin ideal olduğunu söylemişlerdir. Ya da böyle bir ideal meslek ayırımına karşı çıkarak her mesleğin kadınlar tarafından da yapılabileceğini söylemişlerdir. Yine kadınların % 1.1'i kadının iyi bir eğitim yapması gerektiğini, % 1.8'i yarı zamanlı çalışabileceği işleri, % 0.4'ü ise, ev kadınlığını kadın için ideal meslek olarak belirtmişlerdir. Kadınların sadece %47.5'i kadınlar için ideal meslek belirtmişlerdir.

Tablo 32: Yönetici Kadınların Kadınlar İçin İdeal Bulduğu Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Mimar - Mühendis	8	2.2
Doktor - Eczacı	10	7.5
Avukat	1	0.8
Öğretmen	108	81.2
Sanatçı	2	1.5
Ticaret	2	1.5
Müfettiş	6	4.5
Diğer İlimi ve Teknik M.	1	0.8
Toplam	133	100

Yönetici kadın tarafından belirtilen kadınlara en uygun meslekler arasında % 81.2'i ile ilk sırayı öğretmenlik almaktadır. Bunu doktor ve eczacı

(% 7.5) kategorisi izlemektedir. Üçüncü sırada ise, % 4.5'le kamu yönetiminde müfettişlik mesleği gelmektedir.

Yönetici Kadınların % 46.1'i erkek için ideal meslek olmadığını belirtmiştir. Kadınların % 1.8'i erkeklerin iyi bir eğitim yapması gerektiğini düşünmektedir. Araştırmaya katılanların %35.4'ü ise, erkekler için ideal gördüğü meslekleri belirtmişlerdir.

Tablo 33: Yönetici Kadınların Erkekler İçin İdeal Bulduğu Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Mimar - Mühendis	34	34.3
Doktor-Eczacı-Diş Hekimi	18	18.2
Avukat	1	1.1
Öğretmen	8	8.0
Gazeteci	1	1.1
Ticaret	26	26.2
Müfettiş - Kamu Yönetimi	8	8.1
Diğer İlimi ve Teknik Meslek	3	3.0
Toplam	99	100

Kadınlar tarafından erkeklere en uygun görülen meslek sıralamasında (%34.3) mimar ve mühendislik ilk sırayı almaktadır. Bunu ticaret (% 26.2) ve doktor, eczacılık ve diş hekimliği gibi tıpla ilgili meslekler takip etmektedir.

Kadınlar için en uygun görülen meslek olan öğretmenliği erkekler için uygun bulanların oranı % 8.0'dır. Erkek için ideal meslek olarak değerlendirilen, mimar ve mihendisliği kadın için uygun meslek bulan kadınların oranı, % 2.2'i dir.

Görüldüğü gibi her mesleğin kadın ve erkek için ideal olduğunu düşünenlerin oranında önemli bir yükselme olmasına karşın, mesleklerin cinsiyet esasında ayrışmaya devam ettiği de görülmektedir.

Kadınlar ile erkeklere özgü ideal meslek ayrışmasında en önemli noktalardan birisi, kadınlar tarafından "serbest ticaret" olarak tanımlanan kendi hesabına çalışan kategorisidir. Kendi hesabına yapabileceği işleri kadınlar için ideal görenlerin oranı % 1.5 iken, erkekleri için bu oran % 26.2'ye yükselmektedir.

Yönetici Kadınlara yöneltilen kadınların çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz sorusuna kadınların % 98.9'u "kadın çalışmalı" cevabını vermişlerdir. Sadece iki kadın kadınların çalışmaması yönünde cevap vermiştir.

"Kadın hangi durumlarda çalışmalı" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde % 46.2'si kadın "her koşulda çalışmalı" cevabını vermiştir.

Tablo 34: Yönetici Kadınların Kadınların Hangi Durumlarda Çalışabileceğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Çalışma Koşulları	Frekans	%
Kadın evlenmeden önce çalışmalı	21	7.6
Anne oluncaya kadar çalışmalı	11	4.0
Ev işlerinde yardımcısı varsa çalışmalı	24	8.7
Evde aile büyükleri varsa çalışmalı	26	9.4
Ailenin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalı	-	-
Diğer		
Kadın her koşulda çalışmalı	128	46.2
Emeklilik için çalışmalı	2	.7
Ekonomik özgürlüğü için çalışmalı	40	14.4
Eğitilmiş ise çalışmalı	8	2.9
Özgüven kazanmak için çalışmalı	3	1.1
Cevap vermeyen	14	5.0
Toplam	277	100

Yönetici Kadınların %46.2'si her koşulda, %14.4'ü ekonomik özgürlük için, %9.4'ü evde aile büyükleri varsa, % 8.7'si ev işlerin de yardımcısı varsa, % 7.6'sı ise kadının evlenmeden önce, %1.1'i özgüven kazanmak için çalışabileceğini söylemişlerdir.

Kadınların geleneksel rollerinin başkalarınca paylaşılması veya yapılması kadının çalışması üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Kadınların % 29.7'si kadının evleninceye, anne oluncaya kadar çalışmasını veya ev işlerinde yardım eden aile bireyleri ile para karşılığı hizmet alabilmesi durumlarında çalışması daha fazla kabul görmektedir. Görüldüğü gibi kadınlar için öncelikle geleneksel rolleri gelmekte bu roller aksamadığı takdirde çalışması kabul edilmektedir.

Seçenekler arasında yer almasına karşın "ailenin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır" diyen bulunmamaktadır.

Yine, kadınların % 29'u "kadın eğer iyi bir eğitim aldıysa, bu eğitimi kullanmak için çalışmalı" görüşündedir. Kadınların ikisi (%0.7) ise, kadınların emekliliği hak etmek, yani sosyal güvence için çalışması görüşündedir.

Tablo 35: Yönetici Kadınların Çalışma Nedenlerine Göre Dağılımı

Çalışma Nedenleri	Frekans	%
Ev gelirine katkıda bulunmak	76	27.1
Kendi maddi ihtiyaçlarımı karşılamak	12	4.3
Sevdiğim bir iş olduğu için	74	26.4
Yükselme şansım olduğu için	8	2.9
Çocuklara daha iyi bir gelecek sağlamak	105	37.5
Diğer	5	1.8
Toplam	280	100

Kadınların % 37.5'i çalışma nedeni olarak çocuklarına daha iyi bir gelecek sağlamayı göstermiştir. İkinci sırayı % 27.1'le ev gelirine katkıda

bulunmak izlemiştir. Çocukların geleceği için çalıştığını söyleyenler, ev gelirine katkıda bulunmak amacıyla çalışanlar ile kendi maddi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çalışanların toplamı alındığında (% 68.9) çalışmanın ekonomik nedenlere dayandığı görülmektedir.

Bununla beraber kadınların % 26.4'ü sevdiğim bir iş olduğu için çalışıyorum derken, sadece %2.9'u yükselme şansı olduğu için çalıştığını söylemiştir.

Her ne kadar kadınların çalışma nedeni ekonomik nedenlere dayanmasına karşın, işi sevmek ve yükselme olasılıkları da yönetici kadınlar tarafından dile getirilen çalışma nedenleri arasında yer almaya başladığı görülmektedir.

“Çalışma yaşamının evliliğe olumlu etkisi var mı” sorusuna kadınların %95.0'ı olumlu cevap vermiştir.

Tablo 36: Çalışma Yaşamının Evliliğe Olan Olumlu Etkilerinin Dağılımı

Olumlu Etkiler	Frekans	%
Aile içi kararlara daha fazla katılıyorum	40	15.0
Benim/eşimin ailesinden saygı görüyorum	2	0.8
Kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum	161	60.0
Eşim ve çocuklardan saygı görüyorum	17	6.4
Toplumdan daha fazla saygı görüyorum	25	9.4
Kendimi özgür hissediyorum	11	4.1
Cevap vermeyen	24	9.0
Toplam	280	100

Kadınların % 60.0'ı çalışmasının en olumlu etkisi olarak kendisini ekonomik yönden güvencede hissetmesini dile getirmiştir. % 15.0'i aile içi kararlara daha fazla katıldığını % 9.4'ü toplumdan ve % 6.4'ü eşinden ve çocuklarından saygı gördüğünü söylemiştir.

Görüldüğü gibi kadınlar çalışarak kendilerini ekonomik olarak güvencede hissederken, kadınların % 21.1'i aile içi kararlara daha fazla katıldığını ve daha fazla saygı gördüğünü söylemektedirler.

“Tercih yapmak gerekirse eşlerden hangisinin kariyeri, öncelik taşımalıdır” sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde yönetici kadınların % 78.2'si böyle bir tercihin yapılmasının doğru olmadığı görüşündedir. Ancak iki cinsiyet arasında tercih yapanların dağılımı incelendiğinde erkeğin kariyeri öncelik taşımalıdır diyenlerin oranı % 19.3 iken, kadının kariyeri öncelik taşımalı diyenlerin oranı % 1.1'e inmektedir.

Tercih belirten 57 (% 20.4) kadının % 94.7'sinin erkeğin, % 5.3'nün ise kadının kariyerinin öncelik taşınması gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

Tablo 37: Yönetici Kadınların Ev Kadınları mı Yoksa Çalışan Kadınlar mı Toplumda Daha Saygın Olduğuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Ev kadınları	3	1.1
Çalışan Kadınlar	166	59.1
Her ikisi de	110	39.2
Cevap vermeyen	1	.4
Toplam	280	100

Yönetici kadınların kadının geleneksel ev içi rollerine atfettiği değeri ölçmeye yönelik soruya alınan cevapların dağılımı incelendiğinde ev içi işlere statü olarak düşük değerler verdikleri görülmektedir.

Yönetici kadınların % 59.1'i çalışan kadınların statülerinin daha yüksek olduğunu söylemişlerdir. Kadınların % 39.2'si ise, hem ev hem iş kadınlarının statü olarak aynı değerde olduğu görüşündedir. Kadınların çok küçük bir

bölümü (% 1.1) ev kadınlarının toplumda daha saygın bir yeri olduğu görüşündedir.

"Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkiler mi" sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, kadınların % 60.4'ü etkilemeyeceğini söylemiştir. Kadınların % 38.5'i ise, kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyeceği görüşündedir. Üç kadın ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 38: Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olması Evliliği Etkiler Diyen Kadınların Belirttikleri Etkilerin Dağılımı

Etkinin Türü	Frekans	%
Erkek bundan hoşlanmaz	95	87.9
Çevre kabul etmez	9	8.4
Hem erkek hem de Çevre kabul etmez	4	3.7
Toplam	108	100

Kadınların % 87.9'u kadının erkekten kariyerce yüksek olmasından erkeğin olumsuz etkileneceğini düşünmektedirler. % 8.4'ü ise, çevrenin bu durumunu kabul etmeyeceği görüşündedir. Yönetici kadınların % 3.7'si ise, hem çevrenin hem de erkeğin bunu kabul etmeyeceğini düşünmektedir.

Tablo'dan da görülebileceği gibi erkekten beklenen davranış başarı kazanması ve yüksek kariyer yapması olduğu için kadının erkekten yüksek kariyere sahip olması evlilik ilişkisini olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Yönetici Kadınların % 90.7'sinin çocuğu bulunmaktadır. Kadınların 26'si (%9.3) ise, çocuğu olmadığını belirtmiştir.

Tablo 39: Yönetici Kadınların Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Dağılım

Çocuk sayısı	Frekans	%
1 çocuk	120	47.2
2 çocuk	126	49.6
3 çocuk	8	3.2
Toplam	254	100

Tablo'dan görülebileceği gibi kadınların % 47.2'sinin bir, % 49.6'sının iki ve % 3.2'sinin ise, üç çocuğu bulunmaktadır. Tek çocuğa sahip kadın oranı oldukça yüksektir. Üç çocuklu kadın oranı ise sadece %3.2'si gibi düşük bir orandadır.

"Sizce ideal çocuk sayısı ne olmalıdır" sorusunu kadınların % 83.6'sı iki, % 5.7'si bir ve % 5.7'si üç şeklinde cevaplandırmıştır. Dört veya üstü ile bakabileceği kadar diyen kadınların oranı %1.1'dir.

Tablo 40: Yönetici Kadınların Tek Çocuğu Olsa Tercih Edeceği Cinsiyete Göre Dağılım

Tercih edilen cinsiyet	Frekans	%
Kız	156	55.7
Erkek	9	24.6
Farketmez	43	15.4
Cevap vermeyen	12	4.3
Toplam	280	100

Araştırmaya katılan yönetici kadınların % 55.7'si sadece bir çocuğu olsa bunun kız olmasını istedikleri görülmüştür. % 24.6'sı erkek çocuk yönünde tercih kullanırken, % 15.4'ü ise, cinsiyet tercihi yapmayarak "fark etmez" cevabını vermişlerdir.

Tablo 41: Çocuk Hastalığında İzin Kullanan Kişilerin Dağılımı

İzin Kullanan	Frekans	%
Kadın	162	63.8
Erkek	13	5.1
Aile Büyükleri	29	11.5
Bakıcı var	6	2.4
Çocukları büyük	36	14.1
Diğer	8	3.1
Toplam	254	100

Çocukları hastalandığında izin kullanan başlıca kişinin anne olduğu (% 63.8) görülmektedir. Kadınların % 11.5'i izin kullanmanın gerekmediğini çünkü aile büyüklerinin yardım ettiğini söylemiştir. Kadınların % 14.1'i ise, çocuğunun büyük olduğunu söylemiştir. Çocuk hastalığında eşim izin alıyor diyen kadın oranı ise % 5.1'dir.

Görüldüğü gibi kadının çalışıyor olması geleneksel annelik rollerini yerine getirmesini etkilememektedir.

“Çocuğunuzla yeterince ilgileniyor musunuz” sorusuna kadınların verdiği cevapların dağılımı incelendiğinde % 53.1'i yeterince ilgilediğini söylemiştir. Kadınların % 46.4'ü ise, çocuğu ile yeterince ilgilenemediğini dile getirmiştir.

Tablo 42: Yönetici Kadınların Çocukları İle Yeterince İlgilenememe Nedenlerinin Dağılımı

İlgilenememe Nedenleri	Frekans	%
Aşırı yorgun olmak	25	21.2
Zaman bulamamak	70	59.3
Eve geç gelmek	14	11.8
Çok seyahat etmek	1	.8
Hepsi birden	6	5.2
Diğer	2	1.7
Toplam	118	100

Kadınların çocukları ile yeterince ilgilenememe nedenleri incelendiğinde, % 59.3'nün zaman bulamadığı, % 21.2'sinin yorgun olduğu görülmektedir. Yine kadınların % 11.8'i eve geç gelmesini ilgilenememe nedeni olarak belirtmiştir. Kadınların %5.2'si ise, tüm nedenleri ilgilenememe nedeni olarak göstermiştir.

“Eşinizin çocuğunuzla yeterince ilgilendiğini düşünüyor musunuz” sorusuna kadınların % 53.9'u evet cevabını vermiştir. % 44.9'u ise eşinin çocuğu ile yeterince ilgilenmediğini söylemiştir.

Tablo 43: Kadının Eşinin Neden Çocukları İle Yeterince İlgilenmediğini Düşünme Nedenlerinin Dağılımı

Nedenler	Frekans	%
Oynamak istediğinde geri çeviriyor	8	7.0
Derslerine yardım etmiyor	20	17.5
Sosyal faaliyetlere götürmüyor	29	25.4
Zamanı olduğu halde ayırmıyor	31	27.3
Seyahate fazla gidiyor	2	1.8
Hepsi	16	14.0
Cevap vermeyen	8	7.0
Toplam	114	100

Eşinin çocuğu ile yeterince ilgilenemediği düşünen 114 (% 44.9) kadın, böyle düşünme nedenini şöyle belirtmişlerdir. Yönetici kadınların % 27.3'ü eşinin çocuklarına zaman ayıramadığını, % 25.4'ü sosyal faaliyetlere götürmediğini, % 17.5'i ise derslerine yardım etmediğini söylemiştir. Kadınların % 7.0'ı ise, eşinin çocuğun oynama talebini geri çevirdiğini söylemiştir.

Tablo 44: Çocukla İlgili Kararların Kimin Tarafından Verildiğine İlişkin Dağılım

Kararı veren	Frekans	%
Erkek (Eşim)	4	1.6
Ben (Kadın)	50	19.6
Eşim ile birlikte veriyoruz	199	78.4
Cevap vermeyen	1	0.4
Toplam	254	100

Çocuklarla ilgili kararların daha çok kimin tarafından verildiğini saptamaya yönelik soruya verilen cevaplardan bu kararı genellikle eşlerin birlikte verdiği ortaya çıkmıştır. Kadınların % 78.4'ü çocukla ilgili kararı eşi ile birlikte verdiklerini söylemiştir. Kadınların % 19.6'sı çocukla ilgili kararı kendisinin verdiğini söylerken % 1.6'sı eşinin verdiğini söylemiştir.

Tablo 45: Yönetici Kadınların Kız Çocuklar İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Mimar-Mühendis	11	9.3
Doktor-Eczacı	18	15.5
Ekonomist	2	11.7
Hukukçu	1	1.8
Öğretmen	66	56.4
Sanatçı	10	8.5
Sporcu	1	0.8
Memur	5	4.3
Müfettiş	3	2.6
Toplam	117	100

Yönetici kadınların kız ve erkek çocukları için uygun gördüğü mesleklerin cinsiyet esasında farklılık gösterip göstermediğini test etmeye yönelik "Sizce kız çocuklar için ideal meslek hangisidir" sorusuna alınan cevapların dağılımı geleneksel olarak kadına uygun mesleklerde yoğunlaşma göstermiştir. Araştırmaya katılan yönetici kadınların % 39.6'sı kız çocuklarına

her mesleğin uygun olduğunu belirtirken, % 17.9'u bu soruya cevap vermemiştir. Kadınların % 0.7'si ise, kız çocuklarına yarı-zamanlı çalışabilecek işleri uygun görmüştür.

İdeal meslek bildiren 117 kadının (%41.8), % 56.4'ü kız çocukları için ideal meslek olarak öğretmenliği göstermiştir. İkinci sırada % 15.5'le doktor ve eczacılık, üçüncü sırada % 8.5'le sanatla ilgili meslekler gelmiştir.

Tablodan da görülebileceği gibi geleneksel "kadın işi" sayılan alanlar halen kız çocukları için ideal meslekler olarak tanımlanmaktadır.

Tablo 46: Yönetici Kadınların Erkek Çocukları İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Mimar - Mühendis	53	46.9
Doktor - Eczacı	26	23.0
Bilgisayarcı	1	0.9
Ekonomist	4	3.5
Maliyeci	2	1.7
Hukukçu	1	0.9
Öğretmen	4	3.5
Sanatçı	1	0.9
Memur	3	2.6
Müfettiş	6	5.3
Ticaret	8	7.2
Toplam	113	100

Yönetici kadınların % 50.8'i erkek çocukları için her mesleğin ideal olduğunu, söylerken % 40.3'ü ise, erkek çocukları için ideal buldukları meslekleri belirtmişlerdir.

Bir meslek belirten 113 kadının (%40.3) %46.9'u, erkek çocuk için ideal meslek olarak mimar ve mühendislik, % 23.0'ı doktor-eczacılık, % 7.2'si ticaret yapmasını göstermişlerdir.

Öğretmenlik kız, mimar ve mühendislik erkek çocuklar için en ideal meslek olarak belirtilmiştir. Hem kızlar hem de erkekler için ikinci sırayı doktor ve eczacılık meslekleri almıştır. Erkek çocuklar için üçüncü ideal meslek ticaret, kız çocuklar için sanatla ilgili mesleklerdir. Öğretmenlik mesleğini erkek çocuklar için ideal bulan yönetici kadın oranı % 3.5 iken, kız çocuklar için mimar-mühendislik mesleğini ideal meslek diye tanımlayanların oranı % 9.4'dür. Diğer mesleklerde cinsiyet faktörü çok önemli farklılıklar göstermemektedir.

Tablo 47: Yönetici Kadınların Erkek Çocuklarına Ev İşleri İle İlgili Eğitim Verilmesini Nasıl Karşıladıklarına İlişkin Dağılım.

	Frekans	%
Kesinlikle karşıyım	1	.4
Erkek çocuğun yapabileceği işler öğretilbilir	77	27.4
Bütün işler öğretilbilir	201	71.8
Cevap vermeyen	1	.4
Toplam	280	100

"Erkek Çocuklarına ev işleri ile ilgili eğitim verilmesini nasıl karşılıyorsunuz" sorusuna kadınların verdiği cevapların dağılımı incelendiğinde, % 71.8'inin olumlu karşıladığı ve bütün işlerin öğretebileceği yönünde görüş belirttiği görülmektedir.

Kadınların % 27.4'ü ise, erkek çocuğuna cinsiyetine uygun işlerin öğretilbileceğini söylemişlerdir. Bir kadın ise, erkek çocuğuna ev işleri ile ilgili eğitim verilmesine kesinlikle karşı olduğunu söylemiştir.

Tablodan da görülebileceği gibi kadınların yaklaşık % 25'i halen geleneksel cinsiyet rol tutumlarını sürdürmekte ve ev içi işlerin kadına ait olduğu görüşünü desteklemektedirler. Bununla birlikte %71.8 gibi yüksek bir oranda "erkek çocuğuna bütün işler öğretilmeli" diyen kadınların varlığı bu konudaki zihniyetin değiştiğinin göstergesi olabilir.

Tablo 48: Kadınların Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

Düşünceler	Frekans	%
Her iş ortak yapılmalıdır	173	61.8
Ev işleri tamamen kadınlara aittir	1	.4
Kadın yapamayacak durumda olduğundan erkek yapmalıdır	41	14.6
Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır	62	22.1
Diğer	3	1.1
Toplam	280	100

Yönetici kadınların sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumları eşitlikçi yönde çıkmıştır. Kadınların % 61.8'i "ev içi işler ortak yapılmalıdır" cevabını vermiştir. Erkeğin ve kadının yapacağı işlerin farklı olduğu kadınların % 22.1'i dile getirmiştir. Yine kadınların % 14.6'sı kadın yapamayacak durumda ise erkek yapmalı yönünde görüş bildirmiştir. Sadece bir kadın (% 0.4) "ev işleri kadına aittir" görüşündedir.

Verilen cevapları iki alt başlıkta toplamak mümkündür. Kadınların çoğunluğu (% 61.8) ev içi işlerin ortak yapılmasını savunurken, % 22.1'i ev işlerinin cinsiyet esasında paylaşılmasını savunmaktadır. Yine Kadınların % 14.6'sı "kadın yapamayacak durumda olduğunda erkek yapmalıdır" cevabı ile ev işlerinin kadının işi olduğu yönündeki yaygın geleneksel kanıyı desteklemektedir. "Kadınlara evdeki iş bölümünden memnun musunuz" sorusu yöneltilmiş ve % 26.4'nün memnun olmadığı görülmüştür.

Tablo 49: Kadınların Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmamaya Göre Dağılımı

	Frekans	%
Memnun olanlar	79	28.2
Memnun olmayanlar	74	26.4
Genellikle memnun olanlar	125	44.7
Cevap vermeyen	2	.7
Toplam	280	100

Kadınların % 26.4'nün ev içi iş bölümünden memnun olmadığı görülmektedir. Kadınların % 44.7'si ise genellikle evdeki iş bölümünden memnun olduğunu söylemiştir.

Tablo 50: Evdeki İş Bölümünden Memnun Olmama Nedenlerine Göre Dağılım

	Frekans	%
Bütün işleri ben yapıyorum	41	36.6
Erkek üzerine düşeni yapmıyor	68	60.8
Diğer	3	2.6
Toplam	112	100

Kadınların % 60.8'i memnun olmama nedenini "erkeklerin üzerine düşeni yapmadığı" şeklinde belirtmişlerdir. Kadınların % 36.6'sı ise, bütün işleri ben yapıyorum demiştir.

"Sizce eşinizin ev işlerine katılımı yeterli mi" sorusuna Kadınların % 25.0'ı yeterli cevabını vermiştir. Kocalarının ev işlerine katılımını yeterli görmeyen kadın oranı % 35.7'dir. Kadınların % 38.9'u ise genellikle yeterli görmektedir.

Tablo 51: Eşinin Ev İşlerine Katılımını Yeterli Görüp Görmemeye Göre Dağılımı

	Frekans	%
Yeterli	70	25.0
Genellikle yeterli	109	38.9
Yetersiz	100	35.7
Cevap vermeyen	1	.4
Toplam	280	100

Tablo 52 : Ev İşlerinin Yapıldığını Kontrol Eden Kişilerin Dağılımı

Kontrol eden kişi	Frekans	%
Kadın	204	72.9
Erkek	1	.4
Kadın ve erkek birlikte	68	24.2
Cevap vermeyen	7	2.5
Toplam	280	100

Ev işlerinin yapılmasında olduğu gibi kontrol edilmesinde de kadınların birinci derecede sorumlu oldukları görülmektedir. Kadınların % 72.9'ü ev işlerinin kontrol edilmesinden kendisinin sorumlu olduğunu söylemiştir. "Ev işlerinin yapılıp yapılmadığını kontrol eden eşimdir" diyen kadın oranı % 0.4'tür.

Ev işlerini eşi ile birlikte ortaklaşa kontrol ettiklerini söyleyen kadınların oranı ise, % 24.2'dir.

Tablo 53: Aile İle İlgili Kararları Veren Kişilerin Dağılımı

	Frekans	%
Kadın	17	6.1
Erkek	11	3.9
Birlikte	249	88.9
Aile Büyükleri	1	.4
Diğer	2	.7
Toplam	280	100

Ev içi kararların paylaşılmasını saptamaya yönelik soruda kararların eşlerin ortak onayı ile alındığı gözlenmiştir. Kadınların % 88.9'u ev içi kararları eşi ile birlikte ortak aldıklarını söylemişlerdir. "Kararları ben alırım" diyen kadın oranı % 6.1 ve "eşim alır" diyen kadın oranı % 3.9'dur.

Tablo 54: Kadının Evle İlgili Katıldığı Kararların Dağılımı

	Frekans	%
Gayrimenkul ve araba alımı	248	88.5
Tasarrufların şekli	234	83.5
Çocuklarla ilgili her türlü karar	251	89.6
Beyaz eşya alımı	252	90.0
Diğer	13	4.6

Kadınların evle ilgili hangi kararlara katıldığını ölçmeye yönelik soruya verilen cevapların dağılımı incelendiğinde kadınların ev içi kararlara katılımının yüksek olduğu görülmüştür.

Kadınların % 90.0'ı eve alınacak beyaz eşya alımına, % 89.6'sı çocuklarla ilgili kararlara, % 88.3'ü gayrimenkul ve araba alımına, % 83.5'i ise tasarrufların şekli ile ilgili kararlara katıldığını söylemiştir.

"Evle ilgili kararlara katılmadığınız zaman tepki gösterir misiniz" sorusuna kadınların % 70.0'ı "evet" cevabını vermiştir. Yönetici kadınların %23.2'si ise herhangi bir tepki göstermediğini söylemiştir. % 6.8'i ise tepkiyi bazen gösterdiğini ifade etmiştir.

Tablo 55: Kadının Ev İçi Kararlara Katılmadığı Zaman Gösterdiği Tepkilerin Dağılımı

	Frekans	%
Küsüyorum	7	3.5
Eşimi uyarıyorum	152	76.8
Sert bir şekilde eleştiriyorum	35	17.7
Aldırmıyorum	3	1.5
Cevap vermeyen	1	0.5
Toplam	198	100

Ev içi kararlara katılmadığı zaman tepki gösterdiğini söyleyen 198 kadının, % 76.8'nin tepki türünü eşini uyarmak olarak belirtmiştir. % 17.7'si sert bir şekilde "uyarıyorum", % 3.5'i "küsüyorum" cevabını vermiştir.

Tablo 56: Kadınların Kazançlarını Kullanma Şekline Göre Dağılımı

	Frekans	%
Aile gelirine katıyorum	215	76.8
Bir kısmını kendime ayırıp bir kısmını aile gelirine katıyorum	42	15.0
Hepsini eşime veriyorum	11	3.9
Hepsini kendime harcıyorum	10	3.6
Diğer	2	0.7
Toplam	280	100

Kadınların, % 76.8'nin kazançlarını aile gelirine kattıkları görülmüştür. Kadınların % 15.0'ı, kazançlarının bir kısmını kendilerine ayırıp, geri kalanını aile bütçesine kattığını söylemiştir. Kadınların sadece % 3.6'sı tüm kazancını kendisine harcamaktadır. Kadınların tamamına yakını kazançlarını ailesi için harcamaktadır.

Tablo 57: Kadınların Evlerinde Bulunan Araçların Dağılımı

Araçlar	Frekans	%
Bilgisayar	96	34.3
Mikro dalga fırın	52	18.6
Yarı otomatik çamaşır makinesi	10	3.6
Tam otomatik çamaşır makinesi	277	98.0
Bulaşık Makinesi	269	96.1
Elektrik süpürgesi	280	100.0
Press ütü	77	27.5

Bulaşık, çamaşır ve ütü gibi ev içi işleri hafifletici ya da kolaylaştırıcı rol oynayan araçların yönetici kadınların evlerinde bulunma oranı oldukça yüksektir.

Kadınların tamamının evinde elektrik süpürgesi, % 99.0'ının evinde tam otomatik çamaşır makinesi, % 96.1'inin evinde bulaşık makinesi bulunduğu görülmüştür

Yemeklerin çabuk pişirilmesinde önemli bir araç olan mikro dalga fırına sahip kadın oranı % 18.6'ı ve ütü işini kolaylaştıran press ütü ise kadınların % 27.5'inin evinde bulunmaktadır. Kadınların % 34.3'ü evlerinde bilgisayar olduğunu ifade etmiştir.

Ev içi işlerin hafifletilmesinde kullanılan en son teknolojilerle donatılmış araçların yönetici kadınların evlerinde bulunma oranı oldukça yüksek bulunmuştur.

Bu araçların yapılma süresini kısaltarak kadının zaman tasarrufu sağlamasına yol açabileceği gibi kolay kullanılabilirliği erkekler tarafından kullanılma oranını artırmaktadır.

“Ev işleri için yardımcınız var mı” sorusuna kadınların % 59.3'ü evet derken, % 40.0'ı hayır demiştir.

Bu soruya evet diyen kadınların aldıkları yardımın sıklığı aşağıdaki tablo da gösterilmiştir.

Tablo 58: Kadınların Ev İşleri İçin Aldığı Yardımın Sıklığına Göre Dağılım

	Frekans	%
Devamlı	9	5.5
Haftada bir kez	21	12.7
Haftada bir kaç kez	55	33.1
15 günde bir	55	33.1
Ayda bir	26	15.6
Toplam	166	100

Ev işlerinde yardımcısı olan kadınların yardım alma sıklığı incelendiğinde % 33.1'nin haftada bir kaç kez ve yine aynı oranda kadının 15 günde bir yardım aldığı görülmüştür. Kadınların % 12.7'si haftada bir kez, % 5.5'i ise, devamlı yardım almaktadır. Kadınların % 15.6'sı ise, ayda bir kez yardım aldığını söylemektedir.

Boşanma konusundaki tutumların daha katı olduğu ülkemizde, yönetici kadınların ve eşlerinin boşanma konusundaki tutumları tesbit edilmeye çalışılmıştır. Kadınlar, hem kadınların hem de erkeklerin boşanmasını olumlu karşılamaktadırlar. Kadınların, % 1.8'i kadınların ve % 1.4'ü ise, erkeklerin boşanmaması gerektiğini düşünmektedirler.

“Peki siz eşinizle herhangi bir problem yaşadığınızda eşinizden ayrılmayı düşünür müsünüz” sorusuna kadınların yarısından fazlası (% 61.1) düşünmediğini söylemiştir.

Yönetici kadınların % 36.8'i ise, eğer herhangi bir problem yaşarsa eşinden ayrılabilceğini söylemiştir.

3.2. ERKEKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 59: Erkeklerin Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı

Yaş Kategorileri	Frekans	%
32 - 35	12	4.3
36 - 40	60	21.4
41 - 45	84	30.0
46 - 50	64	22.7
51 - 55	42	15.0
56 - 60	7	2.5
61 ve üstü	11	4.1
Toplam	280	100

Erkeklerin yaş kategorilerine göre dağılımı incelendiğinde % 30.0'ının 41-45, % 22.7'sinin 46-50 ve % 21.4'nün 36-40 yaş katagorilerinde oldukları görülmektedir. Erkeklerin % 74.1'i 36-50 yaş kategorilerinde yoğunlaşmaktadır.

Tablo 60: Erkeklerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Frekans	%
Ortaokul ve dengi okul mezunu	3	1.1
Lise ve dengi okul mezunu	20	7.1
Yüksek okul veya Üniversite mezunu	195	69.6
Lisansüstü	61	21.8
Cevap vermeyen	1	.4
Toplam	280	100

Erkeklerin öğrenim durumu incelendiğinde % 69.6'sının üniversite veya yüksek okul mezunu olduğu görülmektedir. Eşlerin ayrıca, % 21.8'i Lisansüstü eğitim yapmıştır. Böylece erkeklerin % 91.4'ünü üniversite veya yüksek okul

mezunu olduğu gör÷lmektedir. Lise veya daha alt öğrenim gören erkeklerin oranı % 8.2'i dir.

Tablo 61: Erkeklerin Meslek Kategorilerine Göre Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Fizikçiler, Kimyagerler vb. Meslekler	4	1.4
Mimar,	18	6.4
Mühendis	67	23.9
Doktor,Eczacı Diş Hekimi vb. Sağlık personeli	18	6.4
İstatistik, Matematik ve Bilgisayarcılar	7	2.5
Ekonomist ve İşletmeciler	20	7.1
Mali Müşevirler ve Muhasebeciler	10	3.6
Hukukçular	9	3.2
Öğretim ile ilgili meslekler	24	8.6
Yazar ve Muhabirler	6	2.1
Bankacılar ve sigortacılar	21	7.5
Yasama organları ve müfettişler	6	2.1
Sanatçılar	1	.4
Serbest meslek sahipleri	8	2.9
Diğer ilmi ve teknik elemanlar	11	3.9
Mesleği olmayanlar	47	16.8
Cevap vermeyenler	2	.7
Toplam	280	100

Erkeklerin meslek kategorilerine göre dağılımı incelendiğinde çok farklı meslek kategorilerinden oldukları gör÷lmektedir. Erkeklerin en yoğun buldukları meslek ketegorisi % 30.3'le mimar ve mühendis kategorisidir. Öğrenim ile ilgili meslekler % 8.6'ı ile ikinci sırayı, % 7.5'le bankacılık ve sigortacılık meslek kategorisi üçüncü sırayı almaktadır. Erkeklerin en az temsil edildiği meslek kategorisi sanatçı kategorisidir.

Tablo 62: Erkeklerin İşteki Durumlarına Göre Dağılımı

İşteki durum	Frekans	%
Ücretli işveren	222	79.3
Kendi hesabına	24	8.6
Ücretsiz aile işçisi	19	6.7
Emekli	1	.4
Cevap vermeyen	13	4.6
	1	.4
Toplam	280	100

Erkeklerin % 79.3'ü ücretli çalışmaktadır. % 8.6'sının işveren, % 6.7'sinin ise kendi hesabına çalıştığı ortaya çıkmıştır. Eşlerin % 4.6'sı ise, emekli olmuştur.

Eşlere yöneltilen "Şu anda çalıştığınız işyerinde yönetici kadrosunda mısınız" sorusuna % 57.5'i evet demişlerdir. Eşlerin % 35.6'sı ise, çalıştığı işte yönetici kadrosunda olmadığını söylemiştir.

Tablo 63: Çalıştığı Yerde Yönetici Olanların Kadrolarına Göre Dağılımı

Kadro	Frekans	%
Şube Müdürü veya eşdeğeri	70	43.4
Daire Başkanı veya eşdeğeri	35	21.8
Genel müdür yardımcısı veya eşdeğeri	22	13.6
Genel müdür veya eşdeğeri	25	15.5
Müsteşar/müsteşar yardımcısı veya eşdeğeri	4	2.8
Cevap vermeyen	5	3.1
Toplam	161	100

Çalıştığı yerde şu anda yönetici kadrosunda olduğunu söyleyen 161 (% 57.5) erkeğin, % 43.4'ü şube müdürü veya eşdeğeri, % 21.8'i daire başkanı veya eşdeğeri, % 15.5'inin ise, genel müdür ve eşdeğeri görevlerinde yöneticilik yaptığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 64: Erkeklerin Şu Andaki Görevlerine Atanma Sürelerinin Dağılımı

Atanma süresi	Frekans	%
5 yıl ve daha az	119	42.4
6 - 10 yıl	56	20.0
11 - 15	28	9.8
16 - 20	25	8.7
21 ve üstü	12	5
Emekli	19	6.7
Cevap vermeyen	21	7.4
Toplam	280	100

Erkeklerin en son çalıştıkları işteki çalışma süreleri incelendiğinde, % 42.4'nün 5 yıldan az bir süredir aynı işte çalıştığı görülmüştür. Erkeklerin % 20.0'ı 6-10 yıl, % 9.8'i ise ,11-15 yıl arasında aynı işte çalışmaktadır.

Tablo 65: Erkeklerin Bir Günlük Çalıştığı Saatlerin Dağılımı

Çalışma saatleri	Frekans	%
8 saat	134	47.9
10 saat	62	22.1
9 saat	27	9.6
12 saat	12	4.3
11 saat	5	1.8
6 saat	4	1.4
14 saat	3	1.1
15 saat	2	.7
13 saat	2	.7
5 saat	1	.4
Emekli olanlar	19	6.8
Cevap vermeyenler	9	3.2
Toplam	280	100

Erkeklerin bir günde iş yaşamında geçirdikleri süreler incelendiğinde % 47.9'unun 8 saatini işte geçirdiği görülmüştür. İş yaşamında 8 saat geçirenler en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Erkeklerin % 22.1'i ise, işte 10 saat çalışmaktadır. Bunu % 9.6'ı ile 9 saat, % 4.3'le 12 saat çalışanlar takip etmektedir.

Tablo 66: Erkeklerin İlk Evlenme Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı

Yaş Kategorileri	Frekans	%
20 yaş ve altı	4	1.5
21 - 25	62	22.2
26 - 30	147	52.4
31 - 35	37	12.7
36 - 40	22	8.0
41 yaş ve üstü	8	3.2
Toplam	280	100

Erkeklerin ilk evlenme yaşı incelendiğinde % 52.4'nün 26-30 yaş kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. İkinci sırayı % 22.2'i ile 21-25, üçüncü sırayı ise, % 12.7'i ile 31-35 yaş kategorisinde evlenenler almaktadır. Erkeklerin % 8.0'ı 36-40 yaş kategorisi evlenirken % 3.2'si 41 ve üstü yaş kategorisinde evlenmiştir.

Erkeklerin % 93.9'unun bu ilk evlilikleri iken, % 6.1'i daha önce evlenmiştir.

"İlk evlenme yaşınızdan memnun musunuz" sorusuna erkeklerin % 82.5'i olumlu cevap vermiştir. Erkeklerin % 17.1'i ise, ilk evlenme yaşından memnun olmadığını söylemiştir.

Erkeklerin eşiyle evlenme biçimi incelendiğinde ise, % 94.3'nün evliliğe kendisinin karar verdiği görülmektedir. Eşlerin sadece % 5.7'si görücü usulü ile evlendiğini söylemektedir. Kadın ve eşi arasında "kendim karar verdim" kategorisinde %0.2 ve "görücü usulü ile evlendim" kategorisinde % 0.9'luk fark bulunmuştur.

Tablo 67: Erkeklerin, Kadın ve Erkek için İdeal Bulduğu Evlenme Yaş Kategorilerine Göre Dağılımı

Yaş Kategorileri	Kadın		Erkek	
	Frekans	%	Frekans	%
16 - 20	3	1.1	-	-
21 - 24	126	45.0	17	6.1
25 - 29	138	49.3	159	56.8
30 - 34	4	1.4	92	32.9
35 ve üstü	1	.4	11	3.8
Cevap vermeyen	8	2.8	1	.4
Toplam	280	100	280	100

Kadın ve erkek için ideal evlenme yaşı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kadın için ideal evlenme yaş kategorisi 25-29 yaş kategorisi diyen erkeklerin oranı % 49.3'tür. İkinci sırada % 45.0'la 21-24 yaş kategorisi gelmektedir. 30 ve daha sonrası kadın için ideal evlenme yaş kategorisi diyen sadece 5 erkek bulunmuştur.

Erkek, için uygun bulunan kadında olduğu gibi ideal evlenme yaş kategorisi 25-29 yaş kategorisidir. Erkeklerin % 56.8'i erkek için ideal evlenme yaşı olarak 25-29 yaş kategorisini belirtmiştir. Erkekler için ideal evlenme yaş kategorisi 30-34 diyen erkeklerin oranı ise, % 32.9'dur. 21-24 yaş grubu kadınlar için ideal yaş kategorisi diyenlerin oranı % 45.0 iken bu yaş kategorisini erkekler için ideal bulanların oranı sadece % 6.1'dir.

30 yaş ve sonrası kadın için ideal evlenme yaşı diyenlerin oranı 1.8 iken, bu oran erkekler için % 36.7'ye yükselmektedir.

Tablo 68: Erkeklerin Kadın ve Erkek için İdeal Bulduğu Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Kadın		Erkek	
	Frekans	%	Frekans	%
Mimar ve Mühendis	2	.7	46	16.5
Eczacı, Doktor ve D.Ş.H.	39	14.0	40	14.3
Ekonomist, İşletme	1	.4	3	1.1
Maliye, Muhasebe	-	-	1	.4
Hukukla ilgili meslekler	1	.4	8	2.9
Öğretmen, Akadensiyen	140	50.0	12	4.3
Yazarlar, Muhabirler	-	-	1	.4
Sanatçı	1	.4	1	.7
Sporcu	-	-	1	.4
Diğer ilmi Teknik eleman	5	.17	2	.7
Müfettiş, Kamu Yönet.	1	.4	4	1.4
Bankacılık Sigortacılık	3	1.1	18	6.4
Serbest Meslek	3	1.1	40	14.3
Her Meslek	41	14.5	58	20.6
Ev Kadını	4	1.4	-	-
Tahsil	3	1.1	-	-
Yarı Zamanlı İşler	1	.4	-	-
İdeal meslek Bildirmeyen	35	12.4	44	15.6
Toplam	280	100	280	100

Kadın ve erkek için ideal meslek kavramları farklılık göstermektedir. Erkeklerin %50.0'i kadın için en ideal meslek olarak öğretmenliği göstermişlerdir. Erkekler için %16.5'le mimarlık ve mühendislik en ideal meslek olarak belirtilmiştir. Ayrıca erkeklerin %14.5'i kadın için, %20.6'sı erkek için her mesleğin uygun olduğunu söylemiştir. Dört erkek kadın için ideal meslek olarak ev kadınlığını gösterirken bir kişi yarı zamanlı işler demiştir. Ayrıca üç erkek kadının sadece iyi bir tahsil yapması gerektiğini söylemiştir.

Tablo 69: Erkeklerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Anne		Baba	
	Frekans	%	Frekans	%
Okur yazar değil	47	16.8	12	4.3
Okur yazar okul mezunu değil	49	17.5	30	10.7
İlkokul mezunu	108	38.5	55	19.6
Ortaokul ve dengi okul mezunu	35	12.5	48	17.1
Lise ve dengi okul mezunu	37	13.2	70	25.0
Yüksekokul veya üniversite mezunu	3	1.1	59	21.2
Cevap vermeyen	1	.4	6	2.1
Toplam	280	100	280	100

Erkeklerin anne ve babalarının öğrenim durumu incelendiğinde annelerin eğitim düzeyinin düşüklüğü dikkat çekmektedir. Annelerin % 38.5'i ilkokul mezunu, % 17.5'i okur - yazar okul mezunu değil, ve % 16.8'nin okur-yazar olmadığı görülmüştür. Annelerinin % 25.7'sinin orta dereceli, % 1.1'nin ise yüksekokul veya üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Babaların eğitim düzeyi ise annelere göre daha yüksektir. Babaların %25.0'i lise ve dengi, % 21.2'si yüksekokul veya üniversite, % 17.1'i ise ortaokul ve ortaokul dengi okul mezunudur. Babalar arasında okur- yazar olmayanların oranı % 4.3'dür.

"Anneniz çalışıyor mu/çalışmıyor muydu" sorusuna erkeklerin sadece % 7.5'i evet cevabını vermiştir. Bir erkek annesinin erken öldüğünü söylerken, % 91.4'ü annesinin çalışmadığını söylemiştir.

Tablo 70: Erkeğin Annesinin Oğlu İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Mimar Mühendis	42	25.3
Ekonomist	1	0.6
Doktor, Eczacı, Diş Hekimi	57	34.3
Mali Müşavir, Muhasebeci	2	1.2
Avukat, Savcı, Hakim,	8	4.8
Öğretmen, Öğretim üyesi,	12	7.2
Bankacı, Sigortacı,	25	15.2
Müfettiş,	5	3.0
Serbest Meslek,	6	3.0
Yazar	2	1.2
Diğer	6	3.6
Toplam	280	100

Annelerin % 40.6' sının oğulları için uygun gördüğü bir meslek yoktur. Oğulları için annelerin % 34.3 'ü tıpla ilgili meslekleri (Doktor, Eczacı, Diş Hekimi) % 25.3'ü mimar ve mühendisliği, %15.2'si ise, bankacılık ve sigortacılık mesleklerini uygun görmüştür.

Tablo 71: Erkeğin Annesinin Evle İlgili Katıldığı Kararların Dağılımı

Katılan Kararlar	Frekans	%
Gayrimenkul ve araba alımı	124	44.3
Çocuklarla ilgili kararlar	248	88.6
Tasarruflarla ilgili kararlar	167	60.0
Ev işleri	9	3.2
Tüm kararları babam alırdı	8	2.8
Hiçbirine katılmazdı	3	1.1

Erkeklerin annelerinin en fazla katıldığı ev içi kararın çocuklarla ilgili olduğu görülmektedir.

Annelerin %88.6'i çocuklarla ilgili, % 60.0'si tasarrufların şekli, % 44.3'ü gayri menkul ve araba alımı ile ilgili kararlara katıldıkları saptanmıştır.

Erkeklerin %2.8'i evle ilgili tüm kararları babasının tek başına aldığını % 1.8'i ise, annenin hiç bir karara katılmadığını söylemektedir. Erkeklerin %3.2'si ise annesinin sadece ev işleri ile ilgili kararlara katıldığını söylemiştir.

Tablo 72: Erkeklerin Ailelerinin Kadının (Gelinlerin) Çalışması Konusunda Düşündüklerinin Dağılımı

	Frekans	%
Çalışmasından memnunlar	243	86.8
Çalışmasını istemiyorlar	14	5.0
Ailem bu konuya karışmaz	20	7.1
Cevap vermeyen	3	1.1
Toplam	280	100

"Aileniz eşinizin çalışmasını nasıl karşılıyor." sorusuna verilen cevapların dağılımı incelendiğinde erkeklerin %86.8'inin ailesinin gelinlerinin çalışmasından memnun oldukları görülmüştür. Ailelerin % 5.0'ı ise, gelinlerinin çalışmasını hoş karşılamamaktadır. Erkeklerin %7.1'i ise, ailem buna karışmaz veya bu onları ilgilendiren bir şey değildir, cevabını vermiştir. Kadının çalışmasını ailelerin büyük çoğunluğu olumlu karşılamaktadırlar.

"Kadının Çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz" sorusuna erkeklerin büyük çoğunluğu çalışması yönünde cevap vermiştir. Erkeklerin % 94.6'sı "kadın çalışmalı" cevabını vermiştir.

"Kadın çalışmalı" diyen 263 erkeğin (%94.6) %25.2'si ailenin ekonomik sıkıntısı varsa kadının çalışması gerektiği görüşündedir. Bununla beraber erkeklerin %8.4'ü kadın evlenmeden önce çalışmalı diyerek, medeni durum faktörünü öne sürmektedir. Yine erkeklerin %3.8'i kadının anne oluncaya kadar çalışabileceğini söylemektedirler.

Kadının geleneksel rolleri kadının asli görevi olduğu kalıp yargısı devam ettiği için erkeklerin % 8.0'ı "ev işlerinde yardımcısı varsa çalışmalıdır" demiştir.

Buna karşın erkeklerin % 29.6'sı, kadınlar her koşulda çalışmalı cevabını vermiştir. Eşlerin %6.7'si ise, ekonomik özgürlük için çalışmalı, %2.6'sı tahsili ise, %2.2'si emekli olmak için çalışması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 73: Kadın Çalışmalı Diyen Erkeklerin Uygun Gördüğü Çalışma Koşullarına Göre Dağılım

	Frekans	%
Evlenmeden önce çalışmalıdır	22	8.4
Anne oluncaya kadar çalışmalıdır	10	3.8
Ev işlerinde yardımcısı varsa çalışmalı	21	8.0
Evde işleri yapacak aile büyükleri varsa çalışmalı	3	1.1
Ailenin Ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalı	66	25.2
Kadın her koşulda çalışmalı	78	29.6
Ekonomik özgürlük için çalışmalı	17	6.7
Emeklilik için çalışmalı	6	2.2
Tahsili varsa çalışmalı	7	2.6
Kendine özgüven için çalışmalı	2	.7
Cevap vermeyen	31	11.7
Toplam	263	100

Tablo 74: Erkeklerin Ev Kadınları mı Yoksa Çalışan Kadınların mı Daha Saygın Olduğuna İlişkin Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	%
Ev kadınları	3	1.1
Çalışan kadınlar	151	53.9
Her ikisi de	122	43.6
Cevap vermeyen	4	1.4
Toplam	280	100

Erkeklerin %53.9'u çalışan kadınların toplumda daha saygın olduğunu düşünmektedir. Hem çalışan hem de ev kadınlarının toplumda aynı derecede saygın olduğunu erkeklerinin %43.6'si kabul etmiştir. Ev kadınlarının toplumda daha saygın olduğunu düşünenlerin oranı ise sadece %1.1'dir. Bu aynı zamanda ev işlerine verilen düşük statüsünde bir göstergesidir.

Erkeklerin %30.4'ü Kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyeceği görüşündedir. Bu soruya "evet" diyenlerin % 84.7'si erkeğin bundan hoşlanmayacağı, %4.7'si çevrenin kabul etmeyeceği, % 3.5'i ise, kadınların bundan hoşlanmayacağı yönünde görüş bildirmiştir.

Eşinin iş yaşamı hakkında yeteri bilgiye sahip olup olmadığını tesbit etmeye yönelik sorudan erkeklerin % 89.3'ünün eşinin iş yaşamı hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Erkeklerin %8.9'u eşinin iş yaşamı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir.

"Eşinizi çalışma yaşamında kariyer yapması için destekler misiniz" sorusuna %97.5'i "evet" demiştir. Sadece 6 erkek soruyu olumsuz cevaplamıştır.

Erkeklerin % 90.7'si eşlerinin gelirinin aile geçimleri için önemli olduğunu kabul etmiştir. Sadece %8.6'si ise kadının gelirinin aile geçimi için önemli olmadığını söylemiştir.

Tablo 75: Erkeklerin Eşine İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmemesine Göre Dağılım

	Frekans	%
Etmedim/Etmem	199	71.1
Çocuk olduğu zaman ettim	39	13.9
Ev işleri aksadığında ettim	17	6.1
Kazancım yeterli çalışması gerekmiyor.	4	1.4
Gerekmedi, gerekirse ederim	11	3.9
Evlendiğimiz zaman ettim	1	0.4
Cevap vermeyen	9	3.2
Toplam	280	100

Erkeklerin % 71.1'i eşine işten ayrılmasını teklif etmediğini/ etmeyeceğini söylemiştir. Erkeklerin, % 28.9'u ise ettiğini yada edebileceğini ifade etmiştir.

İşten ayrılmasını teklif ettiğini/edebileceğini söyleyen erkeklerin %54.1'i "çocuk olduğunda", %23.6'sı "ev işleri aksadığında teklif ettim" derken, %1.4'ü "benim kazancım yeterli, zaten çalışması gerekmiyor" cevabını vermiştir. Erkeklerin %3.9'u ise, etmediğini ama gerekirse edebileceğini söylemiştir.

Erkeklerin %73.5'i eşinin çalışmasının çocuklar üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu söylemektedir. Erkeklerin %18.8'i ise, bu etkinin olumsuz yönde olduğunu ifade etmişlerdir.

"Diğer çalışan kadınlarla karşılaştırıldığında eşinizin ev ile iş arasındaki dengeyi kurmasını nasıl değerlendirirsiniz" sorusuna verilen cevaplardan erkeklerin eşlerinin eş, anne ve iş kadınlığı rollerini aynı anda oynamalarından memnun oldukları görülmektedir. Buradan da kadınların ev ve iş rollerini uyumlu bir şekilde yürüttükleri söylenebilir..

Tablo 76: Erkeğin Eşinin İş ile Ev Arasındaki Dengeyi Nasıl Kurduğuna İlişkin Dağılım

	Frekans	%
Daha Kötü	3	1.1
Oldukça iyi	127	45.4
Çok iyi	143	51.1
Cevap vermeyen	7	2.5
Toplam	280	100

Erkeklerin 51.1'i eşinin ev ile iş arasındaki dengeyi çok iyi, %45.4 ise oldukça iyi kurduğunu söylemektedir. Görüldüğü gibi erkeklerin yaklaşık %96.5'i eşinin iki rolü aynı anda uyum içinde yürüttüğünü söylemektedir.

"Sadece bir çocuğunuz olsa hangi cinsiyetten olmasını isterdiniz." sorusuna erkeklerin, %52.1'i erkek, %28.3'ü kız cavabını vermiştir. Erkeklerin %15.0'i bu soruya farketmez diyerek, cinsiyet tercihlerini belirtmemişlerdir.

Tablo 77: Çocukla İlgili Kararları Veren Kişiye Göre Dağılım

Karar Veren	Frekans	%
Eşim	47	18.6
Ben	6	2.4
Eşim ile birlikte	200	79.1
Cevap Vermeyen	1	0.4
Toplam	254	100

Çocuklarla ilgili kararları eşi ile birlikte verdiklerini erkeklerin %79.1'i kabul etmiştir. "Çocuklarla ilgili kararları eşim veriyor" diyen %18.6'sı erkeğe karşılık, "ben veriyorum" diyen erkek oranı %2.4'tür.

Tablo 78: Çocuk Hastalandığında İzin Kullanan Kişiyeye Göre Dağılım

	Frekans	%
Eşim	169	66.5
Ben	18	7.1
Aile Büyüklere yardım ediyor	18	7.1
Bakıcı var	5	2.0
İkimizde izin kullanıyoruz	40	15.7
Cevap vermeyen	4	1.6
Toplam	254	100

Çocuk hastalandığında izin kullanan başlıca kişinin kadın olduğu görülmektedir. Erkeklerin 66.5'i çocuk hastalandığında eşinin izin kullandığını belirtmişlerdir. "İkimiz de kullanıyoruz" diyen erkek oranı %15.7'dir. Erkeklerin 7.1'i ise, çocuk hastalandığında kendisinin izin kullandığını söylemiştir. Bu konuda kadınların %9.1'i diğer aile büyüklerinden ya da para karşılığı hizmeti satın alarak sorunu çözmektedir.

Tablo 79: Erkeklerin Çocuğu İle Yeterince İlgilenip İlgilenmediğine İlişkin Dağılım

	Frekans	%
İlgileniyorum (Evet)	141	55.5
İlgilenemiyorum (Hayır)	111	43.7
Bazen	1	0.4
Cevap vermeyen	1	0.4
Toplam	254	100

Erkeklerin %43.7'si çocuğu ile yeterince ilgilenemediğini %55.5'i ise, ilgilendiğini düşünmektedir. Yeterince ilgilenemediğini söyleyen erkeklerin %42.3'ü neden olarak, zaman bulamamasını göstermektedir. İlgilenememe nedenleri arasında %20.7'i ile aşırı yorgun olması, %10.8'i ise eve geç gelmesini, %6.3'ü çok sık seyahate çıkmasını göstermiştir. Erkeklerin %4.5'i ise çocuğu ile yeterince ilgilenememesini annesinin yeterince ilgilenmesine bağlamıştır.

Tablo 80: Erkeklerin Çocukları ile Yeterince İlgilenememe Nedenlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Aşırı yorgunluk	23	20.7
Zaman bulamamak	47	42.3
Eve geç gelmek	12	10.8
Çok seyahat etmek	7	6.3
Annesi yeterince ilgileniyor	5	4.5
Hepsi etken	9	8.1
Diğer	6	5.4
Cevap vermeyen	2	1.8
Toplam	111	100

Tablo 81: Erkeklerin Eşinin Çocuklarla Yeterince İlgilenip İlgilenmediğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans	%
İlgileniyor	210	82.8
İlgilenmiyor	41	16.0
Bazen ilgileniyor	1	0.4
Cevap vermeyen	2	0.8
Toplam	254	100

Erkeklerin %82.8'i eşinin çocuğu ile yeterince ilgilenmediğini söylerken, %16.0'sı ilgilenmediğini söylemektedir.

Tablo 82: Erkeklerin Eşlerinin Çocukları İle Yeterince İlgilenemediğini Düşünme Nedenlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Oynamak istediğinde geri çeviriyor	2	4.9
Derslerine yardım etmiyor	3	7.3
Sosyal faaliyetlere götürmüyor	9	22.0
Zamanı olduğu halde ayırmıyor	18	44.0
Hepsi	9	21.8
Toplam	41	100

Erkeklerin %44'ü eşlerinin yeterince ilgilenememe nedeni olarak işte geçen sürenin uzunluğuna bağlı olarak çocuklarına zaman ayırmamalarını, %22.0 sosyal faaliyetlere götürmemesini, % 21.8'i ise, bunların hepsinin geçerli olduğunu söylemiştir.

Tablo 83: Erkeklerin Erkek ve Kız Çocuklar İçin Uygun Gördüğü Mesleklerin Dağılımı

Meslekler	KIZ		ERKEK	
	Frekans	%	Frekans	%
Öğretim ile ilgili meslekler	106	56.7	7	4.1
Mimar-Mühendis	3	1.6	63	36.6
Doktor-Eczacı-Dış Hekim	48	25.7	46	26.8
Ekonomist	3	1.6	3	1.8
Hukukçu	2	1.1	5	3.1
Sanatçı	10	5.4	2	1.3
Müfettiş - Kamu yönetimi	4	2.1	7	3.1
Bankacı - Sigortacı	1	0.5	8	4.6
Ev Kadını	1	0.5	-	-
İyi tahsil	1	0.5	-	-
Ticaret	3	1.6	16	9.3
Maliye	-	-	2	1.8
Yazar	-	-	2	1.3
Sporcu	-	-	3	1.8
Diğer Meslekler	5	2.7	8	4.9
Toplam	187	100	172	100

Kızlar için babaların ideal olarak değerlendirdikleri meslekler arasında % 56.7'i ile öğretimle ilgili meslekler birinci sırayı almaktadır. Bunu %25.7'i ile doktor, eczacı dış hekimi gibi tıpla ilgili meslekler ikinci sırada izlemektedir. Üçüncü sırada ise %5.4'le sanatçı diyenler gelmektedir. Buna göre kadın ve erkek anne- babalar aynı görüşü paylaşmaktadır.

Araştırmaya katılan erkeklerin %16.4'ü kızlar için ideal meslek belirtmemiş ve tüm mesleklerinin kızlar için ideal olduğunu söylemiştir.

Erkek çocuklar için ideal meslek sıralamasında ilk sırayı %36.6'ı ile mimar mühendislik, ikinci sırayı ise %26.8'le doktor, eczacı, dış hekimi gibi tıpla ilgili meslekler almaktadır. Erkek çocuk için tercih edilen üçüncü meslek % 9.3'le ticarettir. Burada da anne ve babalar erkek çocukları için mühendislik ve mimarlığı ideal meslek olarak görmektedirler.

Erkeklerin %20.7'si erkek çocuk için bir meslek belirtmeyip tüm mesleklerin erkek çocuklar için ideal olduğunu söylemişlerdir.

Görüldüğü gibi meslek seçimi cinsiyet esasında ayrışmaktadır. Kızların ve erkeklerin her mesleği seçebileceğini söyleyenlerin arasında %4'lük bir fark bulunmaktadır.

Tablo 84: Erkeklerin Erkek Çocuklarına Ev İşleri İle İlgili Eğitim Verilmesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Kesinlikle karşıyım	9	3.2
Erkek çocuğunun yapabileceği işler öğretilbilir	145	51.8
Bütün işler öğretilbilir	122	43.6
Cevap vermeyen	4	1.4
Toplam	280	100

Erkeklerin % 51.8'i erkek çocuğun yapabileceği işlerle ilgili eğitim verilebileceğini söylemektedir. Erkeklerin % 43.6'sı bütün işlerin öğretilbileceğini söylemekte, %3.2'si ise kesinlikle böyle bir eğitime karşı olduğunu söylemektedir.

"Çok iyi bir eş/baba olduğunuzu düşünüyor musunuz" sorusuna verilen cevaplardan erkeklerin % 51.1'nin genellikle iyi bir eş ve baba olduğunu düşündüğü görülmektedir. Erkeklerin % 43.2'si ise iyi bir eş ve baba olduğunu belirtmiştir. Erkeklerin sadece % 5.0'ı iyi bir eş ve baba olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 85: Erkeklerin Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Her iş ortak yapılmalıdır	106	37.9
Ev işleri tamamen kadınlara aittir	13	4.6
Kadın yapamayacak durumda olduğunda erkek yapılmalıdır	70	26.0
Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır	85	30.4
Cevap vermeyen	6	2.1
Toplam	280	100

Ev içi işlerle ilgili sorumluluk paylaşımı konusunda erkeklerin % 37.9'u her işi ortak yapılmalıdır, %30.4'ü "erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır", %26.0'ı ise, kadının ihtiyacı olduğunda erkeğin yapması yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmada ortaya çıkan ikinci bir sonuçta erkeklerin sadece % 4.6'sının "ev işleri tamamen kadına aittir" demesidir.

Tablo 86: Erkeklerin Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmadığına Göre Dağılım

	Frekans	%
Memnun	189	67.5
Memnun değil	18	6.4
Genellikle memnun	68	24.3
Cevap vermeyen	5	1.8
Toplam	280	100

Erkeklerin % 67.5'i ev içi iş bölümünden memnun olduğunu ifade etmiştir. Genellikle memnun olduğunu ise erkeklerin % 24.3'ü kabul etmektedir. Erkeklerin sadece % 6.4'ü evdeki iş bölümünden memnun olmadığını söylemiştir.

Tablo 87: Erkeklerin Evdeki İş Bölümünden Memnun Olmama Nedenlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Kadınlar ev işlerinde üzerine düşeni yapmıyor	10	34.5
Yeterli katkı veremiyorum	15	51.1
Bütün işler kadınlara kalıyor.	4	13.8
Toplam	29	100

Ev içi iş bölümlerinden memnun olmayan 29 erkeğin %51.7'si yeterli katkı veremediğinden %34.5'i kadınların üzerine düşeni yapmadığından, %13.8'i ise bütün işlerin kadına kalmasından dolayı ev içi iş bölümünden memnun olmadığını belirtmiştir.

"Ev işleri yaptığınız zaman çevrenizden bir tepki alıyor musunuz?" sorusuna erkeklerin %89'u hayır, %8.2'si evet cevabını vermiştir. Sadece bir erkek ise ev işi yapmadığını söylemiştir

Tablo 88: Erkeklerin İş Yaptığında Aldığı Tepkinin Kimlerden Geldiğine Göre Dağılım

	Frekans	%
Aile Büyükleri	3	13.7
Annem	1	4.5
Arkadaşlarım	3	13.7
Eşim	10	45.5
Çocuklar	2	9.1
Annem ve Arkadaşlarım	1	4.5
Arkadaşlarım ve komşular	1	4.5
Diğer	2	13.7
Toplam	23	100

İş yaptığında tepki aldığını söyleyen 22 erkeğin, (%8.2) % 45.5'i bu tepkinin eşlerinden geldiğini söylemiştir. İkinci sırada (%13.7) arkadaşlardan, üçüncü sırada (%13.7) aile büyüklerinden gelen tepkiler bulunmaktadır. Erkeklerin %9.1'i bu tepkinin çocuklardan geldiğini söylerken, %13.7'si tepkinin kaynağını açıklamamıştır.

Tablo 89: Evle ilgili Katılınan Kararların Dağılımı

	Frekans	%
Gayrimenkul ve araba alımı	258	92.1
Tasarrufların şekli	248	88.6
Çocuklarla ilgili kararlar	230	82.1
Beyaz eşya alımı	216	77.1
Her karara katılıyorum	6	2.1
Daha çok eşim karar verir.	2	0.7

Erkeklerin ev içi kararlara katılımları incelendiğinde % 92.1'nin gayrimenkul ve araba alımı, % 88.6'sının tasarrufların şekli, % 82.1'nin çocuklarla ilgili kararlara % 77.1'inin beyaz eşya alımı ile ilgili kararlara katıldığı görülmektedir.

Tablo 90: Evle ilgili Kararları Daha Çok Kimin Tarafından Verildiğine Göre Dağılım

	Frekans	%
Ben	18	6.4
Eşim	23	8.3
Eşim ile birlikte	235	83.9
Cevap vermeyen	4	1.4
Toplam	280	100

Evle ilgili kararların daha çok kimin tarafından verildiğini saptamaya yönelik soruya verilen cevapların dağılımında ev içi kararların çoğunlukla eşler tarafından ortak verildiği görülmektedir (%83.9). Ev içi kararların % 8.3'ünü kadın, % 6.4'ünün ise erkek tek başına vermektedir.

Tablo 91: Erkeklerin Kadının Boşanması Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Gerektiğinde Boşanabilmelidir	256	91.3
Kadın boşanmamalıdır	18	6.4
Cevap vermeyen	6	2.3
Toplam	280	100.0

Tablo 92: Erkeklerin Erkeğin Boşanması Konusundaki Görüşlerinin Dağılımı

	Frekans	%
Gerektiğinde boşanabilmelidir	262	93.6
Kadın boşanmamalıdır	14	5.0
Cevap vermeyen	4	1.4
Toplam	280	100.0

Boşanmaya ilişkin tutumlarda cinsiyet esasında çok farklı yaklaşımlar bulunmamaktadır. Kadının gerektiğinde boşanabileceğini %93.6'sı kabul etmektedir. Kadın boşanmamalıdır cevabını erkeklerin %6.4'ü ve erkek boşanmamalıdır cevabını %5.0'ı vermiştir. Erkeğin ve kadının gerektiğinde boşanabilmesi ile kadın ve erkeğin boşanmaması gerektiğini düşünenlerin arasında da %1.5'lik bir fark vardır.

"Peki siz eşinizle herhangi bir problem yaşadığınızda eşinizden ayrılmayı düşünür müsünüz" sorusuna erkeklerin %76.4'ü "hayır düşünmem" şeklinde cevap vermiştir. Erkeklerin %21.1'i ise boşanmayı düşünebileceğini söylemiştir.

3.3: İKİ ÖRNEKLEME İLİŞKİN TESTLER: HOTELLING T² TESTİ

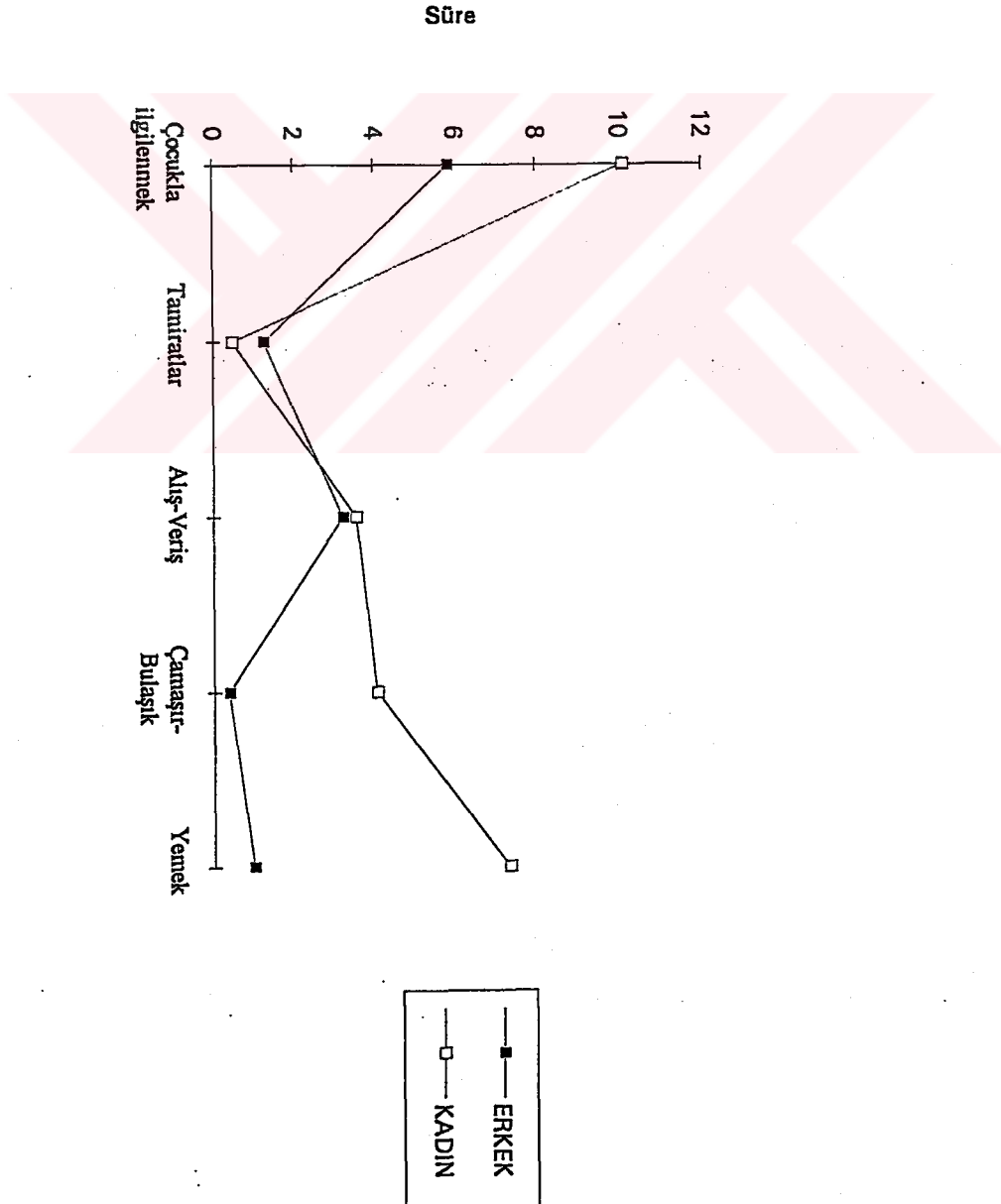
İki örnekleme ilişkin hipotez testi olarak varyans matrislerinin ortak olması durumunda ortalama vektörlerin karşılaştırılması verilecektir. Bu teste örneklemlerin çekilmiş olduğu kitlelerde kovaryans matrislerinin bilinmediği varsayılmaktadır (Tatlidil 1992: 117).

Hotelling T² Testinin temel özelliği iki farklı örnekleme grubunu karşılaştırmak amacıyla kullanılmasıdır. Bunun için öncelikle H₀ hipotezi kurulur. Bu hipotez iki örnekleme arasında fark olmadığını ifade eder. Eğer H₀ hipotezi kabul edilirse işleme son verilir. H₀ hipotezi yani değişkenler arasında farklılık varsa işleme devam edilir. Reddedilme durumunda ise farklılığa neden olan değişken ya da değişkenlerin belirlenmesi gerekir. Böylece değişkenlerin ortalamalarının farklı ya da farksız olduğu söylenir.

Çalışmamızda kadın ve erkeğin ev içi faaliyetlere haftada ortalama olarak harcadıkları süreyi bulmak için Hotelling T² testi kullanılmıştır. Hotelling

T² testi için öncelikle kadın ve erkek için ayrı ayrı varyans analizleri alınarak daha sonra toplam varyans ve varyans tersi alınmıştır.

Test sonucunda; kadın ve erkeklerin ev işlerine ayırdıkları süreler arasında farklılık bulunmuştur. En önemli fark yemek pişirmeye ayrılan sürede, ikinci farklılık çamaşır bulaşık yıkamada, üçüncü farklılık çocukla ilgilenmeye ayrılan süre, dördüncü ise tamirat işlerindedir. Alışveriş için ayrılan süre ise her iki grupta aynı bulunmuş, farkın önemsiz olduğu sonucuna gidilmiştir.

Tablo 93: Yönetici Kadınların ve Eşlerinin Ev İşleri İçin Harcadıkları Ortalama Sürelerin Dağılımı

Ev içi İşler	Erkeğin Bir Haftada Harcadığı Ortalama Süre (Saat)	Kadının Bir Haftada Harcadığı Ortalama Süre (Saat)
Çocukla ilgilenmek	5.85	10.11
Tamiratlar	1.25	0.47
Alış-Veriş	3.22	3.55
Bulaşık-Çamaşır	0.37	4.06
Yemek	0.99	7.34

Hem kadınların hem de erkeklerin en fazla süreyi çocukla ilgilenmeye ayırdıkları görülmektedir. Ancak kadınların çocuklarla ilgilenmek için ayırdıkları süre, yaklaşık erkeklerin iki katıdır. Kadınların en fazla zaman ayırdıkları ikinci ev içi görevi yemek yapmak oluşturmaktadır.

Erkeklerin yemek yapmaya ayırdığı süre ise haftada ortalama 99 dakikadır. Erkekle kadın arasındaki en önemli fark bu kategoridedir (Grafik 1). Kadınların en fazla zaman ayırdığı üçüncü kategori bulaşık ve çamaşır yıkama kategorisidir. Kadınlar bu kategorideki işlere haftada ortalama 4.06 saat harcarken, erkekler sadece bu işlere bir hafta boyunca 0.37 saat harcadıklarını söylemişlerdir. Eşlerin bu kategorideki işlere ayırdıkları zamanlar az görünmekle birlikte evlerinde bulaşık, çamaşır yıkama işini kolaylaştıran teknolojik araçların varlığı gözönüne alındığında bu süreler normal görülmektedir.

Alış-Veriş kategorisi ise eşler arasında en eşitlikçi paylaşılan görevdir. Erkekler alış-veriş için haftada 3.22 saat, kadınlar ise 3.55 saat harcamaktadır. Kadın ile erkek arasında alış-veriş kategorisi için 0.33 saat fark bulunmaktadır.

Tamiratlar ise daha çok erkek tarafından yerine getirilmektedir. Tamiratlara erkekler haftada 1.25 saat harcarken, kadınlar 0.47 saat harcamaktadırlar.

3.4: ÇİFT YÖNLÜ FREKANS TABLOLARI

Tablo 94: Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği ile Kadın Çalışmalı Diyenlerin Uygun Gördüğü Çalışma Koşulları.

FREKANS SATIR YÜZDESİ	Kadın Çalışmalı Diyenlerin Uygun Gördüğü Çalışma Koşulları						
Kadının Kariyerinin Erkekten Yüksek Olması Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği	Evlenmeden önce çalışmalı	Anne oluncaya kadar çalışmalı	Ev işlerine yardımcısı varsa çalışmalı	Evde Alle büyükleri varsa çalışmalı	Her koşulda çalışmalı	Diğer	Toplam
Etkiler	4 3.9	7 6.9	14 13.7	8 7.8	48 47.1	21 20.6	102 100
Etkilemez	17. 10.6	4 2.5	10 6.2	18 11.2	79 49.4	32 20.1	160 100
Toplam	21	11	24	26	127	53	262

$$\chi^2 = 39.780$$

$$P < 0.05$$

$$\text{Cramer's } v = 0.266$$

Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkilemez diyen kadınların %49.4'ü kadının her koşulda çalışmasını uygun görmektedir. Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkiler diyen kadınların %47.1'i ise, yine kadının her koşulda çalışmasını uygun görmektedir. Etkiler diyenlerin %3.9'u kadın evlenmeden önce çalışmalı derken, etkilemez diyenlerin %2.5'i kadının anne oluncaya kadar çalışmasının daha uygun olacağını düşünmektedir.

Tablo 95: Kadının Yönetici Olması ile Kadının Çalışmasının Uygun Görüldüğü Durumlar

SATIR YÜZDESİ	FREKANS						
	Kadının Çalışması İçin Uygun Görülen Durumlar						
Ünvanı	Evlenmeden önce çalışmalı	Anne oluncaya kadar çalışmalı	Ev işlerine yardımcısı varsa çalışmalı	Evde alle büyükleri varsa çalışmalı	Her koşulda çalışmalı	Diğer	Toplam
Şube Müdürü	13 7.8	9 5.4	17 10.2	24 14.4	70 42.2	33 20.0	166 100
Daire Başkanı	7 9.9	2 2.8	5 7.0	2 2.8	43 60.5	12 17.0	71 100
Genel Müdür Yardımcısı	1 5.3				11 57.9	7 36.8	19 100
Genel Müdür			2 33.3		3 50.0	1 16.7	6 100
Müsteşar Yrd./Müsteşar					1 100		1 100
Toplam	21	11	24	26	128	53	263

$\chi^2 = 48.423$

$P < 0.05$

Cramer's $v = 0.207$

Frekansların gözlere dağılımı χ^2 'nin güvenilirliğini engellemektedir. Bununla birlikte kadının işyerinde işgal ettiği yönetici kadrosu ile kadının çalışması konusundaki tutumları arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($P < 0.05$). Daire başkanlarının %60.5'i, genel müdür yardımcılarının %57.9'u ve genel müdürlerin %50.0'si kadının her koşulda çalışması gerektiğini düşünmektedir. Kadının anne ve ev kadınlığı rollerini aksatmayacak şekilde çalışmasını yani; evlenmeden ve anne olmadan önce çalışması ile evdeki ev işlerini aksatmayacak şekilde çalışmalı diyenler, şube müdürleri arasında oldukça yüksektir. Bu oranlar daire başkanları arasında şube müdürleri kadar olmasa da yine de yüksektir.

Tablo 96: Kadınların, Kadının Kariyerce Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemediği ve Eşlerden Hangisinin Kariyerinin Öncelik Taşıdığına İlişkin Tutumları

SATIR YÜZDESİ	FREKANS	Eşlerden Hangisinin Kariyeri Öncelik Taşımalı			
		Erkeğin	Kadının	Tercih Yapılmamalıdır	Toplam
Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği					
Etkiler	33 31.1	2 1.9	71 67.0	106 100	
Etkilemez	21 12.6	1 .6	145 86.8	167 100	
Toplam	54	3	216	273	

$x^2 = 16.646$

$P < 0.05$

$Cramer's\ v = 0.172$

Eşler arasında kariyer tercihi yapılmaması gerektiğini düşünen kadınların %86.8'i kadının kariyerce yüksek olması evliliği etkilemez görüşündedir. Tercih yapılmamalı diyen, kadınların %67.0'i ise kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyeceğini düşünmektedir. Erkeğin kariyeri öncelik taşımalı diyenlerin %31.1'i ise, kadının kariyerce yüksek olmasının evliliği etkileyeceğini söylemektedir.

Tablo 97: Erkeğin Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği ve Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumları.

SATIR YÜZDESİ	FREKANS	Sorumluluk Paylaşımına İlişkin Düşünceler			
		Her iş ortak yapılmalıdır	Ev işleri tamamen kadına aittir	Kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapılmalıdır	Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır
Kadının Erkekten Kariyerce Yüksek Olmasının Evliliği Etkilemeyeceği					
Etkiler	23 27.1	7 8.2	27 31.8	27 31.8	84 100
Etkilemez	81 42.6	6 3.2	43 22.6	58 30.5	189
Diğer	2 100.0	0 0	0 0	0 0	8 100
Toplam	106	13	70	85	275

$x^2 = 91.604$

$P < 0.05$

$Cramer's\ V = 0.404$

Kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyip etkilemeyeceği ile sorumluluk paylaşımı arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($P<0.05$). Her iş ortak yapılmalı görüşünde olanların %42.6'sı kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkilemeyeceğini söylemektedirler. Kadının kariyerce yüksek olması evliliği etkiler diyenlerin %31.8'i, kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapmalı, ve %31.8'i erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır cevabını vermişlerdir. Kadının kariyerce yüksek olması evliliği etkilemez görüşünde olanların sadece %3.2'si ev işlerinin tamamen kadına ait olduğunu düşünmektedir.

Tablo 98: Erkeklerin Ev ya da Çalışan Kadınların Hangisinin Toplumda Daha Saygın Olduğunu Düşünmesi ve Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumları

SATIR YÜZDESİ	FREKANS					
	Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumlar					
Ev Kadınları mı Yoksa Çalışan Kadınlar mı Toplumda Daha Saygın	Her iş ortak yapılmalıdır	Ev işleri kadına aittir	Kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapmalı	Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır	Diğer	Toplam
Ev Kadınları	0 0	1 25.0	1 25.0	1 25.0	1 25.0	4 100
Çalışan Kadınlar	58 38.4	4 2.6	42 27.8	46 30.5	1 .7	151 100
Her İkiside	47 38.5	8 6.6	27 22.1	38 31.2	2 1.6	122 100
Toplam	105	13	70	85	4	277

$\chi^2 = 113.148$

$P<0.05$

Cramer's V = 0,367

Frekansların gözlemlere dağılımı χ^2 'nin güvenilir bir biçimde kullanılmasını engellemektedir. Bununla birlikte erkeğin, ev kadınlarının mı yoksa çalışan kadınların mı toplumda daha saygın olduğunu düşünmesi ile sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Her iş ortak yapılmalı diyenlerin oranı, her ikiside ve çalışan kadınlar toplumda daha saygın diyenlerin arasında yüksektir. Çalışan kadınlar toplumda daha saygın

görüşünde olan erkeklerin %30.5'i erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır cevabını vermiştir.

Tablo 99: Erkeğin Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumu ve Annesinin Eğitim Düzeyi

SATIR YÜZDESİ	FREKANS					
	Sorumluluk Paylaşımı İle İlgili Tutumlar					
Annenin Öğrenim Durumu	Her iş ortak yapılmalıdır	Ev işleri kadına aittir	Kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapmalı	Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır	Diğer	Toplam
Okur-yazar değil	16 34.0	4 8.6	7 14.9	19 40.4	1 2.1	47 100
Okur-yazar okul mezunu değil	20 40.8	2 4.1	10 20.4	17 34.7	0 0	49 100
İlkokul Mezunu	36 33.3	5 4.6	35 32.4	31 28.8	1 .9	108 100
Ortaokul ve Dengi Okul Mezunu	10 28.6	1 2.9	12 34.3	11 31.4	1 2.8	35 100
Lise ve Lise Dengi Okul Mezunu	21 56.8	1 2.7	6 16.2	7 18.9	2 5.4	37 100
Yüksek Okul veya Üniversite Mezunu	3 100.0	0 0	0 0	0 0	0 0	3 100
Toplam	106	13	70	85	5	279

$$\chi^2 = 72.194$$

$$P < 0.05$$

$$\text{Cramer's } V = 0.253$$

Dağılımda gözlere 5'ten küçük frekansların düşmesi χ^2 'nin güverliğini engellemektedir. Bununla birlikte erkeğin annesinin eğitim düzeyi ile sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumu arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki gözlenmiştir ($P < 0.05$). Her iş ortak yapılmalı kategorisinde bir yığılma görülmektedir. Her iş ortak yapılmalı diyen erkeklerin %56.8'nin annesi lise ve lise dengi okul mezunu, %40.8'i okur-yazar ama bir okul mezunu olmadığı görülmektedir. Erkeğin annesinin eğitim düzeyi yükseldikçe ev işlerinin eşit şekilde paylaşılmasını savunanların oranı artmaktadır. Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır diyenlerin %40.4'nün annesi okur-yazar değildir. Yine ev işleri tamamen kadına aittir diyenlerin %8.6'sının annesi okuma-yazma

bilmemektedir. Ev işlerinin kadına ait olduğunu söyleyenlerin oranı eğitim kademesi arttıkça azalmaktadır.

Tablo 100: Erkeğin Eşinin Gelirini Aile Geçimi İçin Önemli Görmesi ve Sorumluluk Paylaşımı Konusundaki Tutumu

SATIR YÜZDESİ	FREKANS					
	Sorumluluk Paylaşımına İlişkin Tutumlar					
Eşinin Gelirini Aile Geçimi İçin Önemli Görüp Görmemesi	Her iş ortak yapılmalıdır	Ev işleri kadına aittir	Kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapmalı	Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır	Diğer	Toplam
Önemli	99 39.0	10 3.9	63 24.8	77 30.3	5 2.0	254
Önemli değil	7 29.2	2 8.3	7 29.2	8 33.3	0 0	24
Diğer	0 0	1 50.0	0 0	0 0	1 50.0	2
Toplam	106	13	70	85	6	280

$$\chi^2 = 34.433$$

$$P < 0.05$$

$$\text{Cramer's } V = 0.247$$

15 gözden 7 tanesinin sıklığı 5'den az bulunmuştur. Oran %46.7 olarak elde edilmiştir. Bu sonuç χ^2 'nin güvenilirliği engellenmektedir. Ancak, erkeğin eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmesi ile sorumluluk paylaşımı arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($P < 0.05$). Eşinin gelirini aile geçimi için önemli gören erkeklerin %39.0'ı her işin ortak yapılması savunmuştur. Eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmeyenlerin %33.3'ü kadının ve erkeğin yapacağı işler farklıdır demiştir. Eşinin gelirini aile geçimi için önemli bulanların %3.9'u ise ev işlerinin tamamen kadına ait olduğunu söylemektedirler.

Tablo 101: Erkeğin Annesinin Eğitim Düzeyi ve Karısına İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği

FREKANS SATIR YÜZDESİ	Karısına İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği						
	Hiç etmedim/ etmem	Çocuk olduğu zaman teklif ettim	Ev işleri aksadığı zaman ettim	Benim kazancım yeterli. Çalışması gerekmiyor	Gerekmedi. Gerekirse ederim	Evlendiğimiz zaman ettim	Toplam
Okur-yazar Değil	33 71.7	9 19.5	1 2.2	1 2.2	1 2.2	1 2.2	46 100
Okur-Yazar Okul Mezunu Değil	32 66.7	7 14.6	4 8.3	1 2.1	4 8.3	0 0	48 100
İlkokul Mezunu	79 76.0	13 12.5	6 5.8	2 1.9	4 3.8	0 0	104 100
Ortaokul ve Dengi Okul Mezunu	28 84.8	4 12.2	1 3.0	0 0	0 0	0 0	33 100
Lise ve Lise Dengi Okul Mezunu	26 70.3	6 16.2	3 8.1	0 0	2 5.4	0 0	37 100
Yüksek Okul veya Üniversite Mezunu	1 33.3	0 0	2 66.7	0 0	0 0	0 0	3 100
TOPLAM							271

$$\chi^2 = 67.135$$

$$P < 0.05$$

$$\text{Cramer's } v = 0.199$$

Frekansların gözlemlere dağılımı χ^2 'nin güvenilirliğini engellemektedir. Bununla birlikte erkeğin karısına işten ayrılmasını teklif edip etmemesi ile erkeğin annesinin öğrenim durumları arasındaki ilişki güçlü ve anlamlıdır ($P < 0.05$). Eşine işten ayrılmasını hiç teklif etmediği veya etmeyeceğini söyleyen erkeklerin %76.0'nın annesinin ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Annesi ortaokul ve dengi okul mezunu olan erkeklerin %84.9'u ile, annesi lise ve lise dengi okul mezunu olan erkeklerin %70.3'ünün karısına işten ayrılmasını teklif etmediği görülmektedir. Çocukları olduğunda karısına işten ayrılmasını teklif ettiğini söyleyen erkeklerin %19.5'nin annesinin okur-yazar olmadığı, %14.6'sının ise okur-yazar fakat herhangi bir okul mezunu olmadığı görülmektedir. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe, erkeğin eşine işinden ayrılmasını teklif etme oranı düşmektedir.

Tablo 102: Eşinin Gelirini Aile Geçimi İçin Önemli Görme ile Annenin Eğitim Düzeyi

SATIR YÜZDESİ	FREKANS	Erkeğin Eşinin Gelirini Aile Geçimi İçin Önemli Görüp Görmediği		
		Önemli	Önemli Değil	Toplam
Anninin Öğrenim Durumu				
Okur-Yazar Değil	41 87.2	6 12.8	47 100	
Okur-Yazar Okul Mezunu Değil	48 98.0	1 2.0	49 100	
İlkokul Mezunu	98 90.7	10 9.3	108 100	
Ortaokul ve Dengi Okul Mezunu	31 91.2	3 8.7	34 100	
Lise ve Lise Dengi Okul Mezunu	33 89.2	4 10.8	37 100	
Yüksekokul ve Üniversite Mezunu	3 100.0	0 0	3 100	
TOPLAM	254	24	279	

$\chi^2 = 147.330$

$P < 0.05$

Cramer's V = 0.512

Erkeklerin eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmesi ile annesinin eğitim düzeyi arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki görülmektedir ($P < 0.05$). Annesi ortaokul ve dengi okul mezunu olan erkeklerin %91.2'si eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmektedir. Annesi üniversite yada yüksekokul mezunu olan üç erkeğin tamamı eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmektedir. Eşinin gelirini aile geçimi için gerekli görmeyen erkeklerin %12.8'inin annesi okur-yazar değildir.

Tablo 103: Erkeklerin Ev Kadınları ile Çalışan Kadınlardan Hangisinin Toplumda Daha Saygın Olduğunu Düşünmesi ve Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmaması

SATIR YÜZDESİ	FREKANS	Evdeki İş Bölümünden Memnun Olup Olmama			
		Memnun olanlar	Memnun olmayanlar	Genellikle memnun olanlar	TOPLAM
Ev Kadınları mı Yoksa Çalışan Kadınlar mı Daha Saygın					
Ev Kadınları	2 66.7	0 0	1 33.3	3 100	
Çalışan Kadınlar	101 66.9	11 7.3	38 25.2	150 100	
Her İkiside	85 69.7	7 5.7	29 23.8	121 100	
Toplam	188	18	68	274	

$$\chi^2 = 124.841$$

$$P < 0.05$$

$$\text{Cramer's } V = 0.385$$

Frekansların gözlere dağılım χ^2 'nin güvenilirliğini engellemektedir. Bununla birlikte erkeklerin çalışan kadınların mı yoksa ev kadınlarının mı toplumda daha saygın olduğunu düşünmesi ile evdeki iş bölümünden memnun olup olmama arasındaki ilişki güçlü ve anlamlıdır ($P < 0.05$). Hem çalışan hem de ev kadınlarının toplumda aynı oranda saygın olduğunu düşünenlerin evdeki iş bölümünden memnun olduğu görülmektedir (%69.7). Çalışan kadınların toplumda daha saygın bir yere sahip olduğunu düşünenlerin %66.9'u evdeki iş bölümünden memnun görünmektedir.

Tablo 104: Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olmasının Evliliği Etkileyip Etkilemeyeceği ve Erkeğin Eşine İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği

FREKANS SATIR YÜZDESİ	Eşinden İşten Ayrılmasını teklif edip etmediği						Toplam
	Hiç etmedim. /Etmem	Çocuk olduğunda teklif ettim	Ev işleri aksadığı zaman ettim	Benim kazancım yeterli zaten çalışması gerekmiyor	Gerekmedi./ Gerekirse ederim	Evlendiğimiz zaman ettim	
Kadının Kariyerce Erkekten Yüksek Olması Evliliği Etkiler mi							
Etkiler	52 61.2	20 23.5	3 3.5	3 3.5	5 5.9	1 1.2	84
Etkilemez	144 75.8	18 9.5	14 7.4	1 .5	6 3.2	0 0	184
Toplam	196	38	17	4	11	1	267

$\chi^2 = 25.047$

$P < 0.05$

Cramer's $v = 0.211$

Dağılımda gözlere 5'ten küçük frekansların düşmesi χ^2 'nin güvenilirliğini engellemektedir. Bununla birlikte erkeğin, kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyip etkilemeyeceği ile eşine işinden ayrılmasını teklif edip etmemesi arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($P < 0.05$). Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkilemez diyen erkeklerin %75.8'i eşine işten ayrılmasını hiç teklif etmediğini yada etmeyeceğini söylemiştir. Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkiler diyenlerin %23.5'i eşine çocuk olduğunda işten ayrılmasını teklif etmiştir.

Tablo 105: Kadının Çalışmasının Kabul Edildiği Durum ve Karısına İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği

FREKANS SATIR YÜZDESİ	Erkeğin Eşine İşten Ayrılmasını Teklif Edip Etmediği						
Kadınlar İçin Uygun Görülen Çalışma Koşulları	Hiç etmedim. Etmem	Çocuk olduğunda teklif ettim	Ev işleri aksadığı zaman ettim	Benim kazancım yeterli. Zaten çalışması gerekiyor	Gerekmedi. Gerekirse ederim	Evlendiğimiz zaman ettim	Toplam
Kadın evlenmeden önce veya anne oluncaya kadar çalışmalı	19 86.4	2 9.1	0 0		1 4.5	0 0	22 100
Ev işleri için yardım alacak aile büyükleri veya başka yardımcı varsa çalışmalı	3 30.0	6 60.0	0 0	1 10.0	0 0	0 0	10 100
Ailenin ekonomik sıkıntısı varsa	17 70.8	3 12.5	2 8.3	0 0	1 4.2	1 4.2	24 100
Her koşulda	134 76.1	19 10.8	13 7.4	1 .6	5 2.8	0 0	172 100
Toplam	173	30	15	2	7	1	228

$$\chi^2 = 44.408$$

$$P < 0.05$$

$$\text{Cramer's } v = 0.252$$

Frekansların gözlemlere dağılımı χ^2 'nin güvenirliliğini engellemekle birlikte, kadın çalışmalı diyen erkeklerin kadınlar için uygun gördüğü çalışma koşulları ile eşine işinden ayrılmasını teklif edip etmemesi arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmuştur ($P < 0.05$). Kadın evlenmeden önce veya anne oluncaya kadar çalışmalı diyen erkeklerin %86.4'ü eşine işten ayrılmasını hiç teklif etmemiş ya da etmeyeceğini söylemiştir. Kadın her koşulda çalışmalı diyen erkeklerin %76.1'i eşine işten ayrılmasını teklif etmediğini söylemiştir. Ailenin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalı diyenlerin %70.8'i eşine işten ayrılmasını hiç teklif etmemiştir.

3.5. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yönetici Kadınların %98.9'unun üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Kadınların %17.5'i lisansüstü eğitim yapmıştır. Erkeklerin ise, %91.4'ü yükseköğretim veya üniversite mezunudur. Erkekler arasında lisansüstü eğitim

yapanların oranı (%21.8) daha yüksektir. Buna karşın, kadınların erkeklere göre daha eğitimli oldukları görülmektedir.

Kadınların yaş kategorilere bakıldığında %61.2'sinin 34-45 yaş kategorisinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Erkeklerin ise %55.7'si 41-50 yaş kategorisinde yoğunlaşmaktadır. Erkeklerin %4.6'sının emekli olduğuda gözönüne alındığında erkeklerin eşlerinden yaşça daha büyük oldukları söylenebilir.

Yönetici kadınların %94.3'ünün eşiyle kendi kararı ile evlendiği görülmüştür. Kadınların %50.4'ü 25-29 yaş kategorisinde, %42.9'u ise 30-34 yaş kategorisinde evlenmiştir. Kadınların %93.3'ü 25-34 yaş arasında ilk evliliği yapmıştır. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünün 1993 yılında gerçekleştirdiği **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması** Sonuçlarına göre, Türkiye'de ilk evlenme yaş ortalamasının 19 olduğu gözönünde bulundurulduğunda yönetici kadınların oldukça geç yaşta evlendikleri söylenebilir.

Hem yönetici olan kadınların hemde eşlerinin meslekleri incelendiğinde hepsinin yüksek öğrenim gerektiren meslekleri olduğu ve çok farklı meslek kategorilerinde buldukları görülmektedir.

Kadınların anne-babalarının öğrenim durumu incelendiğinde, annelerin %42.1'inin ilkokul, %18.6'sının ortaokul ve dengi okul, %16.4'ünün ise lise ve lise dengi okul mezunu olduğu görülmüştür. Babaların ise %32.9'u yüksekokul veya üniversite, %24.3'ü lise ve lise dengi, %20.7'sinin ise ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Babaların öğrenim düzeyi annelere göre daha yüksektir.

Erkeklerin annelerinin, %16.5'i ilkokul, %17.5'i okur-yazar okul mezunu değil, %16.8'inin ise okur-yazar olmadığı görülmektedir. Babaların ise, %25.0'ı

lise ve lise dengi, %21.2'si yüksekokul veya üniversite mezunu %19.6'sı ilkokul mezunudur.

Çalışmamızda hem kadınların hem de erkeklerin anne ve babalarına göre daha eğitilmiş oldukları görülmüştür. Bu devletin sağladığı eğitim olanaklarının tüm ülkeye yaygınlaştırılması ile ilgili olduğu kadar, anne ve babaların çocuklarını eğitmek istemeleri ile de ilgilidir. Kuşaklararası bakıldığında ikinci kuşak olan yönetici kadınlar ve onların eşleri anne-babalarına göre oldukça yüksek eğitilmiştir.

Yönetici kadınların annelerinin %15.4'ü bir işte çalışıyor veya çalışmıştır. Annelerin %84.6'sı daha önce çalışmamıştır / halen de çalışmamaktadır. Erkeklerin ise annelerinin %7.5'i halen çalışıyor ya da daha önce çalışmıştır. Annelerin eğitim düzeyinin düşüklüğü gözönüne alındığında bu durumun beklenen türden bir sonuç olduğu görülmektedir.

Kadınların annelerinin %92.0'ı çocuklarla ilgili, %72.0'ı tasarrufların şekli, %62.9'u ise gayrimenkul ve araba alımı ile ilgili kararlara katılmıştır. Erkeklerin annelerinin katıldığı ev içi kararlarda aynı sırayı takip etmektedir. Erkeklerin annelerinin %88.5'i çocuklarla ilgili, %59.6'sı tasarrufların şekli, %44.5'i ise gayrimenkul ve araba alımı ile ilgili kararlara katılmıştır. Kadınların anneleri tüm kategorilerdeki kararlara erkeklerin annelerinden daha fazla katılmaktadır. Hem kadınların hem de erkeklerin annelerinin en fazla katıldığı kararın çocuklarla ilgili kararlar olması beklenen bir sonuçtur. Kadının annelik rolü ile bağlantılı olarak düşünüldüğü için anneler çocuklarla ilgili kararlara daha fazla katılmaktadır. Erkeklerin annelerinin tüm kategorilerdeki kararlara kadınların annelerinden daha az katılması erkeğin sahip olduğu geleneksel bakış açısıyla ilgili olduğu tahmin edilmektedir. Erkekler ev içi kararlarda kadının da katılmasını kabul etmek istemedikleri ya da onların görüşlerinin önemli

olmadığı önyargısı ile hareket etmelerinin böyle bir sonucun çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Yönetici kadınların annelerinin kızı için uygun gördüğü meslekler sıralamasında öğretmenlik (%31.3) birinci sırayı almaktadır. %22.6'ı ile doktor ve eczacılık, %6.1'de hukukla ilgili meslekler ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir. Annelerin %1.4'ünün ise, kızının ev kadını olmasını istediği görülmektedir.

Erkeklerin annelerinin oğlu için uygun gördüğü meslekler sıralamasında %34.3'le eczacılık, doktor ve diş hekimliği gibi tıpla ilgili meslekler birinci sırada yer almaktadır. Bunu %25.3'le mimar ve mühendislik, %15.2'si ile bankacılık ve sigortacılık meslekleri takip etmektedir.

Yönetici kadınların annelerinin kızları için ideal bulduğu meslekler sıralamasında geleneksel annelik ve ev kadınlığı rollerinin uzantısı sayılan mesleklerden öğretmenlik ve tıpla ilgili mesleklerin ilk iki sırayı almaktadır. Erkeklerin annelerinin oğulları için uygun gördüğü mesleklerde keza erkek mesleği kabul edilen mesleklere uygunluk göstermektedir. Erkeklere uygun görülen meslekler toplumun daha fazla prestij atfettiği meslekler olurken, kadın için geleneksel rollerini yerine getirmesini kolaylaştırıcı nitelikteki meslekler daha uygun görülmüştür.

Yönetici kadınların %81.2'si kadınlar için ideal meslek olarak öğretmenliği göstermiştir. İkinci sırada tıpla ilgili meslekler gelmektedir. Erkeklerin kadınlar için uygun gördüğü meslek sıralamasında öğretmenlik ve tıpla ilgili meslekler yine başta gelmektedir.

Hem kadınların hem de erkeklerin erkek için ideal meslek sıralamasına bakıldığında mimar ve mühendislik, ticaret ve tıpla ilgili mesleklerin ilk üç sırayı aldıkları görülmektedir.

Yönetici kadınlar ve eşlerinin kadınlar için ideal bulduğu mesleklerin dağılımı incelendiğinde kuşaklararasıda önemli bir fark bulunmamaktadır. Yönetici kadınların anneleri kızları için en ideal meslek olarak öğretmenliği belirtirken, yönetici kadınlarda kadınlar için en uygun meslek olarak öğretmenliği göstermektedir. Hem kadınlar hem de erkekler, erkek için mimar ve mühendisliği ideal meslek olarak görmektedirler. Araştırmamızda ortaya çıkan bu sonuçla cinsiyete özgü meslek seçimine yönelik kalıp yargıların devam ettiği söylenebilir.

Çiftlerin %45.0'nın iki, %42.9'nun bir ve %2.9'nun üç çocuğu bulunmaktadır. Çiftlerin %9.2'sinin ise çocuğu yoktur. Bu durum kadının eğitim düzeyinin yüksekliği ile açıklanabilir. Böylece kadının eğitim düzeyi yükseldikçe doğurganlığın azaldığına yönelik daha önceki bulgular desteklenmektedir. Bu yönetici kadınlarda, çocuğu sosyal güvence gibi gören anlayışın değiştiğinin bir göstergesi olabileceği gibi, yoğun iş yükü nedeniyle çocuk bakımına daha fazla süre ayırmayı göze alamamaları ile de ilgili olabilir.

"Sadece bir çocuğu olsa" kadınların %55.7'si bunun kız olmasını isterken, erkeklerin %52.1'i erkek çocuk yönünde tercihini kullanmıştır. Kadınların %24.6'sı erkek, erkeklerin %28.3'ü ise kız çocuk tercih etmiştir. Kadınların kız çocuk, erkeklerin erkek çocuk tercih etme nedenleri arasında, her iki cinsiyetinde kendi rollerinden memnun olmaları, dolayısıyla da çocukları için de aynı rolleri istemeleri olabilir. Kadınlardan daha fazla olan erkeklerin erkek çocuk isteme nedenleri arasında geleneksel olarak erkek çocuktan beklenen aile isminin devam ettirilmesi ve ileride aileye sağlayacağı sosyal güvence beklentisi olduğu düşünülmektedir.

Yönetici kadınların %98.9'u ile erkeklerin %94.6'sı kadının çalışmasını olumlu karşılamaktadır.

Kadınların %46.2'si, erkeklerin %29.6'sı kadının çalışmasını her koşulda uygun görmektedir. Kadınların %14.4'ü kadın ekonomik özgürlük için çalışmalı derken, %9.4'ü evde aile büyükleri varsa çalışmalarını uygun görmektedir. Erkeklerin ise %25.2'si ailenin ekonomik sıkıntısı varsa çalışabileceğini söylerken, %8.4'ü kadının evlenmeden önce çalışmasını uygun görmektedir.

Kadınların %59.3'ü, erkeklerin 53.9'u çalışan kadınların toplumda daha saygın bir yere sahip olduğunu düşünmektedir. Kadınların %43.6'sı, erkeklerin %39.2'si hem çalışan hem de ev kadınlarının aynı oranda toplumda saygın olduğunu söylemiştir. Hem kadınların hem de erkeklerin çalışan kadınların toplumda daha saygın olduğu yönündeki görüşleri kadının çalışmasının toplum ve aileye sağladığı katkının kabulü ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kadının dış dünyaya açılarak yeni sosyal ilişkiler içine girmesine ve bunu sürdürmesine atfedilen değerle de ilgili olabilir. Ayrıca hem kadınların hem de erkeklerin ev içi işlere düşük statü atfetmesi ile de ilintili olduğu düşünülebilir.

Kadınların %38.5'i ile erkeklerin %30.4'ü kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği etkileyeceği görüşündedir. Etkiler diyen kadınların %87.9'u ile etkiler diyen erkeklerin %84.7'si erkeğin bundan hoşlanmayacağı görüşündedir.

Kadınların %78.2'si eşlerden birinin kariyerinin öncelik taşımaya karşı çıkmaktadır. Yine kadınların %19.3'ü bir tercih yapılacaksa erkeğin kariyerinin öncelik taşımaya gerektiğini düşünmektedir. Yönetici kadının da erkeğin rolüne ilişkin geleneksel beklenti içinde olduğu görülmektedir. Para kazanma ve başarılı olma erkekten beklenen rollerdir.

Erkeklerin %71.1'i daha önce eşine işten ayrılmasını teklif etmediğini ya da etmeyeceğini söylemiştir. Erkeklerin %25.7'si eşine çeşitli nedenlerle işten ayrılmasını teklif ettiğini veya gerekirse edebileceğini söylemiştir. Görüldüğü gibi erkeklerin önemli bir oranı kadını geleneksel rolleri içinde değerlendirmektedir.

Erkeklerin %86.8'inin ailesinin eşinin çalışmasını olumlu karşıladığını söylemiştir. Ailelerin %5.0'ı ise gelinlerinin çalışmasını istememektedir.

Erkeklerin %89.3'ü eşinin iş yaşamı hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünmektedir.

Kadınların %37.5'i çocuklarına daha iyi bir gelecek sağlamak, %27.1'i ev gelirine katkıda bulunmak, %26.4'ü ise sevdiği bir iş olduğu için çalıştığını söylemiştir. Kadınların sadece %2.9'u yükselme şansı olduğu için çalıştığını söylemektedir. Ekonomik zorunluluk nedeniyle çalıştığını söyleyen kadınların oranı oldukça yüksektir. Bununla beraber işi sevmek, yükselme şansı vb. nedenler de çalışma sebepleri arasında görülmektedir.

Kadınların %95.0'ı çalışmasının evliliğini olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Çalışmasının evliliğini olumlu etkilediğini söyleyen kadınların %60.5'i kendini ekonomik güvencede hissettiğini, %15.0'ı aile içi kararlara daha fazla katıldığını, %9.4'ü kendine özgüven sağladığını söylemiştir. Kadınların kendilerini ekonomik güvencede hissetmesi önemli bir bulgudur.

Kadınların %29.3'ü çalışma yaşamına çeşitli nedenlerle ara vermiştir. Ara verme nedenleri olarak kadınların %70.8'i doğum ve çocuk bakımı, %12.1'i yurtdışına gitmesini, %6.1'i ise eşinin istemesi sonucu istifa etmesini göstermiştir. Kadınların annelik rolü kadınların işe ara verme nedenleri

arasında önemli bir yere sahiptir. Hiçte azımsanmayacak oranda bir kadında esinin isteği doğrultusunda istifa etmiştir.

Kadınların %14.6'sı ilk işe girdiğinde kadın olmasından dolayı çeşitli güçlükler yaşamıştır. Yaşanan güçlükler arasında ev işleri ve çocuk bakımı görevlerinin aksaması birinci sırada yer almaktadır.

Yönetici kadınların %18.2'si işinde kadın olmasının dezavantajı olduğunu söylemektedir. Yükselmeye tercih edilmemek, "kadının yeri evidir" yargısı nedeniyle kendisine geleneksel rollerinin sürekli hatırlatılması ile cinsel kimliklerinin sürekli öne çıkarılması dile getirilen dezavantajların bazılarıdır.

Kadınların %61.8'i ile erkeklerin %37.9'u ev işlerinin ortak yapılması görüşündedir. Kadınların %22.1'i, erkeklerin %30.4'ü erkeğin ve kadının yapacağı işlerin farklı olduğunu söylemiştir. Yine kadınların %14.6'sı ile erkeklerin %25.0'ı kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapmalıdır görüşündedir. Kadınların sorumluluk paylaşımına ilişkin görüşlerinin erkeklerden daha eşitlikçi olduğu ortaya çıkmıştır. Yönetici kadınların değerlerinin gelenekselden modern değerlere doğru değişme eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Erkeklerde de bir değişme eğilimi görülmekle birlikte bu eğilim kadınlardan daha yavaştır.

Kadınların %28.2'si, erkeklerin %67.5'i evdeki iş bölümünden memnun olduğunu söylemiştir. Genellikle memnun olanlar ile memnun olanlar biraraya getirildiğinde kadınların %72.9'u ile erkeklerin %91.8'i evdeki iş bölümünden memnun olduğu görülmektedir. Kadınların %26.4'ünün ise evdeki iş bölümünden memnun olmadığı görülmektedir. Evdeki iş bölümünden memnun olmayan erkeklerin oranı sadece %6.4'tür. Memnun olmama nedeni olarak kadınların %60.8'i erkeklerin üzerine düşeni yapmamasını göstermiştir. Erkeklerin %52.6'sı kadınların üzerine düşeni yapmaması nedeniyle memnun olmadığını söylemiştir.

Kadınların %35.7'si eşinin ev işlerine katılımını yeterli görmemektedir. Yeterli ve genellikle yeterli diyenlerin oranı %63.9'a ulaşmaktadır. Bu sonuç kadınların geleneksel rollerini benimsemelerinin bir göstergesi olabilir. Kadınlar tamiratlar kategorisi hariç diğer tüm kategorilerdeki işlere erkeklerden fazla zaman ayırmalarına karşın yine de eşlerinin katkılarını yeterli görmektedirler.

Kadınların %72.9'u ev işlerinin kontrol edilme sorumluluğunu tek başına taşıırken, %24.2'si ise eşi ile birlikte yapmaktadır.

Erkeklerin %51.1'i eşinin ev ile iş yaşamı arasındaki dengeyi iyi kurduğunu düşünmektedir.

Aile ile ilgili kararları eşler ortaklaşa vermektedir. Kadınların %88.9'u ile erkeklerin %83.9'u evle ilgili kararları eşiyile birlikte verdiklerini söylemiştir. Kadınların %6.1'i ile erkeklerin %8.3'ü kadının tek başına verdiğini söylemiştir. Kararlara katılımın eşitlikçi olduğu söylenebilir.

Kadınların %90.0'ı beyaz eşya alımı, %89.6'sı çocuklarla ilgili, %88.5'i gayrimenkul ve araba alımı ile ilgili kararlara katılmaktadır. Erkeklerin en fazla katıldığı karar gayrimenkul ve araba alımı (%92.1), tasarrufların şekli (%88.6), çocuklarla ilgili her türlü kararlar (%82.1) olmaktadır.

Kadınların %79.1'i ve erkeklerin %78.4'ü çocukla ilgili kararları eşi ile birlikte aldıklarını söylemiştir. Kadınların %18.6'sı ile erkeklerin %19.6'sı çocukla ilgili kararı kadının verdiğini söylemişlerdir. Kadınlar annelik rollerine bağlı olarak çocukları ile ilgili kararları tek başlarına vermektedirler.

Kadınların %70.0'ı evle ilgili kararlara katılmadığı zaman tepki göstermektedir. Gösterilen tepkinin türü (%76.8) eşin uyarılmasıdır. Yönetici kadınların büyük bir oranı ev ile ilgili kararlara katılmama nedenini

sorgulamakta, eşini uyarmaktadır. Bu hem eğitim düzeylerinin yüksekliği hem de çalışması ile açıklanabilir.

Erkeklerin %8.2'si ev işi yaptığında bir tepki aldığını söylerken, tepki alanların %45.5'i bu tepkinin eşinden geldiğini söylemiştir. Araştırmamızda ortaya çıkan bu sonuç, kadınların kendilerine atfedilen geleneksel rollerini içselleştirdikleri, dolayısıyla ev işlerinin kendilerine ait olduğunu kabul etmelerinin en önemli göstergesidir.

Erkeklerin %41.8'i eşinin çalışmasının evle ilgili kararlara katılımını etkilediğini söylemiştir.

Erkeklerin %73.5'i eşinin çalışmasının çocuklar üzerindeki etkisini olumlu olarak değerlendirmiştir.

Kadınların %76.8'i kazancını aile gelirine katmaktadır. Kadınların %15.0'ı ise bir kısmını kendine ayırıp geri kalanı aile gelirine katmaktadır.

Erkeklerin %90.7'si eşinin gelirinin aile geçimi için önemli olduğunu kabul etmektedir.

Kadınların %63.8'i çocuğu hastalandığında kendisi izin kullanmaktadır. Erkeklerin ise %66.5'i eşinin izin kullanan kişi olduğunu söylemiştir. Hem kadınlar hem de erkekler çocuk bakımında ana sorumluluğun kadına ait olduğunu kabul etmişlerdir.

Kadınların %46.4'ü, erkeklerin %43.7'si çocuğu ile yeterince ilgilenemediğini düşünmektedir. Yine kadınların %44.9'u, erkeklerin %16.0'ı eşinin çocukla yeterince ilgilenmediğini söylemiştir. Yeterince ilgilenememe nedeni olarak hem kadınlar hem de erkekler sosyal faaliyetlere götürmemesini,

zaman azlığı kentsel yaşamın zorlukları ve çalışma yaşamının yoruculuğu nedeniyle vakit ayıramamasını ve derslerine yardım etmemesini göstermiştir.

Kadınlara benimsetilen geleneksel annelik rolü sonucu kadınlar erkeklere oranla çocukları ile yeterince ilgilenemediğini daha fazla düşünmektedir. Erkeklerin sadece %16.0'ı eşinin çocuğu ile yeterince ilgilenemediğini söylemiştir. Kadınlar erkeklere göre iyi bir ebeveyn olamamaktan dolayı daha fazla rahatsızlık duymaktadırlar. Oysa erkeklerin tamamına (%94.3) yakını kendisini iyi bir eş/ebeveyn olarak tanımlamıştır.

Kadınların ve erkeklerin kızları için ideal meslek sıralamasında öğretmenlik, doktor ve eczacılık gibi tıpla ilgili meslekler ile sanatla ilgili meslekler ilk üç sırayı almaktadır. Kadınların %48.3'ü ile erkeklerin %16.4'ü her mesleğin kız çocuk için ideal olduğunu düşünmektedirler. Hem kadınların hem de erkeklerin, erkek çocuklar için ideal bulduğu meslekler sıralamasında ise, mimar ve mühendislik birinci sırayı almaktadır. Bunu doktor ve eczacılık gibi tıpla ilgili meslekler izlerken, üçüncü sırada ticaretle ilgili meslekler gelmektedir. Kadınların %50.8'i ile erkeklerin %20.7'si her mesleği erkek çocuk için ideal bulduklarını dile getirmişlerdir. Yönetici kadınlar ve eşlerinin önemli bir oranı her ne kadar cinsiyete özgü meslek seçimine karşı çıkmış ise de, geleneksel kalıp yargıları sonucu kız ve erkek çocuk için idealize edilen meslekler farklılık göstermiştir.

Kadınların ve erkeklerin tamamına yakını gerektiğinde hem kadının hem de erkeğin boşanabilmesi gerektiğini düşünmektedir. Erkeklerin %21.1'i ile kadınların %36.8'i eşi ile herhangi bir problem yaşadığında eşinden ayrılabilceğini söylemiştir. Boşanmaya karşı toplumumuzda var olan katı kurallarda esneme olduğu, hem yönetici kadınların hem de eşlerinin boşanmayı gerektiğinde kabul ettikleri görülmüştür.

Bulaşık, çamaşır ve ütü gibi ev işlerinin kolaylaşmasını etkileyen araçların evlerde bulunma oranı oldukça yüksektir. Evlerin %100'ünde elektrik süpürgesi, %98.0'ında tam otomatik çamaşır makinesi, %96.1'inde ise bulaşık makinesi bulunmaktadır.

Kadınların %59.3'ünün ev işleri için yardımcısı bulunmaktadır. Kadınların %66.2'si 15 günde bir ya da haftada bir gün yardım almaktadır. Kadınların %5.9'u ise, devamlı yardım aldıklarını dile getirmişlerdir. Kadınların hem evlerinde bulunan araçlar hem de para karşılığı yardım alma oranı yüksektir. Bu durumun ev içi işlerde erkeğin sorumluluk almasını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Erkek ve kadınların ev içi işlere bir haftada harcadıkları ortalama süreleri bulmak için Hotelling T² Testi kullanılmıştır.

Kadınlar bir haftada en fazla süreyi çocukla ilgilenmeye (10.11), yemek yapmaya (7.34) ve bulaşık ve çamaşırların yıkanması işlerine ayırmaktadırlar.

Erkeklerde en fazla süreyi yine çocukla ilgilenmeye (5.85) ayırmışlardır. Erkeklerin ikinci en fazla süreyi alış-veriş, üçüncü süreyi ise, tamir işine ayırdıkları görülmüştür.

Kadın ve erkeğin, kadının çalışması ve sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumlarını etkileyen faktörler, her iki cinsiyet için ayrı ayrı incelenmiştir.

Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkilemez diyen kadınların %86.8'i erkek ile kadın arasında kariyer tercihinin yapılmamasını söylerken, kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkiler diyenlerin %31.1'i ise, erkeğin kariyerinin öncelik taşıması gerektiğini düşünmektedir.

Kadınların işyerinde işgal ettikleri yöneticilik kadrosu ile kadının çalışmasını uygun gördükleri koşullar arasında bir ilişki gözlenmiştir. Orta düzey yöneticiler arasında kadın her koşulda çalışmalı diyenlerin oranı üst düzey yöneticilerinden düşüktür. Kadın geleneksel rollerini aksatmayacak şekilde çalışmalı diyenlerin oranı orta düzey yöneticiler arasında daha yüksektir.

Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkilemez diyen kadınların %49.4'ü kadının her koşulda çalışmasını savunmaktadır.

Ev kadınları mı ya da çalışan kadınların mı hangisinin toplumda daha saygın olduğunu düşünme ile evdeki işbölümünden memnun olup olmama arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($P<0.05$). Hem ev kadınları hem de çalışan kadınlar toplumda aynı oranda saygın diyenlerin %69.7'si evdeki iş bölümünden memnun görünmektedir. Kadının üretken ve doğurgan olması saygınlığı etkileyen faktördür.

Ev kadınlarının mı yoksa çalışan kadınların mı toplumda daha saygın olduğunu düşünme ile erkeğin sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumları arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmuştur ($P<0.05$). Hem ev hem de iş kadınlarının aynı oranda saygın bir yeri vardır görüşünde olan erkeklerin %38.5'i her iş ortak yapılmalıdır cevabını vermiştir. Çalışan kadınlar daha saygın diyenlerin %38.4'ü her iş ortak yapılmalı demiştir. Çalışan kadınlar toplumda daha saygın bir yere sahip diyenlerin %2.6'sı ev işleri tamamen kadına aittir cevabını vermiştir. Kadının çalışması ona toplumda bir saygınlık kazandırırken aynı zamanda ev işlerinin eşiyile paylaşılması konusundaki tutumları eşitlikçi yönde etkilemektedir.

Erkeğin annesinin eğitim düzeyi ile erkeğin sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumları, karısına işten ayrılmasını teklif edip etmediği ve eşinin

gelirini aile geçimi için önemli görüp görmemesi arasında anlamlı ve güçlü ilişkiler bulunmuştur. Erkeğin annesinin eğitim düzeyi yükseldikçe ev işleri ortak yapılmalıdır diyenlerin oranı artmaktadır. Eşime işten ayrılmasını teklif etmedim/etmem diyen erkeklerin annelerinin eğitim düzeyi daha yüksektir. Yine eşinin gelirini aile geçimi için önemli gören erkeklerin annelerinin eğitim düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkilemez diyen erkeklerin %42.6'sı ev işlerinin ortak yapılmasından yana görüş bildirmiştir.

Kadının kariyerce erkekten yüksek olması evliliği etkilemez diyen erkeklerin %75.8'i karısına işten ayrılmasını hiç teklif etmemiş ya da etmeyeceğini söylemiştir. Eşine işten ayrılmasını çeşitli nedenlerle teklif eden erkeklerin büyük çoğunluğu kadının kariyerce yüksek olmasının, evliliği olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir. Çünkü toplumsal değerlendirmeler bu yöndedir. Bir çok erkek bunun etkisi altındadır.

Erkeğin eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmesi ile sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumu arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmuştur ($P<0.05$). Eşinin gelirini aile geçimi için önemli gören erkeklerin %39.0'ı her iş ortak yapılmalı demiştir. Eşimin geliri aile geçimi için önemli değil diyenlerin %8.3'ü ev işleri tamamen kadına aittir cevabını vermiştir.

Hem kadınlar hem de erkekler en fazla süreyi çocukla ilgilenmeye ayırmaktadırlar. Kadınlar çocukla ilgilenmeye 10.11 saat süre harcarken, bu süre erkeklerde 5.85 saat olmaktadır. Kadınlar en fazla ikinci süreyi yemek yapmak için harcamaktadırlar. Kadınların yemek yapma işi için harcadığı süre 7.34 saat, erkeklerin harcadığı süre 0.99 saattir. Kadınların en fazla zaman ayırdığı üçüncü ev içi türü 4.06 saatle bulaşık ve çamaşır yıkama işidir. Erkek bu iş için sadece haftada 37 dakika zaman ayırmaktadır. Alış-veriş eşlerin

kısmen eşit bir şekilde paylaştığı ev içi görevlerdendir. Yönetici kadınların ev içi işlere erkeklerden daha fazla süre harcadıklarına yönelik hipotezimiz desteklenmiştir.

Araştırma verilerimize göre, yönetici kadınların çalışma nedenleri arasında %37.5'le çocuklara iyi bir gelecek sağlamak ve %27.1'le aile gelirine katkıda bulunmak gelmektedir.

Kadınlar çalışmalı diyen erkeklerin %25.2'si kadının çalışmasını ailenin ekonomik sıkıntısı varsa olumlu karşılamaktadır.

Ev gelirine katkıda bulunmak için çalışıyorum diyen kadınlar ile çocuklara daha iyi bir gelecek için çalışıyorum diyenlerin cevapları birleştğinde kadınların yaklaşık %64.6'sı ekonomik zorunluluk nedeniyle çalışmaktadır. Elde edilen bu sonuçlarla, hem yönetici kadının hem de eşine göre kadının çalışmasının birinci fonksiyonu ev gelirine katkı sağlamaktır hipotezimizi desteklemektedir.

Yönetici kadınların ev içi işlere harcadığı ortalama süreler her bir kategoride eşlerinden fazla olmaktadır. Ayrıca kadınlar ev işlerinin yapıldığını kontrol etme sorumluluğunu büyük bir oranla kendileri yüklenmişlerdir. Ev içi işlerinin yaklaşık %75'ini kadınlar yerine getirmesine karşın kadınların %72.9'u ev içi işbölümünden memnun görünmektedir. Yine kadınların %63.9'u ise, eşinin ev işlerine katılımını yeterli görmektedir. Kadınların %63.8'i ise çocuğu hastalandığında kendisinin izin kullandığını söylemiştir. Kadınlara sosyalleşme sürecinde benimsetilen geleneksel rolleri içselleştirmeleri onların yönetici olmalarında bile geleneksel rollerini oynamalarını engellememektedir. Bu verilerle yönetici kadınlar için geleneksel kadın (anne ve ev kadınlığı) rolleri eşitlikçi kadın rollerine göre daha önemlidir, yönündeki hipotezimiz desteklenmektedir.

Evlenme kararını kendi veren yönetici kadınların sorumluluk paylaşımına ilişkin tutumlarının daha eşiklikçi olacağı düşünülmüştür. Ancak, kadının evlenme biçimi ile sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumu arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuca göre eş seçimini kendi yapan yönetici kadınların evdeki sorumluluk paylaşımı daha eşitlikçi düzeydedir, yönündeki hipotezimiz kanıtlanamamıştır.

Genç yaşta evlenen kadınların ve eşlerinin sorumluluk paylaşımı konusundaki tutumlarının daha geleneksel oldukları düşünülmüştür. Özellikle kadının çok erken yaşlarda evlenmesi dolayısıyla eşine daha erken yaşta bağımlı olmasına ve evdeki iş bölümünü sorgulamamasına neden olacağı düşünülmektedir. Erkeğin çok erken yaşta geleneksel erkek rolünü benimsemesine neden olacaktır. Hem kadınların hem de erkeklerin ilk evlenme yaşı ile sorumluluk paylaşımı arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Ancak evlilik yaşı ile sorumluluk paylaşımı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu verilerle yönetici kadının erken yaşta evlenmesi ile eşinin evde sorumluluk alması arasında negatif bir ilişki vardır yönündeki hipotezimiz desteklenmemiştir.

Kadınların aile ile ilgili kararlara katılma oranları oldukça yüksek bulunmuştur. Kadınların %89.6'sı çocuklarla ilgili, %88.5'i gayrimenkul ve araba alımı, %83.5'i ise, tasarrufların şekli ile ilgili kararlara katılmaktadır. Yine kadınlar aile ile ilgili kararların %88.9'u ile çocuklarla ilgili kararların %78.4'ünü eşi ile ortaklaşa vermektedir. Kadınların en fazla katıldığı karar ise eve alınacak beyaz eşyalarla ilgilidir. Beyaz eşya alımına katıldığını söyleyen kadınların oranı %90.0'dır. Bu verilerle yönetici kadınlar ve eşlerinin aile içi kararları eşitlikçi yönde paylaştıkları ancak, evle ilgili büyük alışverişlerde kadının daha çok söz sahibi olduğu, yönündeki hipotezimiz desteklenmiştir.

Erkeklerin eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmesi ile sorumluluk paylaşımı arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır ($P<0.05$). Ev işlerinin ortak yapılması gerektiğini düşünen erkeklerin %93.4' eşinin gelirinin aile geçimi için önemli olduğunu kabul etmiştir. Elde edilen bu sonuçlar erkeğin eşinin gelirini aile geçimi için önemli görmesi sorumluluk paylaşımını eşitlikçi yönde artıracaktır yönündeki hipotezimizi desteklemektedir.

IV. BÖLÜM

4.1. GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye'de roller cinsiyet esasında ayrılmıştır. Hem kadın hem de erkeklere sosyalleşme sürecinde toplumun tüm kurumları tarafından bu rolleri benimsetilir. Böylece bireyler cinseyetlerine uygun rolleri yerine getirerek toplumun bir parçası haline gelirler. Rollerin cinsiyet esasında ayrışması işbölümünde cinsiyet esasında ayrışmasına neden olmaktadır.

Cinsiyet rolleri analiz edildiğinde, kadından beklenen rollerin anne ve ev kadınlığı, erkekten beklenen rollerin ise üretim hayatı ile yani para kazanmaya yönelik olduğu görülmektedir. Toplumca genel kabul gören bu cinsiyet rolleri yasalarca da desteklenmektedir. Özellikle Türk Medeni Kanununun 152. Maddesi "Koca evin reisidir", karının ve çocukların yaşesi görevini kocaya bırakarak geleneksel kalıp yargılarını güçlendirmektedir.

Türkiye'de kadınların çalışma yaşamına katılması üzerinde tüm dünyada olduğu gibi savaşların etkisi büyük olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'de faal nüfusun %80'i tarımda çalışmaktadır. 1995'li yıllarda çalışma yaşındaki kadın nüfusun %77'si işgücüne dahilken, bu oranlar 1990'lardan itibaren düşmeye başlamıştır. (DİE 1996:40)

Kadınların çalışma yaşamına katılımlarının düşüklüğünün çok çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Kadınların ve toplumun diğer üyeleri için kadının geleneksel rollerinin (anne, eş ve ev kadınlığı) önce gelmesi bu düşüklüğün sebeplerinden birisidir. Kadının yeri evidir kalıp yargısında yumuşama olmasına karşın, kadının çalışan kadın rolleri ile geleneksel rolleri çatışmadığı, her iki rolü de birlikte uyumlu bir şekilde oynayabildikleri takdirde çalışması uygun

görülmektedir. Ayrıca ailenin ekonomik sıkıntısına bağlı olarak ekonomik zorunluluk varsa kadının çalışması uygun karşılanmaktadır.

Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde tüm dünyada ivme kazanan kadın hareketleri tarafından kadın-erkek eşitliği konusunda önemli mücadeleler verilmektedir. Tüm çabalar kadının aile ve toplum içindeki statülerini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Kadın haklerinin sonucu Dünya'da ve Türkiye'de cinsiyet rollerine ilişkin yapılan çalışmalar oldukça fazladır. Yapılan çalışmalar cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarda değişimler meydana geldiğini göstermektedir. Bu değişimler özellikle cinsiyet rollerinin en katı göstergesi olan ev içi işlerin kadına bırakılması yönündeki yargıyı da etkilemiştir.

Erkeğin ev içi işlerde sorumluluk almasını etkileyen en önemli faktör, kadının ücret karşılığı çalışmaya başlamasıdır.

Yapılan çalışmalarda kadının çalışması ile evde erkeğin sorumluluk alması arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur. Bizim çalışmamızda yönetici kadınların eşlerinin ev içi görevlere zaman ayırdıkları görülmüştür.

Kadınların en fazla yemek pişirilmesinden ve bulaşık yıkanmasından, çocukların bakımından sorumlu olduğu bulguları (England, Farkas 1986, Haas 1981) bizim çalışmamızda da desteklenmiştir.

Alış-veriş kısmen eşlerin eşit şekilde paylaştığı ev içi görev olurken, tamiratlar erkekler tarafından daha fazla yerine getirilmektedir (Biernat, Wortman 1991, Haas 1981). Çalışmamızda kadınların alış-veriş için haftada ortalama 3.55, erkeklerin ise, 3.22 saat ayırdıkları görülmektedir. Erkeklerin ev tamiratları için haftada harcadığı ortalama süre 1.25 saattir. Bu sonuçlar daha önceki sonuçlarla benzerlik göstermiştir.

Biernat ve Wortman (1991; 850) tarafından yapılan çalışmanın bulgularından olan ev içi işlerin paylaşılmasında, kadınlar işlerin yapıldığını kontrol etme sorumluluğunu taşımayı sürdürdüklerine yönelik sonuç, bizim çalışmamızda da bulunmuştur. Kadınların %72.9'u ev işlerinin yapıldığını kontrol etmenin sorumluluğunu kendilerinin taşıdıklarını söylemişlerdir.

Erkeklerin ev içi görevlere katılımı kadınlara göre oldukça düşük olmasına karşın kadınların memnun olma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca kadınların yarıdan fazlasının eşlerinin ev işlerine katılımını yeterli bulduğu görülmüştür.

Çelebi (1990: 52), bunu kadınların kendilerine atfedilen geleneksel rollerini benimsemelerine ve bunu içselleştirmelerine bağlamaktadır.

Kadının çalışması özellikle eşlerin ikisinin de çalıştığı evliliklerde kadının evlilik gücünü artırmaktadır (Akan 1981, Sexton ve Perlman 1981).

Bizim çalışmamızda da yönetici kadınların ev içi kararlara oldukça yüksek oranlarda katıldığı görülmektedir.

Kadınların %90.0'ı beyaz eşya alımı, %89.6'sı çocuklarla ilgili, %88.5'i gayrimenkul ve araba alımı, %83.5'i ise tasarrufların şekli ile ilgili kararlara katılmaktadır.

Çitçi (1982: 220-225)'nin kamu görevlisi kadınlar üzerinde yaptığı çalışmasında, kadınların %60.2'sinin evlilik kararlarını kendilerinin aldığını bulmuştur. Bizim araştırmamızda kadınların %94.1'nin evlilik kararını kendisinin verdiği görülmüştür.

Araştırmamızda ortaya çıkan bir sonuçta kadınlar ile annelerinin evlenme biçiminde görülen farklılıktır. Annelerin %60.0'ı görücü usulü ile evlenirken bu oran yönetici kadınlarda, %4.8'e düşmektedir.

Kadının çalışması, aile gelirine katkı olarak düşünülmekte, ailenin ekonomik sıkıntısı varsa kadının çalışması daha kolay kabul görmektedir (Çitçi 1982, Demir 1991, Koray 1993).

Araştırmamızda hem kadınların hem de erkeklerin tamamına yakını kadının çalışmasını olumlu karşıladığı görülmüştür. Kadınların %46.2'si ile erkeklerin %29.6'sı kadın her koşulda çalışabilir demektedir. Kadınların %27.1'i aile gelirine katkıda bulunmak için çalıştığını söylerken, erkeklerin %25.2'si ailenin ekonomik sıkıntısı varsa kadının çalışabileceğini söylemektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar daha önceki çalışmaları destekler niteliktedir.

Araştırmamızda kadınların %26.4'ü sevdiği bir iş olduğu için, %2.9'u yükselme şansı olduğu için çalıştığını söylemiştir. Yönetici kadınların %17.3'ü ise ekonomik özgürlük ve kendine özgüven için kadınların çalışması gerektiğini söylemektedir. Yönetici kadınların çalışma kalıplarında belirli esnemeler olduğu söylenebilir. Kadınların önemli bir oranı geleneksel kaygılar nedeni ile değil, kendisi için çalışmaktadır. Bu aynı zamanda kadınların çalışan kadın kimliklerini sorgulamalarının, dolayısıyla geleneksel rollerine ilişkin kabuklarını kırdıklarının bir göstergesi olabilir.

Kadınların kendileri de yöneticilik görevine sıcak bakmamaktadırlar. Çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları tesbit etmeye yönelik bir çalışmada, en önemli sorun olarak "anne ve eş olmalarına karşılık çalışmak zorunda kalmalarını" gösterirken, yükselme, ilerleme, sorumluluk alma konularının önem taşımadığı görülmektedir (Çitçi 1992: 66).

Araştırmamıza katılan yönetici kadınların %18.2'si işinde kadın olmasının dezavantajı olduğunu söylemektedir. Kadınların en fazla dile getirdiği dezavantaj yükselmede tercih edilmemektir. Cinsel kimliklerinin öne çıkarılmasını, erkeklerin kadın yöneticiyle çalışmaya hazır olmamaları da dile getirilen diğer dezavantajlardır. Elde edilen sonuçlar daha önceki çalışmalardan bir oranda farklı görülmektedir. Daha önceki çalışmalarda kadınlar sorun olarak daha çok geleneksel rollerinin aksamasını gösterirken, bizim çalışmamızda iş yaşamında cinsiyetlerinden dolayı karşılaştıkları sorunları dile getirmişlerdir.

Ev içi işlerde varolan cinsiyete dayalı ayrımlaşma mesleklerde de kendini göstermektedir. Kadınlar geleneksel anne ve ev kadınlığı rollerinin uzantısı sayılan alanlara yönelmektedirler. Böylece öğretmenlik kadınlar, mimar ve mühendislik ise erkeklere uygun alanlar olarak benimsenmiştir (Kıray 1964, Sandberg ve arkadaşları 1987).

Yönetici kadınlarda annelerinin kendilerine uygun gördüğü meslekleri kızları için uygun görmüşlerdir. Her ne kadar kadınların, %39.6'sı her mesleğin kız çocukları için ideal olduğunu belirtmelerine karşın meslek belirtenlerin kızları için uygun gördüğü meslekler arasında öğretmenlik ve tıpla ilgili meslekler ilk iki sırayı almaya devam etmektedir.

Erkeklere anneleri tarafından uygun görülen meslekler sıralamasında tıpla ilgili meslekler ile mimar ve mühendislik, bankacılık ve sigortacılık ilk üç sırayı almıştır. Erkeklerin %20.7'si erkek çocukları için her mesleğin ideal olduğunu söylerken, meslek belirtenlerin belirttikleri ilk üç sıradaki meslek, mimar ve mühendislik, tıpla ilgili (doktor-eczacı) meslekler ve ticaret ile uğraşma olmaktadır.

Bizim çalışmamız da daha önceki çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir. Kadınlar için "kadın işi" kabul edilen öğretmenlik, erkekler

için mimar ve mühendislik halen en ideal meslekler olarak görülmektedir. Yönetici kadınların ve eşlerinin kendileri ve annelerinin, belirttikleri ideal meslekler çok belirgin farklılıklar göstermemektedir. Yönetici kadınların annelerinin kızları, yönetici kadınların kadınlar ve kız çocukları için uygun gördüğü meslekler cinsiyete ilişkin kalıp yargıların devam ettiğinin en somut örneğini vermektedir.

Çalışmamızda kadınların %55.7'si sadece bir çocuğu olsa bunun kız olmasını isterken, erkeklerin %52.1'i sadece bir çocuğu bunun erkek olmasını istediği görülmüştür. Bu veriler daha önceki çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermiştir.

Para kazanması ve başarı beklentisi erkekten beklenen bir rol olduğu için kadının kariyerce yüksek olmasının evliliği olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Erkeklerin %30.4'ü ile kadınların %38.5'i kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının evliliği olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmektedirler.

4.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de yaşanan hızlı toplumsal değişme, ailenin yapısını ve işlevlerini etkilemiştir. Kentleşme, sanayileşme ve göç gibi sosyolojik olgulara bağlı olarak aile biçimlerinde önemli değişmeler meydana gelmiştir. Bugün Türkiye'de dört temel aile biçimi bulunmaktadır. Bunlar çekirdek aile, ataerkil geniş aile, geçici geniş aile ve parçalanmış (eksik) aile biçimleridir (Timur 1982: 102).

Ataerkil geniş aile de bireylerin aile içindeki konumları yaş ve cinsiyete göre belirlenir. Babanın mutlak otoritesi vardır. Çekirdek ailede karı-koca ilişkileri görece daha eşitlikçidir. Ancak, hem kadınların hem de erkeklerin ya

doğduklarında ya da hayatlarının belli bir döneminde ataerkil geniş aile içinde bulunmaları kadın ve erkeğin geleneksel rol anlayışını çekirdek aile biçiminde de korunmaktadır. Zaten toplumun genel anlamda beklentisi de bu yöndedir.

Ailenin en önemli görevi, çocuğun sosyalleşmesini sağlamaktır. Bu işlevi ailenin önemini artırmaktadır. Tutum, davranış kuralları, değer yargıları ve inançlar, aile tarafından sosyalleşme sürecinde çocuğa aktarılır.

Biyolojik farklılık ve toplumsallaşma sürecindeki çeşitli etkiler, kadın ve erkeği farklı rollere yöneltmektedir. Toplumun kadın ve erkekten farklı beklentileri ve bununla ilgili inançları bireylerin de bu yönde, cinsiyetlerine uygun davranışlar geliştirmelerine neden olmaktadır.

Kadının sosyalleşme süreci daha çok "iyi eş" ve "iyi anne" biçiminde olurken, erkekler dış dünyaya ve aile reisi olmaya yönelik olarak sosyalleşmektedirler.

Ataerkil değer yargılarına bağlı olarak toplum, erkek çocuğa daha fazla değer vermektedir. Erkeğin gelecekte aile isminin sürdürülmesi ve yaşlılıkta güvence olarak görülmesine bağlı olarak, erkek çocuğun eğitime de daha fazla önem verilmektedir. Ailenin ekonomik imkanları yeterli ise kız çocuklar okutulmakta, ancak ekonomik zorluklar nedeniyle tercih yapmak gerekirse erkek çocuklar tercih edilmektedir. Böylece kadınların eğitim düzeyi erkeklere göre geri kalmaktadır.

Ancak eğitim olanaklarının genişlemesi, kız çocuğunun eğitilmesine yönelik değer yargılarında meydana gelen değişmelere bağlı olarak bir çok kadın, eğitim imkanlarına kavuşmuştur. Kadınların eğitim olanaklarından yararlanmaya başlaması, özellikle uzman mesleklerde olan kadınların çalışma

yaşamına katılmasına yol açmıştır. Çalışan kadınlarda aile gelirine katkı sağlayarak ev içi kararlarda söz hakkı elde etmeye başlamışlardır.

Cinsiyete ilişkin toplumsal kalıp yargıların kuşaktan kuşağa aktarılması, kadın ve erkeğin ev içinde oynadığı geleneksel rollerin çocuk için model oluşturması, kalıp yargıların değişmeden kalması sonucunu doğurmaktadır.

Bugün Türkiye’de kadınların, kadın olmalarından dolayı yaşadıkları ortak sorunlar yanında farklı sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların çok farklı sorunları da bulunmaktadır. Kırsal kesimde tarımda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınla, kentte marjinal işlerde yoğunlaşan kadının farklı, kamuda yönetici olan veya uzman mesleklerden gelen kadınların farklı sorunları bulunmaktadır. Ancak her düzlemdeki kadın, erkek egemen toplumda yaşamakta ve geleneksel rolleri ile tanımlanmaktadır.

Araştırmamızda yönetici kadınların tamamına yakınının yüksek eğitimli olması, uzman mesleklerde bulunması üstelik yöneticilik yapması nedeniyle, Türkiye’nin genel yapısı içinde oldukça özel bir grup oluşturdukları düşünülerek cinsiyete yönelik kalıp yargılarında daha fazla değişme olacağı beklenilmiştir.

Oysa kadın ve erkeğin farklı alanlarda; kadının özel, erkeğin kamusal alanda uzmanlaşmasını savunan fonksiyonalist kuram daha fazla geçerlilik kazanmıştır. Kadının çalışma yaşamına katılması ile erkeğin evlilik ilişkisinden aldıklarının fazla olduğu, dolayısıyla daha fazla ev işi yaparak karşılığını vermesi gerektiğini savunan sosyal alış-veriş kuramı çalışmamızda kısmen desteklenmiştir. Kadın çalışma hayatına girerek, maddi katkı sağlamakta, erkek ev işlerine katılmakta ancak bu yeterli olamamaktadır.

Kadının yönetiminde ne kadar kaynak varsa, geleneksel olarak kendisine verilen ev işlerini eşit şekilde paylaşması için eşini ikna etme gücünü

artıracaktır. Yani kadının ailedeki gücü artacak yönündeki kaynak kuramı kısmen doğrulanmıştır. Kadının kararları eşi ile paylaşma ölçüsü önemli oranda artmıştır.

Kadının eğitim düzeyinin yükselmesi, mesleğinin olması ve büyük çabalarla yöneticilik görevine gelmesi onun toplum içindeki statüsünün yükselmesine neden olmaktadır. Yönetici kadınların cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarında önemli esnemeler görülmekte, sorumluluk paylaşımı sorgulanmakta ancak bu henüz davranış düzeyine yeterince yansıtılmamaktadır. Bu sonuçla Türkiye'de halen erkek egemen anlayışın devam ettiğini ve kadının geleneksel rollerinin önemini koruduğu söylenebilir.

Kadınların birey olarak toplumsal yaşamda yer alabilmesi geleneksel cinsiyet rollerinin yeniden sorgulanmasını dolayısıyla kadına yüklenen anne ve eş rollerinin bir kısmının eş (koca) bir kısmının ise toplumsal kurumlar tarafından üstlenilmesi ile olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle;

1. Yasal düzenlemelere gidilmesi, öncelikle Türk Medeni Kanunun ilgili maddelerinde gerekli düzenlemelerin yapılması yararlı olacaktır.
2. Kadınların annelik rolünü hafifletecek kreş, yuva vb. toplumsal kurumların nitelik ve nicelik olarak artırılması için yasal düzenlemeler yapılması zorunludur. Özellikle 1475 Sayılı İş Yasası ile işverene getirilen 150 kadın işçi çalıştıran işyerlerinde kreş açma zorunluğu, 150 kadın işçi yerine 150 işçi çalıştıran işyerlerinde kreş açma zorunluğu olarak yeniden düzenlenmesi işvereni bağlayıcı olacaktır.
3. Gelişmiş ülkelerde kullanılmakta olan doğum sonrası dönemde kadına verilen izinlerin ebeveyn iznine dönüştürülmesi ve isteyen eşin kullanılmasına olanak sağlanması yararlı olacaktır.

4. Zihniyetlerdeki cinsiyetçi yaklaşımların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bununla en iyi yolu eğitimden geçmektedir. Ders araç ve gereçleri ile medya'nın cinsiyetçi yaklaşımlardan arındırılması önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

AGOSTINELLI, j. VE BENIN, M.H.

- 1988 "Husbands and Wives Satisfaction With the Division of Labor"
Journal of Marriage and the Family 50: 349-361.

ARAT, Necla

- 1994 **Türkiye’de Kadın Olmak**
İstanbul:Say Yayınları

ACAR, Feride

- 1993 "Bireylerarası İlişkiler ve Cinsiyet Rollerini"
**Gecekondu larda Ailelerarası Geleneksel Dayanışmanın
Çağdaş Organizyonlara Dönüşümü**
Ankara:Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı
Yayınları, 195-247

AKAN, Vildan

- 1981 **Çalışan Kadınların Ailedeki Gücü**
(Yayınlanmamış Doktora Tezi)
Ankara: Hacettepe Üniversitesi

BAŞARAN, Fatma

- 1984 "Ailede Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Değişmeleri"
Türkiye’de Ailenin Değişimi
Yayına Hazırlayan:Türköz Erder
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, 145-161

BEEGHLEY, L. Ve COCHRAN, J.

- 1988 "Class Identificationed Gender Role Norms Among Employed Married Women"
Journal of Marriage and the Family
 50 (August 1988): 719-729

BEM, Sandra L.

- 1984 **Androgyn and Gender Schema Theory
 A Conceptual and Empirical Integration**
 London: University of Nebraska Press

BENEDICT, Ruth

- 1959 **Pattern of Culture**
 New York: Houghton Mifflin

BIERNAT, M. Ve WORTMAN, C.B.

- 1991 "Sharing of Home Responsibilities Between Professionally Employed Women and Their Husbands"
Journal of Personality and Social Psychology, Vol.60,
 No.6:844-860

BIRD, G.W. Ve FORD, R.

- 1985 "Sources of Role Strain Among Dual-Career Couples"
Home Economics Research Journal
 Vol.14, No.2: 187-194

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

- 1991 **Dünya Kadınları 1970-1990
 Yönelim ve İstatistikler**
 New York: Birleşmiş Milletler Yayını

1995 **The World's Women 1995**
New York: B.M. Yayınları

BLUMBERG, R.L. Ve COLEMAN, M.T.

1989 "The Theoretical Look at the Gender Balance of Power In The
American Couple"
Journal of Family Issues Vol 10, No.2: 225-250

BREHM, S.S. Ve KASSIN S. M.

1989 **Social Psychology**
Boston: Houghton Mifflin Company

BOLAK, H.

1990 "Aile İçi Kadın-Erkek İlişkilerinin Çok Boyutlu
Kavramlaştırılmasına Yönelik Öneriler"
(Der)Şirin Tekeli
Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın
İstanbul:İletişim Yayınları, 219-231

BOTTOMORE, T. Ve NISBET R.

1990 **Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi**
Çeviren: Mete Tunçay ve Aydın Uğur
Ankara: Verso Yayıncılık

ÇELEBİ, Nilgün

1990 **Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları**
Konya: Sebat ofset

ÇELEBİ, N. ve A.BARAN ve B.TOKUROĞLU

- 1993 **Bağımsız İşyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri**
Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı
Yayınları.

ÇİTÇİ, Oya

- 1982a **Kadın Sorunu ve Türkiye'de Kamu Görevlisi Kadınlar**
Ankara: Sevinç Matbaası

- 1982b "Türk Kamu Yönetiminde Kadın Görevliler"
(Der) Nermin Abadan-Unat
Türk Toplumunda Kadın,
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, 221-252

- 1992 Türk Kamu Yönetimi ve Kadın Çalışması
**Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konulu Konferans
Tebliğleri**
Ankara:Başbakanlık,Kadının Statüsü ve Sorunları Genel
Müdürlüğü Yayını, 59-68

DEMİR, Gülsen

- 1991 **Çalışan Kadınlarda Rol Çatışmaları**
Malatya: Yayınlanmamış Doktora Tezi

- 1994 Değişen Toplumda Değişen Kadın Statüsü
Dünya'da ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler
Ankara Sosyoloji Derneği Yayınları, 528-551

DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI

1993 **Türk Aile Yapısı Araştırması**
Ankara: DPT Yayınları 2313

1994 **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Kadın Raporu**
Ankara: DPT Yayını, 2358

DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ

1996 **Hanehalkı İşgücü Anket Sonuçları**
Ankara: DİE yayınları

1996 **1990'lı Yıllarda Türkiye'de Kadın**
Ankara: DİE Yayınları

DOUTHİTT, Robin A.

1989 "The Division Of Labor Within The Home: Have Gender Roles Changed"
Sex Roles, Vol.20.Nos.11/12: 693-704

ECEVİT, Yıldız

1985 "Üretim ve Yeniden Üretim Sürecinde Ücretli Kadın Emeği"
Yapıt,Toplumsal Araştırmalar Dergisi,
(Şubat-Mart, 1985): 72-93

1990 "Kentsel Üretim Sürecinde Kadın Emeğinin Konumu ve Değişen Biçimleri"
(Der) Şirin Tekeli
Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın
İstanbul: İletişim Yayınları, 105-117

- 1992 "Türkiye Sanayinde Kadın İşgücü:
Saptamalar ve Öneriler"
**Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konulu Konferans
Tebliğleri**
Ankara: Başbakanlık, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel
Müdürlüğü Yayını, 30-40

ENGLAND, P.,ve G. FARKAS

- 1986 **Households, Employment,And Gender
A Social, Economic and Demographic Issues**
New York:Aldine Publishing Company.

GÖKÇE, Birsen

- 1993 **Sosyal Bilimlerde Araştırma**
Ankara: Savaş Yayınları

GÜVENÇ, Bozkurt

- 1979 **İnsan ve Kültür**
İstanbul: Remzi Kitabevi

GREENSTEİN, T.

- 1990 "Marital Disruption and the Employment of Married Women"
Journal of Marriage and the Family 52: 657-676

HAAS, LINDA

- 1981 "Domestic Role Sharing In Sweden"
Journal of Marriage and the Family
November: 957-967

HARE-MUSTIN, Rachel T.

- 1988 "Family Change and Gender Differences
Implications For Theory and Practice"
Family Relations, 37: 957-966

HARTMAN, Heidi I.

- 1981 "The Family As The Locus of Gender Class, and Political
Struggle: The Example of Housework",
Signs 6: 366-394

HILLER, D.V. Ve PHILLIBER W.W.

- 1990 "The Effect of Husband's Occupational Attainment on Wife's
Achievement"
Journal of Marriage and the Family, May: 323-329

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE

- 1995 **World Labour Report**
Geneva: International Labour Office Publication

KADININ STATÜSÜ VE SORUNLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- 1994 **Türkiye'de Kadının Durumu**
4.Dünya Kadın Konferansına Sunulan Türkiye Ulusal Raporu
Ankara: Bizim Büro Basım Evi

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem

- 1982 "Türkiye'de Çocuğun Değeri, Kadının Rolü ve Doğurganlığı"
(Der) Nermin Abadan-Unat
Türk Toplumunda Kadın,
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, 73-96

1984 "Aile-İçi Etkileşim ve İlişkiler: Bir Aile Değişme Modeli Önerisi"
Türkiye'de Ailenin Değişimi
Yayına Hazırlayan: Türköz Erder
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 131-145

1986 "Status of Women In Turkey"
Cross-Cultural Perspectives
International Journal of Middle East Studies, 18: 485-499.

KALLEBERG, A.L. Ve ROSENFELD, R.

1990 "Work In The Family and In The Labor Market: A Cross- National
Reciprocal Analysis"
Journal Of Marriage and The Family 52 (May 1990): 331-344

KANDİYOTİ, Deniz

1982 "Kadınlarda Psiko-Sosyal Değişim Kuşaklararası Bir
Karşılaştırma"
(Der) Nermin Abadan-Unat
Türk Toplumunda Kadın,
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, 311-339

1984 "Aile Yapısındaki Değişme ve Süreklilik: Karşılaştırmalı Bir
Yaklaşım"
Türkiye'de Ailenin Değişimi
Yayına Hazırlayan: Türköz Erder
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 15-35

- 1990 "Ataerkil Örüntüler:Türk Toplumunda Erkek Egemenliğinin Çözömlenmesine Yönelik Notlar"
(Der)Şirin Tekeli
Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın
İstanbul: İletişim Yayınları, 41-357

KAZGAN, Gülten

- "Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Mesleki Dağılımı, Eğitim Düzeyi Ve Sosyo-Ekonomik Statüsü"
(Der)Nermin Abadan-Unat
Türk Toplumunda Kadın,
Ankara:Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını,137-170

KIRAY, Mübeccel

- 1964 **EREĞLİ:Ağır Sanayiden önce Bir Sahil Kasabası**
Ankara:İletişim Yayınları
- 1982 "Küçük Kasaba Kadınları"
(Der)Nermin Abadan-Unat
Türk Toplumunda Kadın,
Ankara:Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını,341-356
- 1984 "Büyük Kent ve Değişen Aile"
Türkiye'de Ailenin Değişimi
Yayına Hazırlayan:Türköz Erder
Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 69-79

KIRŞEHİR Sağlık Müdürlüğü

- 1991 **Çalışan Kadınlar Hakkında Bir Araştırma**
Kırşehir:Kırşehir Sağlık Müdürlüğü Yayını

KORAY, Meryem

- 1993 **Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri**
İstanbul:Basisen Eğitim ve Kültür Yayınları:23,

LEWENHAK, Sheila

- 1992 **The Revaluation Of Women's Work**
London:Erthsen Publication Limited

OLSON, Emelie A.

- 1982 "Duofocal Family Structure and an Alternative Model of Husband-
Wife Relationship"
Edited:Çiğdem Kağıtçıbaşı
Sex Roles,Family &Community In Turkey
Bloomington:İndian University Press, 33-73

ÖZBAY, Ferhunde

- 1990 "Kadınların Eviçi ve Evidışı Uğraşlarındaki Değişme"
(Der) Şirin Tekeli
Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın
İstanbul:İletişim Yayınları, 117-145
- 1991 "Türkiye'de Kadın ve Çocuk Emeği"
Toplum ve Bilim Dergisi, sayı 53: 41-54

PIAR

- 1992 **1990'lı Yıllarda Türk Kadın Araştırması**
İstanbul:PIAR-GALLUP Araştırma Limited Şirketi

PLECK, Joseph H.

- 1977 "The Work-Family Role System"
Social Problems 24 (April): 417-428

POLOMA, Margaret M.

- 1993 **Çağdaş Sosyoloji Kuramları**
Çaviren:Hayriye Erbaş
Ankara: Gündoğan Yayınları

PUR, Necla

- 1992 "Türkiye'de Kadın İşgücü ve Sorunları"
Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konulu Konferans
Tebliğleri
Ankara: Başbakanlık,Kadının Statüsü ve Sorunları Genel
Müdürlüğü Yayını, 23-29

REXROAT, C.Ve SHEHAN C.

- 1987 "The Family Life Cycle And Spouses Time In Housework"
Journal Of Marriage and The Family
November: 933-941

ROSS, Catherine E.

- 1987 "The Division of Labor at Home"
Social Forces, Volume 65:3, March: 816-833

SANDAY, Peggy R.

- 1980 "Margaret Mead's View of Sex Roles In Her Own and Other
Socities"
American Antropologist,Vol.82,Nov.2: 340-348

SANDBERG, D.ve Diğlerleri

- 1987 "The Influence of Individual and Family Characteristics Upon Career Aspirations of Girls During Childhood and Adolescence"
Sex Roles, Vol.16.Nos.11/12: 649-668

SAYIN, Önal

- 1990 **Aile Sosyolojisi**
Allenin Toplumdaki Yeri
İzmir:Ege Üniversitesi Basımevi

SCANZONI, John ve G.L. FOX

- 1980 "Sex Roles Family and Society: The Seventies and Beyond"
Journal of Marriage and the Family 42: 20-33

SECCOMBE, Karen

- 1986 "The Effects of Occupational Conditions Upon The Division Of Household Labor: An Application of Kohn's Theory"
Journal Of Marriage and The Family
48 (November 1986): 839-848

SEXTON, C. Ve PERLMAN,D.

- 1989 "Couples Career Orientation,Gender Role Orientation, and Perceived Equity As Determinants Of Marital"
Journal Of Marriage and The Family
51 November: 933-941

SOUTH, Scoat J.

- 1988 "Sex Ratios, Economic Power and Women's Roles:A Theoretical Extension and Empirical Test"
Journal Of Marriage and The Family
February: 19-31

SPITZE, GLENNA

- 1988 "Women's Employment and Family Relations:A Review"
Journal Of Marriage and The Family
50 August: 595-618

SWISS, D., WAIKER, J.

- 1993 **Women Work/Family Dilemma**
Kanada:John Wiley&Sons Inc.

TATLIDİL, Hüseyin

- 1992 **Uygulamalı Çok Değişkenli İstatiksel Analiz**
Ankara:Engin Yayınları

TEKELİ, Şirin

- 1982 **Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat**
İstanbul:Birikim Yayınları

TELSİZ, Muhteşem

- 1995 "Evli Kadınların Evlilik Öncesi Evde İş Bölümüyle İlgili Beklentileri
ve Mevcut Uygulamanın Karşılaştırmalı Analizi"
Kadın Araştırmaları Dergisi, Say 31: 83-94

TİMUR, Serim

- 1982 "Türkiye'de Aile Yapısının Belirleyicileri"
Türk Toplumunda Kadın
Der: Nermin Abadan - UNAT
Ankara, Türk Sosyal Bilimler Dern. Yayınları, 97-111

THE WORLD BANK

- 1993 **TURKEY/ Women In Development**
Washington: The International Bank Reconstruction

EK 1: Hotelling T² Testi

Kadın ve erkeğin ev içi faaliyetlere haftada ortalama olarak harcadığı süreyi bulmak için varyans analizi yapılmıştır.

Kadınlar İçin Varyans Sonuçları

123.3488	0.5268	10.8934	14.0347	20.8942
0.5268	1.4374	0.5201	0.879	0.9938
10.8934	0.5201	12.3849	6.4359	8.632
14.0347	0.879	6.4359	16.2125	12.2676
20.8942	0.9938	8.632	12.2676	27.1999

Erkekler İçin Varyans Sonuçları

59.8509	5.5301	7.2415	0.9323	2.4781
5.5301	3.4301	2.0485	0.2236	0.552
7.2415	2.0485	10.5724	0.7209	2.0139
0.9323	0.2236	0.7209	1.1671	1.4355
2.4781	0.552	2.0139	1.4355	4.2722

S1 : Erkeklerin Varyansı

S2 : Kadınların Varyansı

X1 : Erkeklerin Ortalaması

X2 : Kadınların Ortalaması

$$S = \frac{(n_1-1) s_1 + (n_2-1) s_2}{(n_1 + n_2 - 1)}$$

Toplam Varyans

91.59985	3.02845	9.06745	7.4835	11.68615
3.02845	2.43375	1.2843	0.5513	0.7729
9.06745	1.2843	11.47865	3.5784	5.32295
7.4835	0.5513	3.5784	8.6898	6.85155
11.68615	0.7729	5.32295	6.85155	15.73605

Genel Varyans Zersi

0.012801	-0.01057	-0.00515	-0.00384	-0.00557
0.01057	0.0446085	-0.04113	-0.00326	0.001277
-0.00515	-0.04113	0.113168	0.02129	-0.02317
-0.00384	-0.00326	-0.02129	0.181674	-0.06889
-0.00557	0.001277	-0.02317	-0.06889	0.0105456

Kadın ve erkeğin ev içi işlere ayırdığı ortalama süreleri bulmak amacıyla Hotelling T^2 testi uygulanmıştır. Hotelling T^2 testinin formülü ise şöyledir:

$$T^2 = \frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2} (x_1 - x_2)' S (x_1 - x_2)$$

$$= \frac{(280)^2}{560} \cdot 3.525526$$

$$= 493.5778$$

$$F = \frac{n_1 + n_2 - P - 1}{P (n_1 + n_2 - 2)} T^2 = 98.361$$

$$F_{p, n-p-1} = F_{5,556} = 2.21$$

Böylece kadın ve erkeğin ev işlerine yaptığı ve ancak sürelerin olduğu görülmüştür.

S_1	=	Erkeklerin Varyansı
S_2	=	Kadınların Varyansı
X_1	=	Erkeklerin Ortalaması
X_2	=	Kadınların Ortalaması
S	=	Erkek ve Kadınların Varyansı

$$S = \frac{(n_1-1) S_1 + (n_2-1) S_2}{(n_1 + n_2 - 1)}$$

Hotelling T^2 Testi formülü şöyledir.

$$\begin{aligned} T^2 &= \frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2} (x_1 - x_2)' S^{-1} (x_1 - x_2) \\ &= \frac{(280)^2}{560} \cdot 3.52 S^{-1} 526 \\ &= 493.5778 \end{aligned}$$

T^2 değeri ya doğrudan kullanılarak ya da F değerine dönüştürülerek hipotez testi sonuçlandırılır.

$$F = \frac{n_1 + n_2 - p - 1}{p (n_1 + n_2 - 2)} T^2 = 98.361$$

$$F_{p, n-p-1} = F_{5, 556} = 2.21$$

$$P(a' (x_1 - x_2) - \sqrt{\frac{n}{n_1 n_2}} a' S_q \cdot T_{p, n-p-1, \alpha} < a' (x_1 - x_2) < \sqrt{\frac{n}{n_1 n_2}} a' S_q \cdot T_{p, n-p-1, \alpha}) = 0.95$$

$$T_{p, n-p-1, \alpha} = \left(\frac{S \cdot (560.2)}{(560.4)} \cdot f_{\alpha} \right) = 3.33$$

$P(-6.95357 \leq (x_{11} - x_{22}) \leq -1.5667) = 0.95$	Fark önemli
$P(-1.28351 \leq (x_{13} - x_{23}) \leq 0.6235) = 0.95$	Fark önemsizdir
$P(-1.0.340946 \leq x_{12} - x_{22} \leq 1.2189) = 0.95$	Fark önemli
$P(-4.51963 \leq x_{14} - x_{24} \leq -2.8604) = 0.95$	Fark önemli
$P(-7.46642 \leq x_{15} - x_{25} \leq -5.2394) = 0.95$	Farkl önemli

$$P(a^1 (x_1 - x_2) - \sqrt{\frac{n}{n_1 n_2}} a^1 S_a . T_{p_1, n-p-1, \alpha} < a d < t) = 0.95$$

$$T_{p, n-p-1, \alpha} = \left(\frac{S - (560-2)}{(560-4)} \cdot F_{\alpha} \right) = 3.33$$

EK 2: Yönetici Kadınlara Uygulanan Anket

<p style="text-align: center;">HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI</p> <p style="text-align: center;">"KADININ ÜCRETLİ ÇALIŞMASI VE EVDE SORUMLULUK PAYLAŞIMI" KONULU DOKTORA TEZİ ÇALIŞMASI KADIN SORU KAĞIDI</p>
--

Kuruluş adı..... □□	Sıra No □□□
---------------------	----------------

NOT
Soru kağıdındaki tüm sorulara eksiksiz cevap vermeniz araştırmanın sonuçları açısından çok önemlidir. Olası sorularınız için 419 29 79/144 nolu telefondan Aysel Günindi Ersöz ile görüşebilirsiniz.

1. Doğum tarihiniz nedir? .....
2. Doğum yeriniz?
  - 1 □ İl
  - 2 □ İlçe
  - 3 □ Köy
  - 4 □ Yurtdışı
3. En son Mezun olduğunuz okul
  - 1 □ Orta okul ve Dengi okul mezunu
  - 2 □ Lise ve dengi okul mezunu

- 3 Üniversite veya Yüksekokul mezunu
4 Lisanüstü (Master,doktora v.b)
4. Kurumunuzdaki göreviniz nedir?
1 Şube Müdürü_
2 Daire Başkanı
3 Genel Müdür Yrd.(Başkan Yardımcısı)
4 Genel Müdür (Başkan)
5 Müsteşar Yardımcısı
6 Müsteşar
5. Hangi tarihte çalışmaya başladınız? .....
6. Şu andaki görevinize hangi tarihte atandınız? .....
7. Günde kaç saat çalışıyorsunuz? .....
8. Aylık kazancınız ne kadar? (maaş,kira, aile yardımları v.s. dahil)
1 5 Milyondan az
2 5-7 milyon
3 8-10 milyon
4 11-13 milyon
5 14-15 milyon
6 16 miyon ve üstü
9. Toplam aylık geliriniz nedir? .....
10. Asıl Mesleğiniz nedir? .....
-
11. Annenizin sizin için uygun gördüğü meslek neydi? .....
-
12. Şu andaki eşiniz ile hangi tarihte evlendiniz? .....

13. Bu ilk evliliğiniz mi ?
1 Evet   2 Hayır

(Cevabınız hayırsa ise Soru 14'e geçiniz)

14. Bu ilk evliliğiniz değilse, ilk evliliğinizi hangi tarihte yaptınız? .....
15. Sizce kadın için ideal evlenme yaşı nedir?
1 11-15
2 16-20
3 21-24
4 25-29
5 30-34
6 35 ve sonrası
16. Sizce erkek için ideal evlenme yaşı nedir?
1 16-20
2 21-24
3 25-29
4 30-34
5 35 ve sonrası
17. İlk evlenme yaşınızdan memnun musunuz?
1 Evet   2 Hayır
18. Eşinizle nasıl evlendiniz?
1 Görücü usulu ile
2 Kendim karar verdim
3 Diğer (Belirtiniz) .....

19. Anneniz nasıl evlenmişti?
 1 Görücü usulu ile
 2 Kendisi karar vermiş
 3 Diğer (Belirtiniz) .....
20. Kadınların çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz?
 1 Çalışmalı   2 Çalışmamalı
 (Çalışmamalı diyorsanız Soru 22'e geçiniz)
21. Çalışmalı diyorsanız hangi durumlarda çalışmalı?
 1 Kadın evlenmeden önce çalışmalıdır
 2 Anne oluncaya kadar çalışmalıdır
 3 Ev işlerinde yardımcısı varsa çalışmalıdır
 4 Evde aile büyükleri varsa çalışmalıdır
 5 Ailenin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır
 6 Diğer (Belirtiniz) .....
22. Anne ve Babanızın öğrenim durumunu belirtiniz.
 Anne   Baba
 (1)   (2)
 Okur-yazar değil 1 1
 Okur yazar fakat mezun değil 2 2
 İlkokul mezunu 3 3
 Orta okul ve dengi okul mezunu 4 4
 Lise ve dendi okul mezunu 5 5
 Yüksekokul veya Üniversite 6 6
23. Anneniz çalışıyor mu/ çalışıyor muydu?
 1 Evet   2 Hayır

24. Anneniz evle ilgili hangi kararlara katılırdı?
(Birden çok şık işaretlenebilir)
- 1 Gayrimenkul ve araba alımı
2 Çocuklarla ilgili kararlar
3 Tasarruflarla ilgili kararlar
4 Diğer (Belirtiniz) .....
25. Sizce kadın için en ideal meslek nedir, belirtiniz? .....
26. Sizce erkek için en ideal meslek nedir, belirtiniz? .....
27. Sizce çalışma yaşamının evliliğe olumlu etkisi var mı?
1 Evet   2 Hayır
(Cevabınız hayır ise soru 29'a geçiniz)
28. Çalışma yaşamı evliliği olumlu etkiler diyorsanız, en önemli etki aşağıda belirtilenlerden hangisidir ?
- 1 Aile içi kararlara daha fazla katılıyorum
2 Benim ve eşimin ailesinden saygı görüyorum
3 Kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum
4 Eşim ve çocuklardan saygı görüyorum
5 Diğer (Belirtiniz) .....
29. Çocuğunuz var mı?
1 Evet   2 Hayır
(Cevabınız hayır ise soru 31'e geçiniz)
30. Kaç tane çocuğunuz var (diğer evliliklerden olan çocuklarda dahil)?
1 .....tane kız
2 .....tane erkek

31. Sizce ailede ideal çocuk sayısı ne olmalıdır? .....
32. Sadece bir çocuğunuz olsa hangi cinsiyetten olmasını istersiniz?
1 Kız   2 Erkek
33. Kadının erkekten yüksek kariyere sahip olması evliliği etkiler mi?
1 Evet   2 Hayır
(Cevabınız hayır ise soru 35'e geçiniz)
34. Etkiler diyorsanız, en önemli etkisi sizce aşağıdakilerden hangisidir?
1 Erkek bundan hoşlanmaz
2 Çevre kabul etmez
3 Diğer (Belirtiniz) .....
35. Sizce ev kadınları mı yoksa çalışan kadınlar mı toplumda daha saygın bir yere sahiptir?
1 Ev kadınları
2 Çalışan kadınlar
3 Her ikisi de
36. Kazancınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
1 Aile gelirine katıyorum
2 Bir kısmını kendime ayırıp geri kalanını aile gelirine katıyorum
3 Hepsini eşime veriyorum
4 Hepsini kendim harcıyorum
5 Diğer (Belirtiniz) .....
37. Sizce ideal bir eş ne tür özelliklere sahip olmalıdır? En önemli üç özelliği belirtiniz .....
- 1 .....
2 .....
3 .....

38. Evde sorumluluk paylaşımı konusunda ne düşünüyorsunuz?
- 1 Her iş ortak yapılmalıdır
- 2 Ev işleri tamamen kadınlara aittir
- 3 Kadın yapamıyacak durumda olduğunda erkek yapmalıdır
- 4 Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır
- 5 Diğer (Belirtiniz) . . . . .
39. Evdeki işbölümünden memnun musunuz?
- 1 Evet   2 Genellikle   3 Hayır
- (Cevabınız evet ise soru 41'a geçiniz)
40. Memnun değilseniz neden memnun değilsiniz?
- 1 Bütün işleri ben yapıyorum
- 2 Erkekler ev işlerinde üzerine düşeni yapmıyor
- 3 Diğer (Belirtiniz) . . . . .
41. Aile ile ilgili kararları daha çok kim veriyor?
- 1 Ben
- 2 Eşim
- 3 Beraber
- 4 Aile büyükleri
- 5 Diğer (Belirtiniz) . . . . .
42. Aşağıdaki işlere haftada ortalama kaç saat ayırıyorsunuz?
- 1 Çocuklarla ilgilenmek . . . . .
- 2 Tamiratlar . . . . .
- 3 Alış-veriş . . . . .
- 4 Bulaşık-çamaşır . . . . .
- 5 Yemek . . . . .
- 6 Diğer (Belirtiniz) . . . . .
- 7 Yardımcım var gerekmiyor

43. Evinizde aşağıdaki araçlardan hangisi ya da hangileri bulunmaktadır?
(1'den çok şık işaretlenebilir)
- 1 Bilgisayar
  - 2 Mikro dalga fırın
  - 3 Yarı-otomatik çamaşır makinesi
  - 4 Tam otomatik çamaşır makinesi
  - 5 Bulaşık makinesi
  - 6 Elektrik süpürgesi
  - 7 Pres ütü
44. Sizce eşinizin ev işlerine katılımı yeterli mi ?
- 1 Evet
  - 2 Hayır
  - 3 Genellikle
45. Çocuğunuzla ilgili kararları daha çok kim veriyor?
- 1 Eşim
  - 2 Ben
  - 3 Aile büyükleri
  - 4 Eşimle birlikte karar veriyoruz
46. Çocuğunuz hastalandığı veya bakıma ihtiyaç duyduğu zaman daha çok kim izin kullanıyor?
- 1 Ben
  - 2 Eşim
  - 3 Gerekmiyor. Aile büyükleri hallediyor
  - 4 Bakıcısı var
  - 5 Diğer (Belirtiniz) .....
47. Çocuğunuzla yeterince ilgilendiğinizi düşünüyor musunuz?
- 1 Evet
  - 2 Hayır
- (Cevabınız evet'se soru 49'a geçiniz)

48. Neden yeterince ilgilenmediğinizi düşünüyorsunuz?

1 Aşırı yorgun olduğum için

2 Zaman bulamadığım için

3 Eve geç geldiğim için

4 Çok sık seyahat ettiğim için

5 Diğer (Belirtiniz) .....

49. Eşinizin çocuğunuzla yeterince ilgilendiğini düşünüyor musunuz?

1 Evet   2 Hayır

(Cevabınız evet'se soru 51'e geçiniz)

50. Cevabınız hayır ise neden böyle düşünüyorsunuz?

1 Oynamak istediğinde geri çeviriyor

2 Derslerine yardım etmiyor

3 Sosyal faaliyetlere götürmüyor

4 Diğer (Belirtiniz) .....

51. Sizce kız çocukları için en ideal meslek nedir? .....

52. Sizce erkek çocukları için en ideal meslek nedir? .....

53. Erkek çocuklarına ev işleri ile ilgili eğitim verilmesini nasıl karşılıyorsunuz?

1 Kesinlikle karşıyım

2 Erkek çocuğunun yapabileceği işler öğretilir.

3 Bütün işler öğretilir.

4 Diğer (Belirtiniz)

54. Kadınların boşanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

1 Gerektiğinde boşanabilmelidir

2 Kadın boşanmamalıdır

3 Diğer (Belirtiniz) .....

55. Erkeklerin boşanması konusunda ne düşünüyorsunuz?
 1 Gerektiğinde bosanabilmelidir
 2 Erkek boşanmamalıdır
 3 Diğer (Belirtiniz) .....
56. Evlenmeden önce evlilikten ne bekliyordunuz? .....
57. Evlilikten beklentileriniz ne ölçüde gerçekleşti?
 1 Kısmen   2 Tamamen   3 Aradığımı bulamadım
58. Eşinizle herhangi bir problem yaşadığınız zaman ondan ayrılmayı düşünür müsünüz?
 1 Evet   2 Hayır
59. Evle ilgili hangi kararlara katılıyorsunuz?
 (Birden çok şık işaretlenebilir)
 1 Gayri menkul ve araba alımı
 2 Tasarrufları şekli
 3 Çocuklarla ilgili her türlü karar
 4 Beyaz eşya alımı
 5 Diğer (Belirtiniz)
60. Evle ilgili kararlara katılmadığınız zaman herhangi bir tepki gösteriyor musunuz?
 1 Evet   2 Hayır
 (Cevabınız hayır ise soru 62'e geçiniz)
61. Cevabınız evetse ne tür tepki gösteriyor sunuz?
 1 Kūsüyorum
 2 Eşimi uyarıyorum
 3 Sert bir şekilde eleştiriyorum

- 4 Aldırmıyorum
 5 Diğer (Belirtiniz) .....

62. Çalışma nedeniniz? (Sizce en önemli olanı işaretleyiniz)

- 1 Ev gelirine katkıda bulunmak
 2 Kendi maddi ihtiyaçlarımı karşılamak
 3 Sevdiğim bir iş olduğu için
 4 Yükselme şansım olduğu için
 5 Çocuklara daha iyi bir gelecek sağlamak için
 6 Diğer (Belirtiniz) .....

63. İşe ilk girdiğiniz zaman kadın olduğunuz için herhangi bir güçlükle karşılaştınız mı?

- 1 Evet   2 Hayır

(Cevabınız hayır ise soru 65'e geçiniz)

64. Karşılaştığınız güçlükler nelerdi?

- 1 Ev işleri ve çocukları bakımı sorunları
 2 İş yerinde ilişki kurma zorluğu
 3 Eşim kabul etmek istemedi
 4 İşe girdiğimde becardım
 5 Diğer (Belirtiniz) .....

65. Sizce işinizde kadın olmanın dezavantajı var mı?

- 1 Evet   2 Hayır

(Cevabınız hayır ise soru 67'e geçiniz)

66. Cevabınız evet se ne gibi dezavantajları var, önemli bulduğunuz üç tanesini belirtiniz.

1 .....

2 .....

3 .....

67. Ev işleri için yardımcınız var mı?
1 Evet   2 Hayır
(Hayir diyorsanız soru 69'a geçiniz)
68. Yardımcı alıyorsanız hangi sıklıkla alıyorsunuz?
1 Devamlı
2 Haftada bir kaç kez
3 Haftada bir kez
4 15 günde bir
5 Ayda bir
6 Diğer (Belirtiniz) .....
69. Ev işlerinin yapıldığını kontrol etmek kimin sorumluluğundadır?
1 Benim   2 Eşimin   3 İkimiz ortak yapıyoruz
70. Çalışma yaşamınıza hiç ara vermek zorunda kaldınız mı?
1 Evet   2 Hayır
71. Cevabınız evetse neden ara verdiniz? .....
72. Çalışma yaşamına geri döndüğünüzde herhangi bir olumsuzlukla karşılaştınız mı ?
1 Terfim gecikti
2 İşe uyum sağlamakta zorlandım
3 Amirlerimle sorunlar yaşadım
4 Herhangi bir olumsuzluk olmadı
5 Diğer (Belirtiniz) .....
73. Sizce bir tercih yapmak gerekirse eşlerden hangisinin kariyeri öncelik taşımalıdır?
1 Erkeğin   2 Kadının   3 Tercih yapılmamalıdır

EK 3: Erkeklerle (Eşlere) Uygulanan Anket

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI**

**"KADININ ÜCRETLİ ÇALIŞMASI VE EVDE SORUMLULUK
PAYLAŞIMI" KONULU DOKTORA TEZİ EŞ SORU KAĞIDI**

Eşin Çalıştığı Kurum

- 1 Üniversite
2 KİT
3 Özel işyeri
4 Diğer (Belirtiniz).....

Sıra No

□□□

NOT

Soru kağıdındaki tüm sorulara eksiksiz cevap vermeniz araştırmanın sonuçları açısından çok önemlidir. Olası sorularınız için 419 29 79/144 nolu telefondan Aysel Günindi Ersöz ile görüşebilirsiniz.

1. Doğum tarihiniz nedir? .....
2. En son mezun olduğunuz eğitim kurumu nedir?
  - 1 Orta okul ve dengi okul
  - 2 Lise ve lise dengi okul
  - 3 Yüksekokul veya üniversite
  - 4 Lisansüstü (Master, doktora v.b.)

3. Mesleğiniz nedir? .....
-
4. İşteki durumunuz nedir
- 1 Ücretli
- 2 İşveren
- 3 Kendi hesabına
- 4 Ücretsiz aile işçisi
5. Şu anda çalıştığınız işte yönetici kadrosunda mısınız?
- Evet Hayır
- (Cevabınız hayır ise soru 7'e geçiniz)
6. Bu kadronuz aşağıdaki seçeneklerden hangisine eşdeğerdir?
- 1 Şube müdürü veya eşdeğeri
- 2 Daire başkanı veya eşdeğeri
- 3 Genel müdür yardımcısı veya eşdeğeri
- 4 Genel müdür veya eşdeğeri
- 5 Müsteşar/Müsteşar Yardımcısı veya eşdeğeri
7. Şu andaki görevinize hangi tarihte atandınız? .....
8. Günde kaç saat çalışıyorsunuz? .....
9. Aylık kazancınız ? (maaş,kira, aile yardımları v.s. dahil)
- 1 5 Milyondan az
- 2 5-7 milyon
- 3 8-10 milyon
- 4 11-13 milyon
- 5 14-15 milyon
- 6 16 milyon ve üstü

10. Ailenizin aylık geliri? .....
11. Asıl Mesleğiniz nedir? .....
-
12. Annenizin sizin için uygun gördüğü meslek neydi? .....
-
13. Şu andaki eşiniz ile hangi tarihte evlendiniz? .....
14. Bu ilk evliliğiniz mi ?
- 1 □ Evet   2 □ Hayır
- (Cevabınız evet ise Soru 16'a geçiniz)
15. Bu ilk evliliğiniz değilse, ilk evliliğinizi hangi tarihte yaptınız? .....
16. Sizce kadın için ideal evlenme yaşı nedir?
- 1 □ 11-15
- 2 □ 16-20
- 3 □ 21-24
- 4 □ 25-29
- 5 □ 30-34
- 6 □ 35 ve sonrası
17. Sizce erkek için ideal evlenme yaşı nedir?
- 1 □ 16-20
- 2 □ 21-24
- 3 □ 25-29
- 4 □ 30-34
- 5 □ 35 ve sonrası
18. İlk evlenme yaşınızdan memnun musunuz?
- 1 □ Evet   2 □ Hayır

19. Eşinizle nasıl evlendiniz?
1 Görücü usulu ile
2 Kendim karar verdim
3 Diğer (Belirtiniz) .....
20. Anneniz nasıl evlenmişti?
1 Görücü usulu ile
2 Kendisi karar vermiş
3 Diğer (Belirtiniz) .....
21. Kadınların çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz?
1 Çalışmalı   2 Çalışmamalı
(Çalışmamalı diyorsanız Soru 23'e geçiniz)
22. Çalışmalı diyorsanız hangi durumlarda çalışmalı?
1 Kadın evlenmeden önce çalışmalıdır
2 Anne oluncaya kadar çalışmalıdır
3 Ev işlerinde yardımcısı varsa çalışmalıdır
4 Evde aile büyükleri varsa çalışmalıdır
5 Ailenin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır
6 Diğer (Belirtiniz) .....
23. Anne ve Babanızın öğrenim durumu veya mezun olduğu en son okulu belirtiniz
Anne Baba
(1)   (2)
Okur-yazar değil 1 1
Okur-yazar okul mezunu değil 2 2
İlkokul mezunu 3 3
Orta okul ve dengi okul mezunu 4 4

Lise ve dengi okul mezunu 5 5

Yüksekokul veya Üniversite mezunu 6 6

24. Anneniz çalışıyor mu /çalışıyor muydu?

1 Evet 2 Hayır

25. Anneniz evle ilgili hangi kararlara katılırdı?

(Birden çok şık işaretlenebilir)

1 Gayrimenkul ve araba alımı

2 Çocuklarla ilgili kararlar

3 Tasarruflarla ilgili kararlar

4 Diğer (Belirtiniz) .....

26. Sizce kadın için en ideal meslek nedir belirtiniz? .....

27. Sizce erkek için en ideal meslek nedir belirtiniz? .....

28. Sizce çalışma yaşamının evliliğe olumlu etkisi var mı?

1 Evet 2 Hayır

(Cevabınız hayır ise soru 30'a geçiniz)

29. Çalışma yaşamı evliliği olumlu etkiler diyorsanız, en önemli etki aşağıdakilerden hangisidir ?

1 Aile içi kararlara daha fazla katılıyorum

2 Benim ve eşimin ailesinden saygı görüyorum

3 Kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum

4 Eşim ve çocuklardan saygı görüyorum

5 Diğer (Belirtiniz) .....

30. Çocuğunuz var mı?

1 Evet 2 Hayır

(Cevabınız hayır ise soru 32'e geçiniz)

31. Kaç tane çocuğunuz var? (Diğer evliliklerinizden olan çocuklar da dahil)
1 .....tane kız
2 .....tane erkek
32. Sizce ailede ideal çocuk sayısı ne olmalıdır? .....
33. Sadece bir çocuğunuz olsa hangi cinsiyetten olmasını istersiniz?
1 Kız   2 Erkek
34. Kadının erkekten yüksek kariyere sahip olması evliliği etkiler mi?
1 Evet   2 Hayır
(Cevabınız hayır ise soru 36'a geçiniz)
35. Etkiler diyorsanız, en önemli etki sizce aşağıdakilerden hangisidir?
1 Erkek bundan hoşlanmaz
2 Çevre kabul etmez
3 Diğer (Belirtiniz) .....
36. Sizce ev kadınları mı yoksa çalışan kadınlar mı toplumda daha saygın bir yere sahiptir?
1 Ev kadınları
2 Çalışan kadınlar
3 Her ikisi de
37. Kazancınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
1 Aile gelirin katılıyorum
2 Bir kısmını kendime ayırıp geri kalanı aile gelirin katılıyorum
3 Hepsini eşime veriyorum
4 Hepsini kendim harcıyorum   5 Diğer (Belirtiniz).....

38. Sizce ideal bir eş ne tür özelliklere sahip olmalıdır? En önemli üç özelliği belirtiniz....
- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....
39. Evde sorumluluk paylaşımı konusunda ne düşünüyorsunuz?
- 1 Her iş ortak yapılmalıdır
- 2 Ev işleri tamamen kadınlara aittir
- 3 Kadının ihtiyacı olduğunda erkek yapmalıdır
- 4 Erkeğin ve kadının yapacağı işler farklıdır
- 5 Diğer (Belirtiniz) .....
40. Evdeki işbölümünden memnun musunuz?
- 1 Evet   2 Hayır   3 Genellikle
- (Cevabınız evet ise soru 42'e geçiniz)
41. Memnun değilseniz, neden memnun değilsiniz?
- 1 Bütün işleri ben yapıyorum
- 2 Kadınlar ev işlerinde üzerine düşeni yapmıyor
- 3 Diğer (Belirtiniz) .....
42. Evle ilgili kararları daha çok kim veriyor?
- 1 Ben
- 2 Eşim
- 3 Beraber
- 4 Aile büyükleri
- 5 Diğer (Belirtiniz)

43. Aşağıdaki işlere haftada ortalama kaç saat ayırıyorsunuz?
- 1 Çocuklarla ilgilenmek .....
  - 2 Tamiratlar .....
  - 3 Alış-veriş .....
  - 4 Bulaşık-çamaşır .....
  - 5 Yemek .....
  - 6 Diğer (Belirtiniz) .....
  - 7 Yardımcı var. Gerekmiyor.
44. Evinizde aşağıdaki araçlardan hangisi ya da hangileri bulunmaktadır?
(1'den çok şık işaretlenebilir)
- 1 Bilgisayar
  - 2 Mikro dalga fırın
  - 3 Yarı-otomatik çamaşır makinesi
  - 4 Tam otomatik çamaşır makinesi
  - 5 Bulaşık makinesi
  - 6 Elektrik süpürgesi
  - 7 Pres ütü
45. Çocuğunuzla ilgili kararları daha çok kim veriyor?
- 1 Eşim
  - 2 Ben
  - 3 Aile büyükleri
  - 4 Eşimle birlikte karar veriyoruz
46. Çocuğunuz hastalandığı veya bakıma ihtiyaç duyduğu zaman daha çok kim izin kullanıyor?
- 1 Ben
  - 2 Eşim
  - 3 Gerekmiyor aile büyükleri hallediyor
  - 4 Bakıcısı var
  - 5 Diğer (Belirtiniz) .....

47. Çocuğunuzla yeterince ilgilendiğınızı düşünüyor musunuz?

1 Evet   2 Hayır

(Cevabınız evet'se soru 49'a geçiniz)

48. Neden yeterince ilgilenmediğınızı düşünüyorsunuz?

1 Aşırı yorgun olduğum için

2 Zaman bulamadığım için

3 Eve geç geldiğim için

4 Çok sık seyahat ettiğim için

5 Diğer (Belirtiniz) . . . . .

49. Eşinizin çocuğunuzla yeterince ilgilendiğini düşünüyor musunuz?

1 Evet   2 Hayır

(Cevabınız evet'se soru 51'e geçiniz)

50. Cevabınız hayır ise neden böyle düşünüyorsunuz?

1 Oynamak istediğinde geri çeviriyor

2 Derslerine yardım etmiyor

3 Sosyal faaliyetlere götürmüyor

4 Diğer (Belirtiniz) . . . . .

51. Sizce kız çocukları için en ideal meslek nedir? . . . . .

52. Sizce erkek çocukları için en ideal meslek nedir? . . . . .

53. Erkek çocuklarına ev işleri ile ilgili eğitim verilmesini nasıl karşılıyorsunuz?

1 Kesinlikle karşıyım

2 Erkek çocuğunun yapabileceği işler öğretilir.

3 Bütün işler öğretilir.

4 Diğer (Belirtiniz)

54. Kadınların boşanması konusunda ne düşünüyorsunuz?
1 Gerektiğinde boşanabilmelidir
2 Kadın boşanmamalıdır
3 Diğer (Belirtiniz) .....
55. Erkeklerin boşanması konusunda ne düşünüyorsunuz?
1 Gerektiğinde boşanabilmelidir
2 Erkek boşanmamalıdır
3 Diğer (Belirtiniz) .....
56. Evlenmeden önce evlilikten ne bekliyordunuz? .....
57. Evlilikten beklentileriniz ne ölçüde gerçekleşti?
1 Kısmen 2 Tamamen 3 Aradığımı bulamadım
58. Eşinizle herhangi bir problem yaşadığınız zaman ondan ayrılmayı düşünür müsünüz?
1 Evet 2 Hayır
59. Evle ilgili hangi kararlara katılıyorsunuz?
(Birden çok şık işaretlenebilir)
1 Gayri menkul ve araba alımı
2 Tasarrufları şekli
3 Çocuklarla ilgili her türlü karar
4 Beyaz eşya alımı
5 Diğer (Belirtiniz)
60. Ev işi yaptığınız zaman herhangi bir tepki alıyor musunuz?
1 Evet 2 Hayır
(Cevabınız hayır ise soru 62'e geçiniz)

61. Cevabınız evetse tepki kimlerden geliyor?
- 1 Aile büyüklerinden
  - 2 Annemden
  - 3 Arkadaşımdan
  - 4 Komşulardan/Çevreden
  - 5 Diğer (Belirtiniz) .....
62. Eşinizin iş yaşamı hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?
- 1 Evet
  - 2 Hayır
63. Aileniz eşinizin çalışmasını nasıl karşılıyor?
- 1 Çalışmasından memnunlar
  - 2 Çalışmasını istemiyorlar
  - 3 Diğer (Belirtiniz) .....
64. Aile yaşamınızda herhangi bir sorun çıktığı zaman, eşinize işten ayrılmasını teklif ettiniz mi? Böyle bir durumla karşılaşırsanız işten ayrılmasını teklif eder misiniz?
- 1 Hiç etmedim.Etmem
  - 2 Çocuk olduğu zaman teklif ettim
  - 3 Ev işleri aksadığı zaman teklif ettim
  - 4 Benim kazancım yeterli.Zaten çalışması gerekmiyor
  - 5 Diğer (Belirtiniz) .....

65. Size göre eşinizin çalışması evle ilgili kararlara katılımını etkiledi mi?
1 Evet   2 Havır
66. Size göre eşinizin çalışmasının çocuklar üzerindeki etkisi ne yöndedir?
1 Olumlu
2 Olumsuz
3 Diğer (Belirtiniz) .....
67. Eşinizi kendini geliştirmesi konusunda destekler misiniz?
1 Evet   2 Hayır
68. Diğer çalışan kadınlarla karşılaştırdığınız zaman eşiniz ev ile iş arasındaki dengeyi nasıl kuruyor?
1 Daha kötü
2 Oldukça iyi
3 Çok iyi
69. Çok iyi bir eş/ebeveyn olduğunuzu düşünüyor musunuz?
1 Evet   2 Hayır   3 Genellikle
70. Sizce eşinizin geliri aile geçimi için önemli mi?
1 Evet   2 Hayır

BİTTİ

CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.